

METSZET

ÉPÍTÉSZET | ÚJDONSÁGOK | SZERKEZETEK | RÉSZLETEK

TÉMA:

KÖZÉPÜLET

Járni tanulni
Megérteni, kik vagyunk
Éppen elég

Elég a lamellából
Tájba érkezés
Viszonyunk a természethez

Titkosított építészet
| kifehéritése

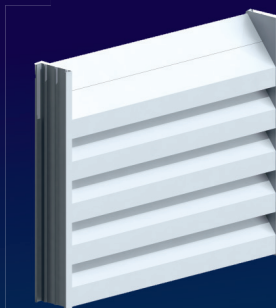
9 789632 061276

10

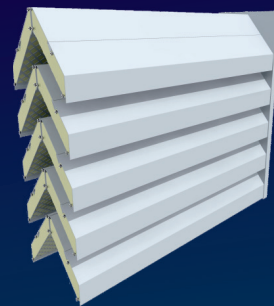
ACOUSTIC AS és AD HANGGÁTLÓ FALAK

syba.hu

ACOUSTIC 150 AS

ACOUSTIC 150 AD

Tervezői segédletünkért
keresse munkatársunkat!

syba.hu/kapcsolat
zsolt.balogh@syba.hu

Épületgépészeti terek, berendezések átszellőző,
hanggátló takarására. Szimpla (AS) és dupla (AD)
kivitelben. A léghanggátlási értékek, valamint a
nyomásveszteség tényezők honlapunkon a
termékkatalógusban megtalálhatóak.

NAPVÉDELEM

—Tempora mutantur et nos mutamur in illis - Változnak az idők, és mi is változunk. A régi mondás számunkra különösen igaz, hiszen a bregenzi és pozsonyi példák is korábban elkészült alkotások friss elemzései, a magyar példák között is van kétéves, amit eddig tilos volt bemutatni. De önmagában az is elgondolkodtató, hogy a mai korban egy pálos monostor épült teljesen frissen. Aztán van balatonfelvidéki, a tájban gyökerező kis épület, és a Mátrában, korábbi alkotást folytató apró házak.

—Az építészet kommunikációja is változik, s mi magunk is: fél éve készülnek a Metszet Perspektíva kisfilmek, és most tavasszal került sor a CAD'oro Építészeti Animációs Fesztiválra is, ami azt mutatja: világszínvonalon alkotnak egyes magyar kollégák ezen a területen. Ezen nemcsak a hallgatóság lepődött meg, de még a szervezők is: ki gondolta volna, hogy számos, a Nemzetközi Építészkongresszusról ismert sztárpépítész, mint Kengo Kuma, Shigeru Ban, a Snøhetta, Zoboki Gábor, vagy éppen Bjarke Ingels is magyar látványtervezőkkel csináltatja terveikhez a filmeket? Lenyűgöző minőségben.

Május 14., CAD'oro Építészeti Animációs Fesztivál díjátadója Budapesten

CSANÁDY PÁL

IMPRESSZUM |

Kiadja az Artifex Kiadó Kft., 1119 Budapest, Pajkos utca 28. | 36-1-783-1711 | info@artifexkiado.hu | www.tervlap.hu, www.epitesimegoldasok.hu, www.artifexkiado.hu, www.cpr.hu, www.epitkezés.info.hu, www.kamaraikepzesek.hu | ISSN 2061-2710 | Terjesztő: Magyar Posta Zrt. | Hirdetésfelvétel, termékek: Sárdy Csaba 36-20-240-7232 | Alapító-főszerkesztő: Szende Árpád | Főszerkesztő, felelős kiadó: Csanády Pál 36-20-312-4514 | Főszerkesztő-helyettes: Ware-Nagy Orsolya | Szerkesztő: Dobossy Edit | Szakmai tanácsadók: Csajbók Csaba, Vukosavljev Zorán, Wesselényi-Garay Andor, Gáspár László, Katona Vilmos, Nagy Sándor, Czigány Tamás (Győr), Lengyel István (Debrecen), Patartics Zorán (Pécs), Ripszám János (Siófok) | Lapterv: Salt Communication Kft. | Tördelés és nyomdai előkészítés: Csányi Tamás, xfergrafika.hu | Nyomda: Virtuóz Globál 30 Kft. | Olvasószerkesztő: Solyom Beáta | Előfizetés egy évre: 7 900 Ft, két évre: 12 900 Ft, három évre: 17 900 Ft. Előfizetés kizárólag elektronikusan a terlvap építész közösségi portálon keresztül: www.tervlap.hu | Az építészeti alkotásokat bemutató cikkek lektoráltak. E lapunk címlapgrafikáját Lázár Csaba készítette.

Megszüntetjük az utolsó nagy hőhidat.

A SCONNEX® CSÖKKENTI AZ ENERGIÁVESZTESÉGET A FALAKNÁL ÉS AZ OSZLOPKNÁL.

Az új Schöck termékcsalád választ ad az energiahatékony építés eddig megoldatlan kérdéseire. A Schöck Scconnex® egyedülálló megoldást kínál a falaknál és oszlopknál kialakuló függőleges hőhidakra, ezzel segíti a gazdaságosabb és esztétikusabb szerkezetek tervezését és kialakítását. www.schoeck.com/hu/sconnex

Interaktív szakmai segédletek

Rétegrendek, csomópontok, hasznos tudnivalók

- ✓ mindig aktuális
- ✓ könnyen átlátható
- ✓ interaktív segédlet

Ipai padló kisokos
letöltés (pdf)

Fordított tető kisokos
letöltés (pdf)

TARTALOMJEGYZÉK

TERMÉKEK		
04	Falak, pillérek hőhídmegszakítása	
05	Segítség a réteges szerkezetek betervezésében	
06	Ablakok, ajtók és tolóablakok épületinformációs modellezése	
08	Újgenerációs üveggypotok	
09	Zártcellás polisztirol az energiahatékony lapostetőkért	
MAI SZEMMEL		
11	Cseppkő Gyermekotthon, Budapest II. (1960-1964)	Preisich Gábor Csanádi-Szikszay Györgyi
A PRO'		
12	Magyarok a világhír kapujában	Salone del Mobile, 2024 Pokol Júlia
METSZET		
14	Járni tanulni	Pálos monostor Erdély, Hargitafürdő Macalik Arnold, Lázár Csaba, Szilágyi-Bartha József Fejérdy Péter
KÜLHON		
22	Megérteni, kik vagyunk	Vorarlberg Múzeum Bregenz, Ausztria Andreas Cukrowicz, Anton Nachbaur-Sturm Lázár Csaba
28	Éppen elég	A Szlovák Nemzeti Galéria épületegyüttesének rekonstrukciója és bővítése Pozsony ARCHITEKTI BKPŠ Dombrovsky Zsófia, Kemes Balázs
TÉMA: KÖZÉPÜLET		
34	Elég a lamellából	Atrinova irodaház Budapest Zsuffa és Kalmár Építész Műterem Wesselényi-Garay Andor
42	Tájba érkezés	Kis pajta bisztró Mindszentkállya Sajtos Gábor Vincze László
48	Hotel Ózon luxusvillák, avagy viszonyunk a természethez	Amikor kifut a hab a fazékból... Pápay György Ripszám János
54	Titkosított építészet kifehéritése	Avagy építészeti összefoglaló a büntetés-végrehajtás fejlesztéseként Berettyóújfaluban megvalósult egészségügyi központról Borsay Attila Galina Zoltán, Dormán Miklós
TERVPÁLYÁZAT		
60	Szövetségi Pénzügyminisztérium bővítése	Balla Vivien
ZÖLD OLDALAK		
62	Buildings and Climate Global Forum	Huszár Daniella
KÖNYV		
64	A hulladék tervezési hiba	Anders Lendager és Esben Pedersen Solution című könyvének ajánlója Horváth-Farkas Zsófia
AKTUÁLIS		
66	Világszínvonal	Lezárult a CAD'oro Építészeti Animációs Filmszemle
68	Abstract	
70	Tervezők, szerzők	
72	Ciki	Impulzusfalazás (edzésterv) csépé

FALAK, PILLÉREK HŐHÍDMEGSZAKÍTÁSA

A SCHÖCK SCONNEX TERMÉKCSALÁDDAL MEGSZÜNTETHETŐ AZ UTOLSÓ NAGY HŐHÍD

- 01 Az alulról hűlő épületrészeknél a falak, pillérek függőleges irányú hővesztesége nagy figyelmet igényel
- 02 A Sconnex P pillérfejbe kerülő hőhídmegszakító könnyűbeton maggal és átmenő Combar üvegszál-műgyanta betonacél-helyettesítő rudakkal
- 03 A Sconnex W olyan fal-hőhídmegszakító, amely a statikus által meghatározott kiosztásban kerülhet be a fal lábazati vagy mennyezeti vonalába

Az épületek hőhidjainak mintegy 40 százaléka a falaknál és az oszlopoknál alakul ki - ezek a függőleges irányú hőhidak a fűtési energiaveszteség 10 százalékáért felelősek. Mindez megelőzhető az új Schöck Sconnex segítségével.

—A Schöck új termékcsaládjának az alábbi két elemével érhető el az oszlopok és falak csatlakozási pontjainak megbízható hőszigetelése:

- A Sconnex W típus egy fal-hőhídmegszakító, amely a statikus által meghatározott kiosztásban kerülhet be a fal lábazati vagy mennyezeti vonalába. A korábbi Isokorb termékekhez hasonlóan Neopor hőszigetelőtesttel, UHPC (speciális beton) nyomóbetéttel és átmenő betonacél nyíróvasalással rendelkezik.
- A Sconnex P típus pillérfejbe kerülő hőhídmegszakító könnyűbeton maggal és átmenő Combar üvegszál-műgyanta betonacél-helyettesítő

rudakkal. A Sconnex „P” típus az egyetlen olyan oszlopcsatlakozás, amely a Passzívház Intézet tanúsításával rendelkezik.

—Mindkét termék 3-4 épületszint terheit képes viselni.

A SCHÖCK SCONNEX ELŐNYEI

- Gazdaságosság:
 - | a minőség és a fenntarthatóság javítása,
 - | költségcsökkenés a felületi hőszigetelés elhagyásának köszönhetően,
 - | a rendszert alkotó alkalmazás a külső szigetelés vastagságának csökkenését eredményezi.
- Megjelenés:
 - | esztétikusabb megjelenés a felületi hőszigetelés elhagyásának köszönhetően,
 - | tervezési szabadság a hőhatásnak kitett épületelemek esetében, látszóbeton falak, oszlopok kialakításának lehetősége hőhíd nélkül,

02

03

| nagyobb tervezési szabadság igényes épületgeometriák esetén.

- Épületfizika:
 - | nagyobb energiahatékonyság a hőhidak csökkentésével,
 - | megszakítás nélküli hőszigetelő burok kialakításának lehetősége,
 - | a falak magasabb felületi hőmérséklete védelmet nyújt az esetleges páralecsapódással és penészképződéssel szemben.

—2023 szeptemberétől a Schöck Sconnex P és W termékek ÉMI által kiadott Nemzeti Műszaki Értékelés (NMÉ) tanúsítvánnyal rendelkeznek.

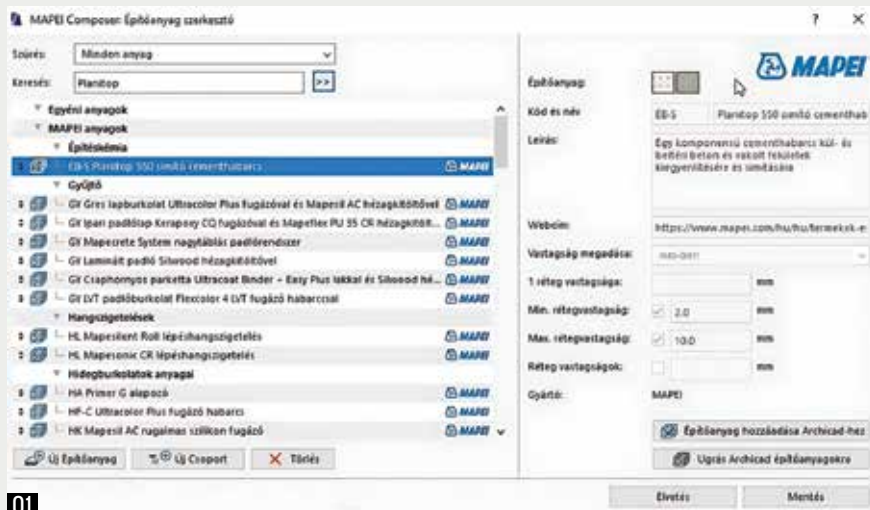
—A Schöck Hungária Kft. mérnök tanácsadói készséggel állnak rendelkezésre a felmerülő tervezési és kivitelezési kérdések megválaszolásában. [x]

GYÁRTÓ |
Schöck Hungária Kft., Budaörs

SEGÍTSÉG A RÉTEGES SZERKEZETEK

BETERVEZÉSÉBEN

KIEGÉSZÍTŐ ALKALMAZÁS AZ ARCHICAD SZOFTVERHEZ

- 01 A rétegrendek kialakításánál a „gyárilag” előre megadott rétegrendekből másolással saját rétegrend állítható elő
- 02 A rétegrendekben szerepelnek az egymással kompatibilis anyagok
- 03 A Mapei Composer alkalmazkodik az ArchiCAD munkamódszeréhez - a Mapei termékei teljesen hasonlóak az ArchiCAD saját építőanyagaihoz

A Mapei - segítve az építés tervezők munkáját - kifejlesztette a Mapei Composert, amely az ArchiCAD építés tervező szoftver kiegészítője (Add-on), és tartalmazza a Mapei termékei segítségével összeállítható rétegrendeket. Az elnevezés is utal arra, hogy a kompozit - vagy magyarul réteges - szerkezetek betervezésében segít ez a fejlesztés.

—A szoftver tartalmazza az építés tervezők által leggyakrabban használt rétegrendeket, amelyeket a projektjeikben minimális módosításokkal fel tudnak használni. Ezekben a rétegrendekben szerepelnek az egymással kompatibilis anyagok, így nem a tervezőnek kell utánajárnia, hogy egy adott terméknek például mi az alapozója, vagy milyen vastagságban szükséges felhordani azt a terméket.

—A program megalkotásakor alkalmazkodtak az ArchiCAD munkamódszeréhez, így a Mapei termékei teljesen hasonlóak az ArchiCAD saját építőanyagaihoz, mindössze annyi a különbség közöttük, hogy a Mapei termékeit plusz tulajdonságokkal ruházták fel azokhoz képest.

—Igyekeztek a termékekhez minden olyan információt hozzárendelni, ami a betervezéskor fontos lehet (minimális és maximális rétegvastagságok, rövid leírás a termékről, a termék Terc kódja, anyagszükséglete, listaára stb.). Utóbbi két paraméter segítségével egy gombnyomással árazott vagy árazatlan költségvetés is készíthető a tervezett projektre.

—A rétegrendek kialakításánál a „gyárilag” előre megadott rétegrendekből másolással saját rétegrend állítható elő, ami tetszés szerint, könnyen és gyorsan módosítható.

—A Mapei Composer használatakor a rétegrendek kiírása kétféleképpen is megtehető. Egyrészt lehetséges az adott ArchiCAD elemhez (födém, fal stb.) hozzárendelt címkék használata, illetve létezik egy olyan szimbólum is, amely lehetővé teszi az elemektől függetlenül rétegrendi kiírások lehelyezését.

—Azok, akik a BIM folyamat részeként szeretnék használni a Mapei Composert is, egy kis segédanyagot kapnak ahhoz, hogy az irodai BIM Kézikönyvben hol és mit érdemes szabályozni és leírni a Mapei Composerrel kapcsolatban.

—A Mapei Composer aloldalán még további segítség található a program használatához. Innen tölthetők le az ArchiCAD 20-as verziójától a legújabb 27-es verzióig bezárólag a telepítőfájlok is, Windows és Macintosh platformokra egyaránt. Ugyanitt oktatóvideók is láthatók, hogy minél könnyebben megtanulható legyen a program használata.

—Ha szeretné megismerni az ingyenesen használható szoftvert, olvassa be a telefonja kamerájával a QR-kódot! [X]

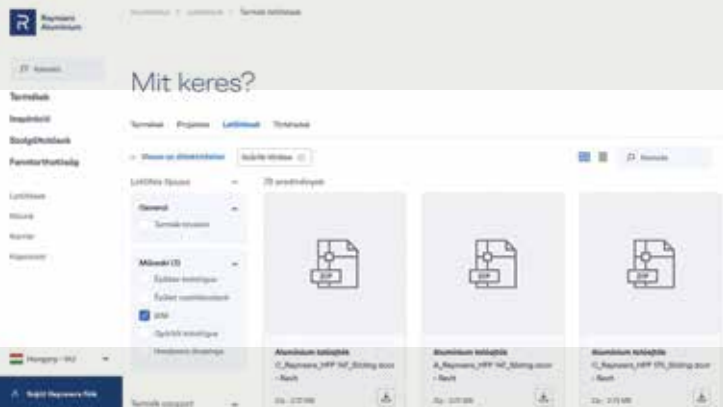
GYÁRTÓ |
Mapei Kft., Budaörs

ABLAKOK, AJTÓK ÉS TOLÓABLAKOK

ÉPÜLETINFORMÁCIÓS MODELLEZÉSE

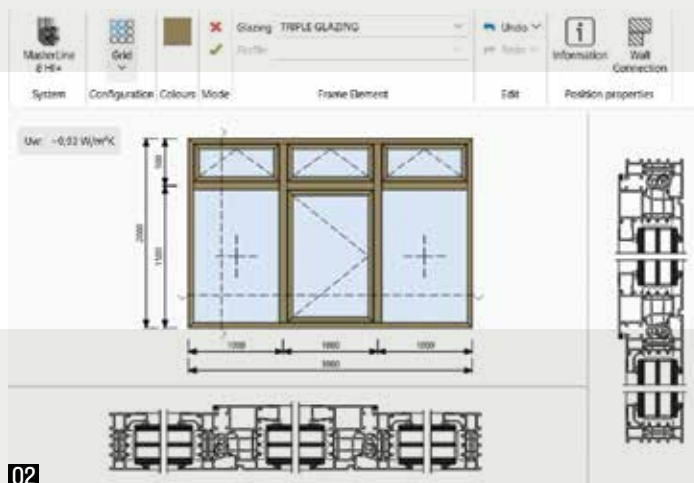
KÖNYVTÁR, KONFIGURÁTOR ÉS TERMÉK-TESTRESZABÁS SEGÍTI A TERVEZŐKET

01

01 A BIM Library ingyenes alapmodellek gyűjteménye

02 A BIM Studio tervezőszoftverrel bármilyen típusú ablak, ajtó vagy tolóajtó konfigurálható, a konfigurált modellek pedig közvetlenül beilleszthetők a teljes BIM projektbe

02

A Reynaers Aluminium folyamatos fejlesztéseinek legújabb eredménye segíti az építészeket 3D-s modelljeik megalkotásában, széles körű hozzáférést kínálva számukra a cég standard termékeinek BIM összetevőihöz és könnyen használható konfigurációs szoftvereihez.

—A Reynaers három megoldást kínál a projektek különböző fázisainak hatékony végrehajtásához.

1. BIM LIBRARY

—A koncepció fázisában a BIM Library ingyenes alapmodellek gyűjteményét kínálja a cég standard termékeinek (ajtók, ablakok, tolóajtók) meghatározott konfigurációiból. Ezek a parametrikus BIM modellek általános adatokat tartalmaznak, és ezen felül közvetlenül módosíthatók a Revit és ArchiCAD tervezőszoftverekben. A kész 3D-s BIM elemek elérhetők a cég honlapján a letöltések BIM menüpontban.

2. BIM STUDIO

—Ahogy a projekt a koncepció fázisától a tervezési fázisig halad, összetettebb konfigurációkra van szükség. A Reynaers legújabb fejlesztése, a BIM Studio egy ingyenes konfigurátor, amely leegyszerűsíti az összetett BIM modellek létrehozását. Gyors és egyszerű nyílászáró-szerkesztő program. A program képes ArchiCAD és Revit programokhoz elkészíteni a nyílászárókat néhány kattintással úgy, hogy azok utána a programban önálló elemként beilleszthetők. Ezen elemek 3D-s megjelenítése így azonnali, BIM adattartama pedig teljes ahhoz, hogy az elem a későbbiekben bármikor beazonosítható legyen, és minden megépítéséhez szükséges paramétert

tartalmazzon, mint például méretek, RAL-színek, U-érték, AWW értékek, profiltípusok, gyártó stb. A BIM Studio mérete kicsi, így nem terheli meg a tervezőprogramokat, még nagyobb épületek esetén sem.

—A BIM Studio a rugalmasság új szintjét kínálja. Ezzel az ingyenes Reynaers Aluminium tervezőszoftverrel bármilyen típusú ablak, ajtó vagy tolóajtó konfigurálható. Kezdje a Reynaers Aluminium rendszerrel, válassza ki a kívánt rácsot, adjon hozzá nyílásokat, válasszon profilokat és szimulálja a különböző színopciókat. Az ügyes négyzethálós kiválasztó alkalmazásával bonyolultabb portál vagy sorolt szerkezetek is gyorsan és egyszerűen felszerkeszthetők. A tervezés során rugalmasan beállítható az épület csatlakozása, miközben az Uw-értéket automatikusan kiszámítja a rendszer. Végül közvetlenül beilleszthetők a konfigurált modellek a teljes BIM projektbe.

3. BIM UNLIMITED

—Komplex projektek kezelésekor a kapcsolódó BIM modellek magas szintű terméktestreszabást igényelnek. A Reynaers Aluminium BIM Unlimited szolgáltatása kifejezetten olyan egyedi projektekhez készült, ahol kérésre elkészítik a szükséges BIM modelleket, mint például a bonyolultabb függönyfalelemek, tolóajtókból készülő üveghomlokzatok stb. Ezeket a Reynaers munkatársai gyártmánytervező programban előkészítik, méretezik és kész 3D-s BIM elemként elkészítik. A Reynaers BIM Studio segítségével ezek szintén beilleszthetők Revit és ArchiCAD programokba.

GYÁRTÓ |

Reynaers Aluminium Kft., Budapest

BEMUTATKOZIK A VASS LASER GYÁRTÁSTECHNOLÓGIAI FEJLESZTÉSE

MÁR VAN MEGOLDÁS A NAGY- MÉRETŰ ÉS NAGY ÁTMÉRŐJŰ FÉMSZERKEZETEK VÁGÁSÁRA

Többé nem jelent problémát a nehezen kezelhető fémpofilok precíziós vágása a gyártó vállalatok számára. A Vass Acélcarnok Kft. legújabb csőlézer vágógépe végre megoldást kínál a nagy átmérőjű csövek, zártszelvények és profilok vágására: a VASS LASER brand garancia a professzionális kivitelezésre.

A Vass Acélcarnok Kft. közel 4 évtizedes alapítása óta az acélszerkezetek gyártásában és fémmegmunkálásban szerzett komplex tapasztalatot, emellett számos innovatív beruházást valósított meg. A cég legújabb **Jumbo LT24** típusú **automata csőlézer vágógépével** olyan magas minőségű darabolási szolgáltatást tud biztosítani, amelyek a feldolgozandó anyagok tulajdonságai miatt korábban nehezen voltak elvégezhetőek. A **Jumbo LT24 csőlézer vágógép** akár **300 kg/m** súlyú, **20 mm** vastagságú, **12 méter** hosszú, és **610 mm** átmérőjű csöveket és fémpofilokat is gyorsan és tökéletes precizitással darabol, és egyetlen művelet helyettesíti a méretre vágást, sorjázást, lyukasztást, fúrást és marást. Az egyedülálló 3D vágófej technológiának köszönhetően a furatok és menetvágások tökéletesen illeszkednek egymáshoz, kiküszöbölve az összeillesztési problémákat, továbbá lehetővé teszi a nagy szilárdságú acélcövek és profilok, de a bonyolult geometriájú vagy kör keresztmetszetű idomok pontos és tiszta vágását is, legyen szó akár szénacérról, rozsdamentes acérről vagy alumínium ötvözetekről.

Az építőipari vállalatok nagyméretű és nagy átmérőjű fémszerkezeteket gyakran használnak olyan projektekben, ahol a terhelhetőség kritikus tényező, mint például hídépítésnél, magasépítésnél, vagy nagyméretű ipari létesítményeknél. A csőlézer vágás precíziója biztosítja, hogy a szerkezeti elemek tökéletesen illeszkedjenek, növelve ezzel a szerkezet stabilitását és terhelhetőségét.

Modern építőipari projektek gyakran igényelnek egyedi vagy bonyolult geometriájú szerkezeti elemeket, amelyek standard vágási technikákkal nehezen vagy egyáltalán nem készíthetők el. A csőlézer vágás lehetővé teszi ezeknek a komplex formáknak a gyors és pontos előállítását, lehetőséget adva az építészeknek és mérnököknek, hogy merészebb terveket valósítsanak meg.

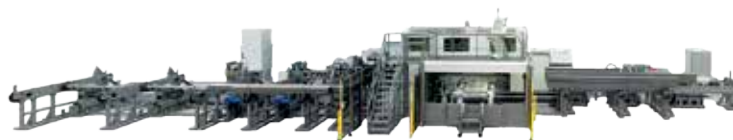
A csőlézer vágás a 0,5 mm-est tűréshatárok betartásával javítja a végső termékek funkcionalitását és hosszú távú megbízhatóságát, csökkenti a prototípusok és egyedi gyártmányok előállítási idejét és költségét. Az automatizált csőlézer vágó rendszer egzakt ismételhetséget biztosít, ami különösen fontos sorozatgyártásnál és nagyobb projektek esetén.

A csőlézer vágás segítségével csökkenthető a hulladék mennyisége és optimalizálható az anyaghasználat, amely hozzájárul a környezettudatos építkezéshez és fenntarthatóbb projektekhez. Ez különösen fontos a zöld építkezés és a fenntarthatóság iránt elkötelezett vállalatok számára.

A VASS LASER technológiai előnye nem csupán a nagyméretű projektek megvalósításában nyilvánul meg. A vállalat **precíziós 3D-s vágófejű plazmavágó gépe** tökéletesen alkalmas arra, hogy akár 3000 mm x 6000 mm méretű fémlapokból alkatrészeket kivágjon. Bármilyen lemezalkatrész fúró, maró vagy menetvágó műveletet elvégzi, ± 0.05 mm pontossággal.

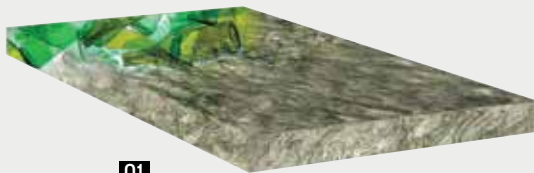
A cég 2023-ban a GINOP_PLUSZ-1.1.2-21-2021-00010 projekt keretében vásárolta meg a **Jumbo LT24 típusú automata csőlézer** és a **WPS-3006 3D-s plazma vágógépet**. A gyártástechnológia fejlesztésével termelésük nagymértékű növekedést tud produkálni (160 t-ról 600 t-ra /hó). A feltételeken vissza nem térítendő európai uniós támogatás összege 406.500.000 Ft.

Jumbo-LT24-12500

AMIT AZ ÁSVÁNYGYAPOTOKRÓL TUDNI ÉRDEMES

A technológiai fejlesztéseknek köszönhetően módosult az Ursa üveggypot szál szerkezete, olyan műszaki tartalmakat elérve többek között nyomószilárdság és dinamikai merevség tekintetében, melyeket eddig csak más anyagból készülő ásványgypot termékek tudtak. Eközben megőrizte kiemelkedő hőszigetelő képességét, alakvisszanyerő erejét, így a beépítés közben is alacsony a termék sérülésének, összenyomódásának veszélye. Mindezt az eddig megszokott terméksúlyokhoz képest 30-40 százalékkal könnyebb kivitelben.

01

MIÉRT PONT AZ ÜVEGGYAPOTRA TEGYÜK LE A VOKSUNKAT?

—Az Ursa üveggypotok hőszigetelő képessége kiváló ($\lambda=0,032-0,039$ W/mK). Akusztikai szempontból a fizikai adottságok számítanak: az a legmagasabb teljesítményt nyújtó termék, amely hosszú, vékony, rugalmas szálakból áll. E tekintetben - alapanyaga és gyártástechnológiája okán - az üveggypot akusztikai tulajdonságai a legkiválóbbak. Nemhiába az üveggypotot alkalmazzák többségében könnyűszerkezetes falak, gipszkarton rendszerek hangszigeteléséhez, illetve teremakusztikai szigeteléseként is előszeretettel betervezett termék. A páraáteresztést illetően szintén verhetetlen az üveggypot. Bár közel hasonló tulajdonságokkal bír mindegyik ásványgypot, de a hidrofobizált üvegszálaknak köszönhetően még az anyagszerkezeten áthaladó pára sem okoz stabilitásvesztést vagy egyéb minőségi romlást

- beépítés után sem. Egyébként pedig áll, mint a cövek. És ez igaz nemcsak az újgenerációs Ursa Tectonic szigetelőtáblákra, hanem a régóta jól ismert sárga színű Ursa üveggypotokra is.

—Az ásványgypot termékek gyártása különböző alapanyagokból, magas hőmérsékleten történő olvasztással történik. Érdekes adat - számba véve a későbbi tűzállósági kérdéskört is -, hogy az üveggypot szigetelések gyártásához szükséges üvegszálak megolvasztásához 1200 °C szükséges. Tűzvédelmi besorolás szerint az ásványgypotok nem éghetőek („A” kategória).

KÖRNYEZETTUDATOSSÁG ÉS EGÉSZSÉG

— Jelentős 2023-as Ursa gyártásfejlesztés a lignin kötőanyag folyamatosan növekvő arányú bevezetése. A természetbarát mivolt egyúttal egészségbarát is: az egészséges beltéri levegő záloga az üveggypot szálanyag szigetelések beépítése, amit igazol többek között a Blue Angel tanúsítvány.

A SZÁZALÉKOS ARÁNYOK SZEREPE

—Alapanyag szempontból a környezettudatosságot a felhasznált nyersanyag tartalom tömege és az újrahasznosított, illetve frissen kitermelt nyersanyagok százalékos aránya határozza meg. Más, azonos műszaki teljesítményű ásványgypotokkal összevetve, az üveggypot gyártása körülbelül 30-40 százalékkal kisebb tömegű alapanyag felhasználásával történik. Az újrahasznosított-sági érték az üveggypotok esetében körülbelül 80 százalék, tehát mindössze 20 százaléknyi „frissen kitermelt” anyagra van szükség a gyártáshoz. Az üveggypot térfogatsűrűségét és újrahasznosított anyag tartalmát figyelembe véve világos, hogy az üveggypot gyártása mintegy

02

90 százalékkal kevesebb, a természetből frissen bányászott alapanyagot igényel, mint egyéb ásványgypotoké.

—Az üveggypot termékek életciklusuk végén teljes mértékben újrahasznosíthatók. Az alapanyagokból (üveg, kvarchomok) eredően az üveggypot szigetelőanyagok az adott épületszerkezetet sem terhelik fölösleges súllyal, ami például egy felújításra váró régi és valószínűsíthetően már nem túl masszív tetőszerkezet esetében elsődleges választássá teheti ezeket a termékeket. [x]

01 Az üveggypotok alkalmazási területe igen sokféle, kiemelendő azonban, hogy amikor a kitűnő hőszigetelő képesség mellett szükség van jó akusztikai - azaz hangszigetelési és hangelnyelési - funkciókra, páraáteresztő képességre, valamint tűzállóságra is, az üveggypot elsődleges választássá válhat a többi ásványgypottal szemben

02 A szálal szerkezetű ásványgypot termékek évtizedek óta meghatározó szigetelőanyagok épített környezetünknek - ezek mindegyik típusa az épületszerkezetek meghatározó építőelemei lehetnek

GYÁRTÓ |
Ursa Salgótarján Zrt., Budapest

ZÁRTCELLÁS POLISZTIROLHABBAL

AZ ENERGIAHATÉKONY LAPOSTETŐKÉRT

MEGOLDÁSOK FORDÍTOTT RÉTEGRENDŰ ZÖLDTETŐKHÖZ ÉS EGYÉB HASZNOSÍTOTT TETŐKHÖZ

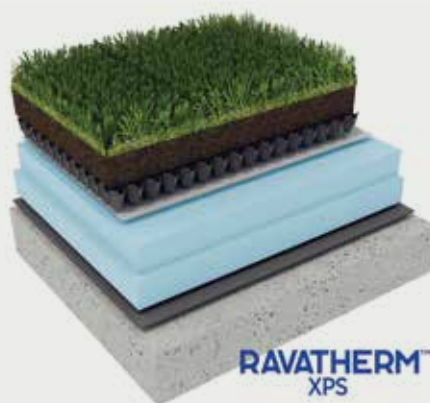

01

02

- 01 Hőszigetelés nélkül ma már nem lehet gazdaságosan üzemeltetni egyetlen fűtött épületet sem. Mind a lakóházak, mind az irodaépületek energiafelhasználásában kiemelkedő tétel a fűtés és a hűtés költsége, de tevékenységtől függően ipari épületekben sem tekinthetünk el ezektől
- 02 A zöldtetős megoldások egyre nagyobb teret hódítanak, ugyanis nemcsak esztétikai előnnyel járnak, de zöldtetők kialakításával új életterek is létre hozhatók
- 03 A zöldtetőket, tetőteraszokat és parkolótetőket, azaz a hasznosított lapostetőket legelőnyösebb fordított rétegrendben kialakítani

03

A folyamatosan szigorodó hőtechnikai követelmények és az új ÉKM energetikai rendelet fényében az egyes épületszerkezeteknél már csak 20 cm-nél vastagabb hőszigetelésekkel lehet megfelelni. A Ravago Building Solutions Hungary Kft. folyamatos termékfejlesztéssel követi a megnövekedett igényeket, szakmai anyagaival pedig igyekszik a különböző alkalmazási területek speciális kérdésköreire is választ adni.

A FORDÍTOTT RÉTEGREND

—A Ravatherm XPS hőszigetelés ideális választás a vegyesen kialakított, nem járható fordított rétegrendű lapostetős, illetve hasznosított, zöldtetős felületek kombinációjánál. A fordított rétegrendű kialakítás számos előnye közé tartozik, hogy megvédi a vízszigetelést a hőingadozástól, UV-sugárzástól, illetve a kivitelezés vagy a kertészeti munkák közbeni mechanikai hatásoktól, ezáltal

a beépített vízszigetelés élettartama akár többszöröse is lehet az időjárás viszontagságainak kitett társaiknál. Mivel a csapadékvíz elleni szigetelés elkészülte után beépítésre kerülő rétegek (extrudált polisztirolhab hőszigetelés, védő-elválasztó geotextília, leterhelő, illetve járórétegek) nedvességre nem érzékenyek, a tetőszigetelési munkák jóval szabadabban ütemezhetők, az építési ütemterv kedvezőtlen időjárás esetén vagy akár a téli hidegben is tartható.

RAVATHERM XPS ZÖLDTETŐBEN

—A zöldtetős megoldások egyre nagyobb teret hódítanak, ugyanis nemcsak esztétikai előnnyel járnak, de zöldtetők kialakításával új élettereket hozhatunk létre, valamint a levegőminőséget is javítják. Ezenkívül további épületfizikai előnnyel is járnak: nyáron hőpajzsként működnek a hatalmas hőtároló betonfelületekkel szemben. A zöldtető továbbá többszörösen környezetbarát megoldás: a növényzet

segíti a csatornarendszer tehermentesítésében, megköti a por egy részét, csökkenti a nyári felmelegedést és kelően nagy kiterjedés esetén a város mikroklimáját is pozitívan befolyásolja. —A kék színű Ravatherm XPS 300 SL hőszigetelő táblák zárt cellaszerkezetükből adódóan ellenállnak a nedvességnek, valamint a tartós terhelésnek, ezért kimondottan ideálisak fordított rétegrendű zöldtetőkhöz. Fontos megjegyezni, hogy a zöldtetők csapadékvíz elleni szigetelése gyökérálló (például FLL minősítés alapján) anyagú legyen, különben e célra szolgáló réteg beépítése szükséges. A lejtés és vízelvezetés kialakításánál fontos szempont, hogy a Ravatherm XPS lemezek ne lehessenek tartósan víz alatt. Intenzív tetőkerteknél folyamatosan vízzel árasztott drénréteg alkalmazása kerülendő.

GYÁRTÓ |

Ravago Building Solutions Hungary Kft.,
Balatonfűzfő

LAMELLÁS HANGGÁTLÓ FALAK

ÉPÜLETGÉPÉSZETI ELEMÉK ÁTSZELLŐZTETETT TAKARÁSÁRA

Napjainkban egyre több helyen alkalmaznak hanggátló falakat – ezek közé tartoznak az épületek gépészeti egységeinek eltakarására, zajuk csökkentésére irányuló megoldások, hiszen a klímákhoz, hőszivattyúkhöz tartozó kültéri egységek, ventilátorok stb. sokszor nagyobb zajt bocsátanak ki, mint ami a területre vonatkozó zajkorlátozó előírásokban megengedett. Ezeket az eltakarásokat azonban úgy kell megtervezni, hogy közben gondoskodni kell a gépek légutánpótlásáról. E célra kínálnak jó megoldást a Syba Acoustic lamellás hanggátló falak.

—A bármilyen homlokzathoz könnyen és esztétikusan illeszthető Syba Acoustic hanggátló falak lamellái és az azokat fogadó keretek alumíniumprofilból készülnek, felületkezelésük lehet eloxált vagy RAL színskála szerint porszórt.

—A betervezést segítő tervezői támogatások:

- Áramlástanai vizsgálatok alapján létrehozott segédletek támogatják a kapcsolódó légtechnikai rendszer tervezését.
- A hanggátló falak méretezése nem csak építészeti kérdés – a takart berendezések legtöbbször légutánpótlást igényelnek, ami gyakran csak átszellőző lamellás rendszerrel oldható meg.
- Kiterjedt vizsgálatok eredményeként a Syba készített egy kalkulátort, amelynek segítségével előre meghatározható a hanggátló falak

légtechnikai megfelelősége. A számolás a következő megközelítésekben indulhat:

1. Nyomáskereső-számítás: adott geometriájú rácsra áramló közeg nyomáskeresője kalkulálható a szintén megadott térfogatáramhoz – például ventilátor jellegű áramhoz történő illesztés támogatására.

2. Rácsméret-számítás: megadott térfogatáramhoz, függőleges rácsmérethez és adott légnyomáskeresőhez kiszámítható, hogy mekkora felületet kell rácszattal ellátni, így közvetlenül adódik a rácszat horizontális kiterjedése is.

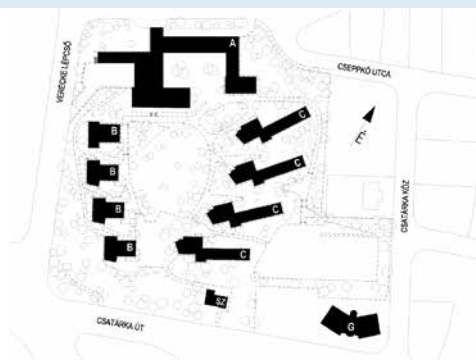
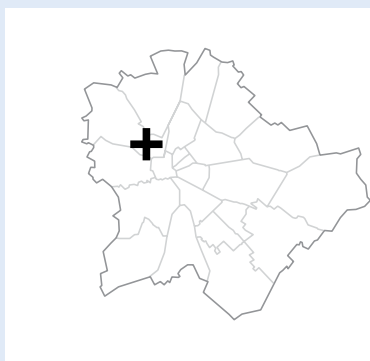
—A Syba Acoustic hanggátló falak betervezése során a legújabb generációs BIM eszközök használhatók:

- a BIM tárgyak fejlesztése során alapvető cél volt, hogy ArchiCAD-barát legyen az eszközkészlet,
 - nem terheli le a programot, mégis – tervezőbarát módon – jelentős mennyiségű adatot szolgáltat,
 - a BIM tárgyak a www.syba.hu és a www.aluzsalu.hu weblapról letölthetők, illetve igény esetén személyesen, egy adathordozón is átvehetők.
- Ennek előnye, hogy a Syba által gyártott összes gépészeti és árnyékolástechnikai eszköz helyet kap a pen-drive-on. [x]

- 01 A Syba Acoustic fal ideális, esztétikus és időálló megoldás épületgépészeti elemek takarására, miközben az átszellőzés biztosított
- 02 Syba Acoustic 150S és Acoustic 150D lamellás hanggátló falak, melyekben a hanggátlásról a lamellákban elhelyezett Rockwool Airrock HD gondoskodik
- 03 A hanggátló falak betervezéséhez a legújabb generációs BIM eszközök használhatók

GYÁRTÓ |
Syba Napvédelem Kft., Dunakeszi

AKKOR / A modern időszakában a gyermekről való gondolkodás nem csak társadalmi szinten változott meg: hatást gyakorolt az építészeti térképzésre is, melynek egyik sajátos kérdésköre a gyermekotthonok létesítése. Hazánkban az első kifejezetten erre a funkcióra tervezett, korabeli elnevezéssel Cseppekő Gyermekváros koedukált intézetként 1964. szeptember 4-én nyitotta meg kapuit. Preisich Gábor 1960-ban kezdte el a BUVÁTI tervezőintézetben a gyermekotthon építészeti koncepcionálási munkálatait, melyekben megfigyelhető egy finoman illesztett szemléletbeli hármasság. A telepítési irányelvekben ötvöződik a kórházépítészeten elterjedt pavilonrendszer, az egyes épületek építészeti megfogalmazásában pedig a gropiusi elvek, melyeket a tervező sajátos módon egyesített családi házakról alkotott nézeteivel. Az otthon létesítésével összefüggő telekalakítások korában a terület még minimális beépítettséggel rendelkezett. Az egyesített telektömbön központosítva, a kor gondozási szemléletének megfelelően helyezték el a mindennapi életet kiszolgáló funkciókat. Az A főépületcsoport négy épületrészre tagolható, ezek a tantermi, az adminisztrációs és az éttermi szárnyak, valamint a tornaterem. A 4-4 pavilonépület korcsoportos bontásban a gyermekek lakhatási igényeit szolgálta ki az ahhoz szorosan kapcsolódó funkcionális terekkel. A szolgálati lakások épülete egy korabeli villaépület alapjait felhasználva létesült, építészeti megfogalmazásban azonban a gyermekotthon épületeivel egységesen, így az nemcsak a modern szemléletet tükrözi, de a hely telekosztási történetét is hűen őrzi. A beépítés szerves része volt a kertépítészet, így a kezdetben kopár terület több száz cserje és fa telepítésével dús növényzetű parkká fejlődött.

MAI SZEMMEL

CSEPPKŐ GYERMEKOTTHON, BUDAPEST II. | (1960-1964)

ÉPÍTÉSZ | Preisich Gábor (1909-1998)
SZÖVEG | FOTÓ | RAJZ |
Csanádi-Szikszay Györgyi
ARCHÍV:
Preisich család / Fortepan158091

ROVATSZERKESZTŐ |
Vukoszávljev Zorán PhD

MOST / Az elmúlt hatvan év alatt jelentős változásokon ment keresztül a gyermekvédelmi rendszer mind hazai, mind nemzetközi szinten. Ennek egyik kulcsmomentuma volt az otthonon belül a gyermekek mindinkább családi légkörben való nevelkedésének erősítése. Általánosságban elmondható, hogy az A főépületcsoport maradt meg leginkább az eredeti elrendezés szerint. Az anno belső iskolát is működtető intézmény a gyermekek társadalmi integrációját elősegítendő, nem sokkal az átadást követően megszüntette azt, helyén ma a környékbeli gyermekek számára is elérhető óvoda működik. A korabeli korcsoportos bontásban megfogalmazott otthonépületek B soron található 4 pavilonja az óvodás korosztályt, a C sor két-két pavilonja a kisebb iskolásokat és a 10-14 éves korosztályt fogadta be. Ezt változtatta meg a felmerő rendszerű gondozási elv bevezetése, mely a pavilonépületek jelentős alaprajzi átszervezését vonta maga után. Tartószerkezeti problémák miatt a '90-es években a B1-es pavilon elbontásra került, a B2-es épület tekintetében pedig jelentős állagmegóvó beavatkozás vált szükségessé. A garzonház a gyermekvédelmi rendszer utógondozói szemléletének megvalósulása érdekében új beépítésként létesült. A telepítési összkompozíció tehát megváltozott, de az épületelemek korrekt térisége ma is erővel bír, a főépület minőségi kivitelezésű anyag- és szerkezethasználatával (alukilincses faajtó, műkő lépcső, mettlachi burkolat, idomacél üvegfal és teraszkorlát) időtállóan megkapó. A korabeli gazdag képző- és iparművészeti alkotásokból mára Benkő Ilona fali kerámia-kollázsai, valamint Jajnesnica Róbert lépcsőkorlátjai maradtak fenn. Preisich Gábor utolsó épület(együttes)e az évtizedek alatt bekövetkezett változásokat rugalmasan be tudta fogadni, támogató téri modellje 60 éve helytálló.

MAGYAROK A VILÁGHÍR KAPUJÁBAN

01

02

03

04

05

- 01 Salone bejárat
- 02 Salone passzázs
- 03 Salone pavilonok
- 04 Salone enteriőr
- 05 Góbi Gábor: Volcano

Idén áprilisban ismét megrendezik az Európában ikonikussá vált milánói dizájnhetet, ahol az aktuális formatervezési és belsőépítészeti újdonságok kapnak rivaldafényt. Az események az észak-olasz főváros több pontján zajlanak, különböző tematika mentén. Páran azért is utaztunk ki idén, hogy a kortárs dizájn álláspontját megismerjük, és inspirálódjunk az olasz kiállításszervezés színvonalas tálalásából.

—A Design Week részeként Rho Fieránál zajlik a Salone del Mobile kiállítás és expó, ahol főként olasz bútor- és világítástervezők jelennek meg már 1961 óta, minden év áprilisában. A vásár eredeti célja az olasz belsőépítészeti és dizájn népszerűsítése volt a helyi vállalkozások támogatására, illetve munkáik és termékeik exportjának előmozdítására. Az utóbbi évtizedben bővült a paletta nemzetközivé, illetve az olasz trendeket követő alkotók mellett a feltörekvő fiatal művészek is helyet kapnak. Az expó amellett, hogy hatalmas területén szinte befogadhatatlan

mennyiségben láthatóak a rendkívül ízlésesen installált alkotások, 2023-ban elnyerte az ISO 20121 tanúsítványt, amelyet a szociális, környezeti és szervezeti fenntarthatóságáért ítéltek oda.

—A Salone del Mobile kiállítás és expó mellett a Fuorisalone rendezvénysorozat is fontos részét képezi a dizájnhetet repertoárjának. Milánó-szerte látogathatók nyitott műhelyek, galériák és erre az alkalomra berendezett palazzók, ahol kisebb csoportok, egyéni alkotók munkái is helyet kapnak. Idén a Fuorisalone tematikája a Materia Natura - a természetes anyag megjelenése fogja össze az egyéni kiállítótereket.

—Szemezgetve a dizájnhetet programjából, mégis miért épp erről az eseményről szerettem volna megemlékezni? Azért, mert e világhírű platformon több magyar alkotás, köztük Góbi Gábor művei is megjelentek, akinek munkásságát az Animism szekció mutatta be, a Villa Bagatti Valsecchiben. Góbi Gábor munkáit látva ébredtem rá, milyen könnyű megfeledezni a hazai alkotóinkról, akiket így a külföldi

SALONE DEL MOBILE, 2024

SZERZŐ: POKOL JÚLIA

FOTÓK FORRÁSA:

KEZDŐ KÉP: <https://www.salonemilano.it/>

MICHELISZ ÉVA: Salone del Mobile

GÓBI GÁBOR: gobi.design tárgyak - ([instagram.com/gobi.design/](https://www.instagram.com/gobi.design/))

- 06 Chi_Siamo: Salone kezdetek
- 07 Góbi Gábor: Torch
- 08 Góbi Gábor: Tundra
- 09 Góbi Gábor: N1
- 10 Góbi Gábor: Moon

művészvilág fedez fel és élvez, hiszen ott tudják magukat igazán megmutatni. Ezért szerettem volna a hazai olvasók szemét is nyugat felé fordítani, és röviden bemutatni Góbi Gábor munkásságát.

— Gábor ugyanis elkötelezetten tervez, természetes anyagokat újrahasznosítva, összhangban a környezettel, mindig hagyva, hogy a pillanat és a tárgy belső lehetőségei vezessék a kezét. Ez a filozófia tükröződik a nevéhez kötődő gobi.designban is, ahol a küldetés az öntudatos környezetvédelem és a dizájn harmonikus egyesítése. Gábor olyan világot képzel el, ahol mindenki egyenlően részesül egy érintetlen környezet előnyeiből, előmozdítva

a fenntartható életmódokat. Ezt a küldetést egyszerre kiváltságnak és mély felelősségnek tekinti - az értelmes változás valódi katalizátorának. A gobi.design alatt készített tárgyak részt vesznek a természet örök körforgásában. Az upcyclingből, a dán hyggéből, a japán vabi-szabiból, a lassú életből, a de-growth-ból és hasonló mozgalmakból merítve inspirációt, ezek az alkotások kitartanak, folyamatosan átalakulva. Tárgyai a bútortól aziegészítőig és szobrokig felölelik a dizájn területét, de minden darabban van egy közös vonás: anyagukat az alkotó talált hulladékból nyeri vissza.

Author: FEJÉRDY, Péter

Affiliation: University of Technology, BME, Budapest

Title: LEARN TO WALK

Citation: Metszet, Vol 15, No 3 (2024), pp 14-21,

<https://doi.org/10.33268/Met.2024.3.1>

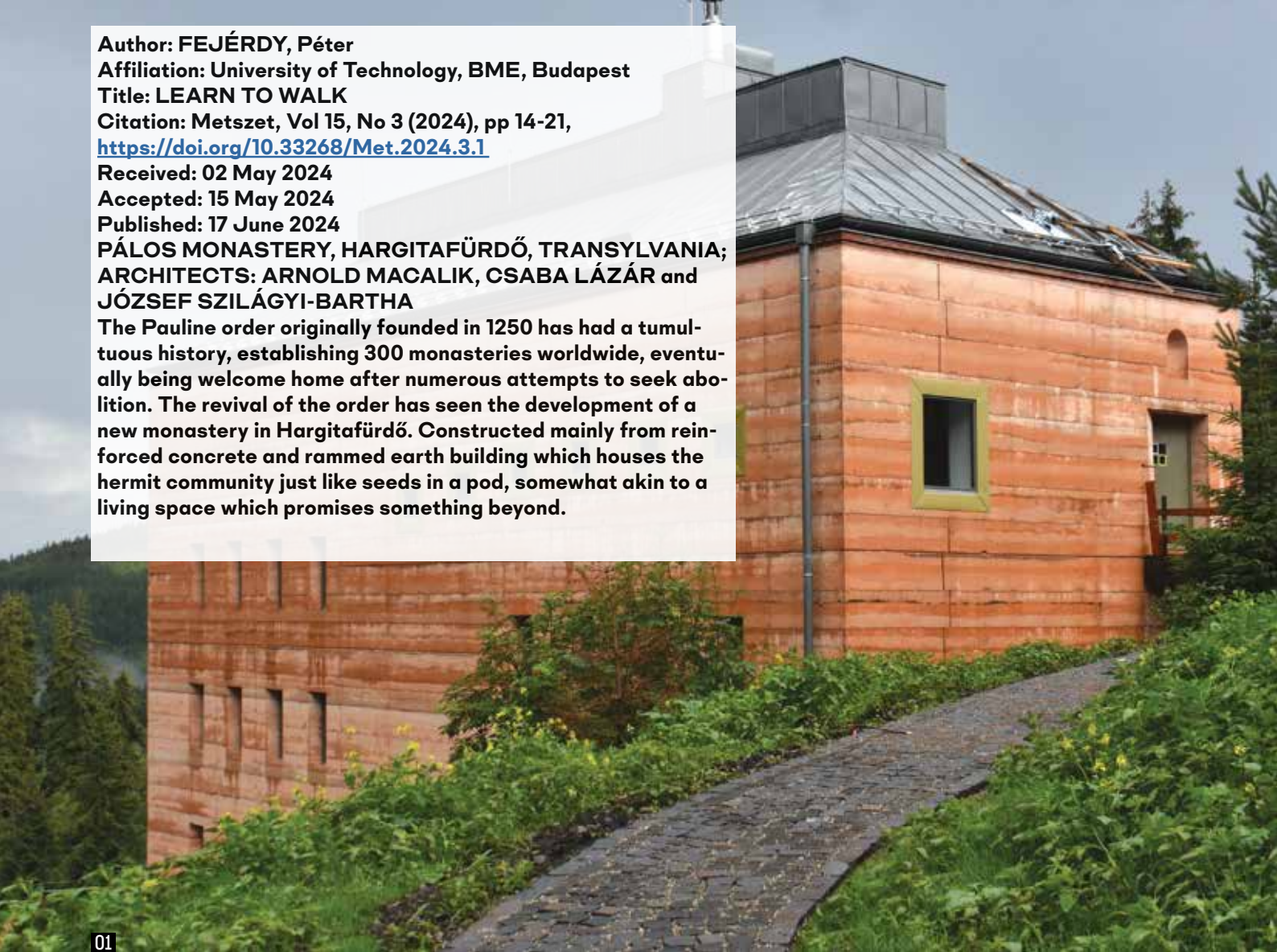
Received: 02 May 2024

Accepted: 15 May 2024

Published: 17 June 2024

**PÁLOS MONASTERY, HARGITAFÜRDŐ, TRANSYLVANIA;
ARCHITECTS: ARNOLD MACALIK, CSABA LÁZÁR and
JÓZSEF SZILÁGYI-BARTHA**

The Pauline order originally founded in 1250 has had a tumultuous history, establishing 300 monasteries worldwide, eventually being welcome home after numerous attempts to seek abolition. The revival of the order has seen the development of a new monastery in Hargitafürdő. Constructed mainly from reinforced concrete and rammed earth building which houses the hermit community just like seeds in a pod, somewhat akin to a living space which promises something beyond.

01

JÁRNI TANULNI

PÁLOS MONOSTOR | ERDÉLY, HARGITAFÜRDŐ

*„Ha majd lehull, ami hamu,
kiszabadul a fény belőlem,
és kiterjed korlátlanul,
nélkülem is növekedőben.”*
(Székely Magda: A fény)

FÖLD ÉS ÉG

—Második gyermekem házi dolgozatot készít: Kőrösi Csoma Sándort [1] választja, akinek egész élete egy nagy útra fűződik fel. Már akkor is, amikor még el sem indult, csak kilógott a sorból kisfiúként, szerényen, talán nem is tudta még, hogy azért, hogy egyszer eljusson egészen Zangláig. [2] Szemlélem a nepáli kolostor képét, ahogy kimered a földből a hatalmas hegyek között, és egyszer csak arra gondolok, milyen jó, hogy nemrég páran úgy döntöttünk, elutazunk Hargitafürdőre, hogy valóságosan megtapasztaljuk a pálos rend új kolostorépületének tereit, minőségeit. Ülünk a torony legfelső szintjén, a zarándokok részében. Egyik oldalon belátunk a kápolna rejtett terébe, a másikon a tekintet elsiklik a Hargita fenyvesei felett. A kápolna csöndje és az alattunk elterülő táj keretezik

Macalik Arnold szavait. Egy elszánt kisfiút látok, [3] aki, mint Csoma Sándor, ösztöneire hallgatva fogalmazza tudatossá az irányt, amely felé megingathatatlanul halad. Ez a kolostor is így tudott megszületni.

FELÜLRŐL ÉRKEZVE

—Az 1909-ben felépült fakápolnát jobbról kerülve szemünkbe ötlük az új kolostor méltóságos, nyugodt tömege. Bár érezhető a lejtős mélységből adódó lépték, az út koronaszintje fölé alig magasodó épület, hála a tájhoz való arányosságának, nem tűnik nagynak. A hídon keresztül érkezés dramaturgiája a szikár tömeg barátságos kéznyújtásaként érzékelhető. A hegyi út keskenysége a híd ölelő, íves vonala révén térré bővül. Jó itt megállni, mielőtt belépünk. A csipős, havas idő segít, hogy a magashegyi lét

01

Az egyetlen magyar alapítású rendet Boldog Özséb alapította, aki remetéket gyűjtött maga köré. Első monostoruk 1250-ben épült Klastrompusztán, a Pilis hegyei között. A középkorban dinamikusan fejlődő rend Európa több országában, sőt még Palesztinában is megtelepedett. A 15. században Magyarországon 900 pálos szerzetes élt, és közel 300 kolostoruk működött szerte a világban. A történelmi események azonban pont Magyarországon többször is a kihalás szélére sodorták a rendet. Először a török megszállás idején, a hódoltsági területeken irtották ki őket. A Buda felszabadítása után újraéledő rendet II. József 1886-os rendelete feloszlatta. 150 év szünet után, 1934-ben tértek vissza Magyarországra, ahol 1950-ben a kommunista hatalom ismét feloszlatta és illegálisba kényszerítette őket. Az 1989-es rendszerváltoztatás után itthon négy kolostorban indult újra az élet. A több évszázados erdélyi jelenlétükre hivatkozva a Gyulafehérvári Főegyházmegye visszahívta őket Erdélybe is. 2014-ben Hargitafürdőn alapítottak új házat. A plébánia épületében élő szerzetesek monostora 2023-ban készült el és ekkor szentelték fel. [5] | Kovács Adrienne

- 01 „...Angyali kontrasztok szunnyadnak benne: hideg mivoltában meleg, impozáns méretében emberi léptékűen fészekszerű, ipari megjelenésében mívesen gondozott és lakályos, kortárs mivoltában ősi és időtlen...” (Macalik Arnold)
- 02 „...Az épületet határoló réteges külső színes betonburok a helyi általaj litológiai rétegződések pontos kivételése. Eme ég-föld tükröződés szintén a remetelét tengelyét hivatott megidézni...” (Macalik Arnold)

02

ÉPÍTÉS | ARCHITECT

Macalik Arnold, Lázár Csaba, Szilágyi-Bartha József

FOTÓ | PHOTO

Biri Balázs, Macalik Arnold, Lázár Csaba

SZERZŐ | AUTHOR

Fejérdy Péter

fölösleget lecsiszoló szigorúságát is megérezzük. A belépést követő szélcsend egyben a külső hangok elcsöndesülését is jelenti. Így indulunk befelé.

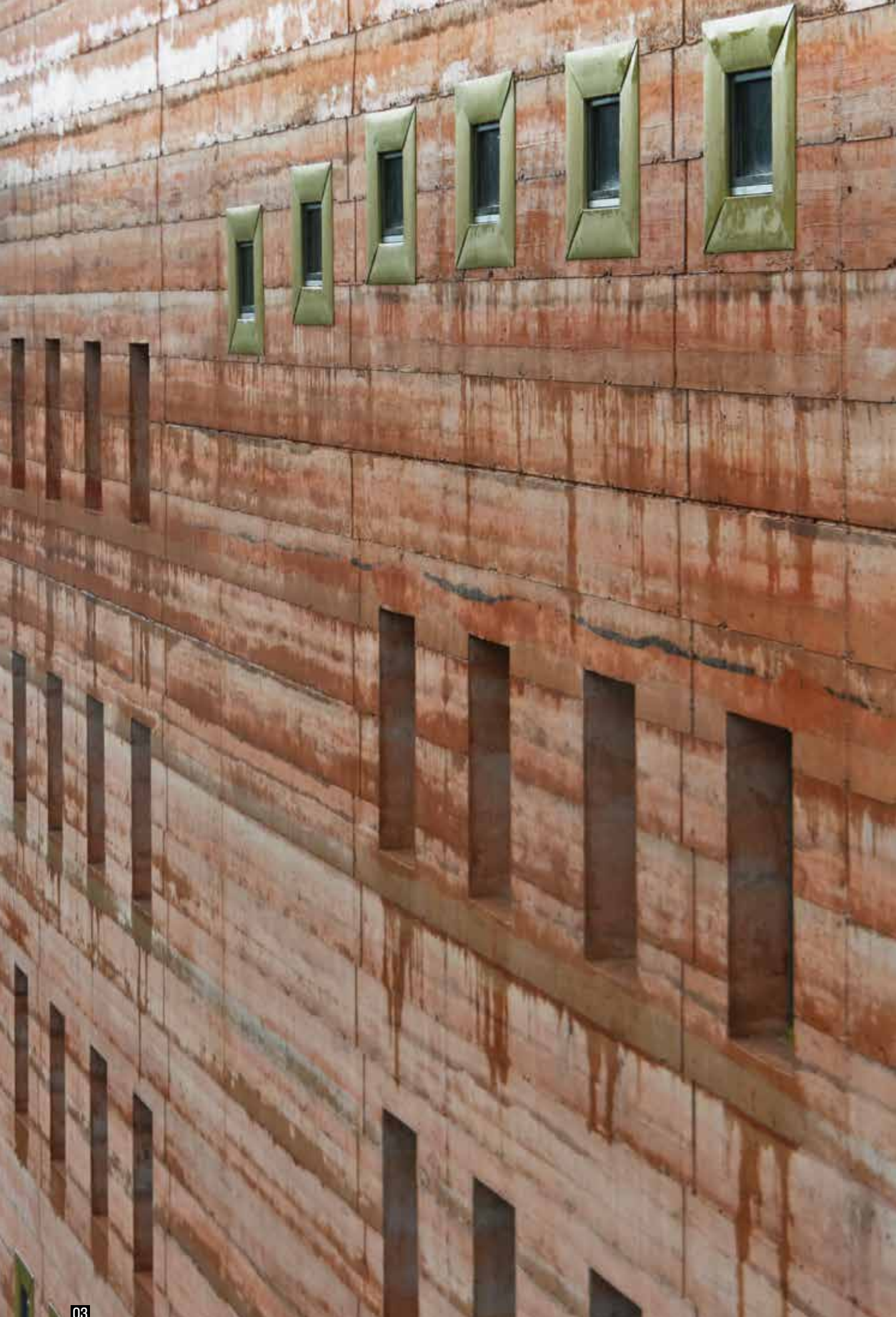
A VERTIKÁLIS KOLOSTOR

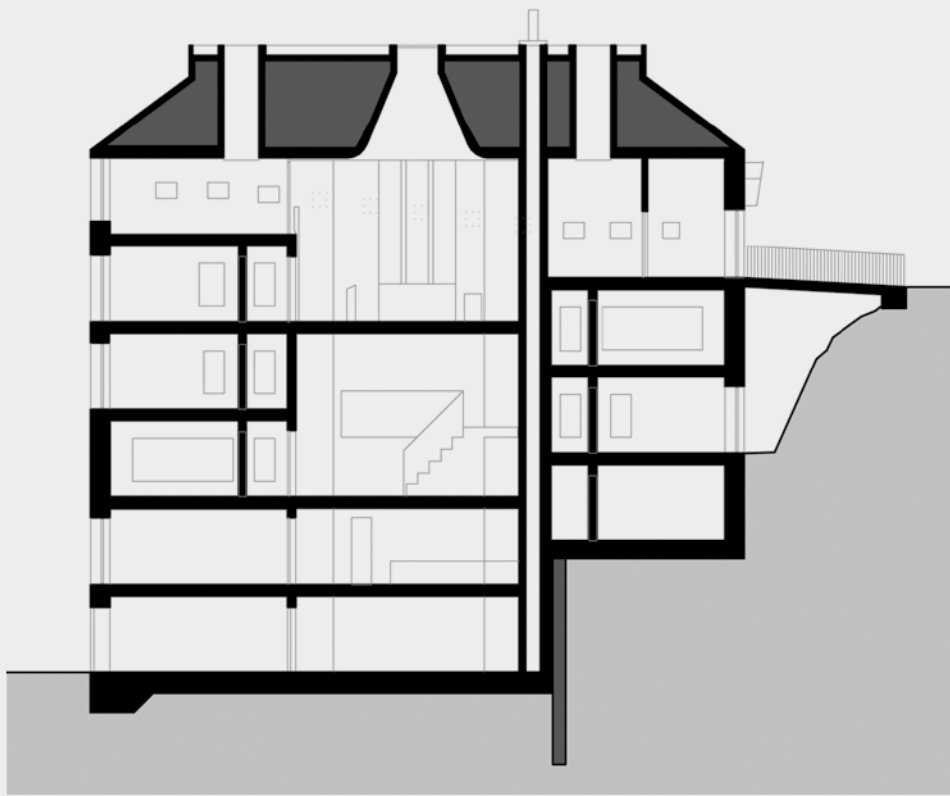
—A ház belső téri világa tiszta, egyből érthető szerkesztésű. A téglalap alaprajzú torony középső magjában helyezkednek el a közösségi funkciók, míg a végfalakra tapadnak az egyéni lakócellák. A közlekedés rámpán történik, amely körbetekeredik a középső mag körül, fél

05

szintet hidalva át egy-egy hosszoldalon. A belépés után felfelé indulva a zárásokok által is látogatható közösségi térbe érkezünk, lefelé a klauzúra kezdődik. A középső magban legfelül a kolostor legfontosabb tere, az éggel is kapcsolatot tartó kápolna található. Bejárata a klauzúrából nyílik, terébe a zárásokok szintjéről, mint karratról tekinthetünk be. A kápolna alatt könyvtár, legalul pedig a refektórium, az étkezés és a főzés terei találhatóak. Az alsó szint a meredek telek alján lévő utcával kerül egy

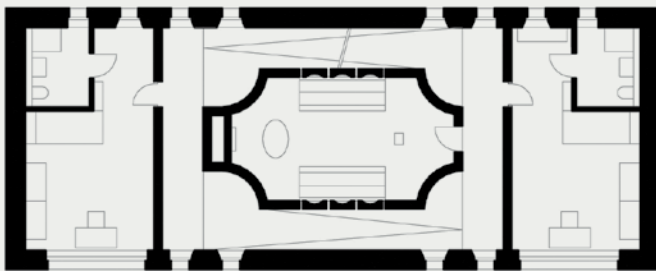
04

1 2 5

04

05

1 2 5

- 03 A fal textúrája
- 04 Metszet: a hatszintes épület sziklaszerűen mered ki a földből
- 05 Az érzékesi szint alaprajza

magasságba, megadva ezzel az autós megközelítés kényelmesebb lehetőségét is.

—Tulajdonképpen a kolostor belső, nem szokványos térszervezése izgatott legjobban. Működik-e ez a különleges, vertikális, rámpás kerengőre szervezett tér? Kifejezi-e ez az építészeti izgalmas képlet a monostorok belső logikáját? Lehetséges-e az elnyújtott kerengőn járást életformaként élni ma, a célszerűséget és az időt prioritásként kezelő világunkban?

—A kolostorok, de elsősorban a monostorok* térszervezése a történeti építészetben kötött, a napi tevékenységek körére felfűzött. A monostor központi tere a kvadrum, amelyet a kerengő és az arról nyíló terek vettek körül. A kerengőben járás egyszerre funkcionális, eljutni A-ból B-be, és egyszerre valami több is: a kvadrumhoz kapcsolódó térben járni, „kerengeni” egyfajta szellemi tartalmat is hordoz.

—A hargitafürdői kolostor belső kerengőjének rámpáján járva óhatatlanul a járásra irányul a figyelmünk. Lépteink visszhangja, a meredekség okozta „kényelmetlenség” kiélesíti érzékszerveinket. Halkabban és figyelmebben lépdelünk. Nem lehet sietni és nem lehet siettetni a megérkezést. Az idő és a szintenként észrevétlenül változó monotonitás párbeszédet folytatnak a rámpán járóval.

—A furcsa, csigaházszerűen kiértós tér vezeti a hangokat. Valahonnan messziről kanyarogva elér egy ajtócsukódás hangja. Azon töprengök, hogy itt, ahol a vertikális fokozott elkülönülést is teremt, hiszen a lakócellák nem egymás mellett sorakoznak, lehet, hogy ezek a rámpán kerengő hangok az egymást érzékelés lehetőségei, hogy a szerzetesek, a távolság dacára, ez által is erősebb közösségben lehetnek, érzékelve egymás jelenlétét és annak minőségeit is.

06

BORROMINI, BOSCH**

—Belépve a kápolna terébe, sűrű, telített csöndbe érkezünk. Az opeionnal a végtelenre nyitott tér kicsinysége ellenére monumentális hatású. Megmunkáltságában, részleteiben a barokk gazdagsága jut eszembe. Ennek a gazdagságnak már a fele is elég lenne, a csordultig telnél nincs több, de a tékozló végtelenséget is megértem, és jó elmerülni benne. Lehet elemezni a részleteket, összefüggéseket, de a titkokat elsősorban talán nem is megfejteni kell, hanem a közelükben időzni. A bevilanó képek személyes, belém írt történetekre vetülő fény, és ahogy

06

08

07

09

az alkotók rejtőzködő gondolatai, így ezek is a hely értelmezésének valóságává válnak. A talált szépség helyett a megtalált helyzet jut eszembe: egy féltve őrzött öreg deszka megtalálja helyét és rendeltetését a tabernákulum ajtajában, a kifordított zsindegy az égbe hulló kráterben, az arany csíkok az ikonná váló szentélyfalban... A gondolati sűrűséget csak fokozza, hogy vannak az alkotók más házairól is ismert motívumok, melyek még jobban tágítják az értelmezés lehetőségeit, anélkül hogy egymástól idegen idézetekké válnának.

- 06 A tabernákulum ajtaján a fekete deszkaberakás hollószárnyakat mintáz, utalásként a Remete Szent Pált tápláló hollóra, mely egyben a pálos címeren is szerepel
- 07 Borromini: San Carlo alle quattro fontane (fotó: Architas / Wikimedia Commons)
- 08 A kápolna mennyezetének nyílása
- 09 Hieronymus Bosch: Túlvilági látomások (részlet, a mennyekbe vezető út; fotó: Vincent Steenberg / Wikimedia Commons)

07

08

09

„...Ha mármost korunkat nézzük: képzeletünk sorsa meglehetősen nyugtalanító és tragikus. Nem mondanám azt, hogy végleg föladata veritékes hivatását, de kétségtelenül eretnek utakra, mellékösvényre tévedt. Eredendő gyöngeségének engedett, amikor a tudományoktól alkalmasint elirigyelte a bizonyosságot. Azóta tükör-életet él, s a stílus bizonyosságában kívánja megélni azt, amit egyedül az engedelmesség önfeledtségében, egyedül „szemesütve” szabadna megvalósítania. A tudományos gondolkodás - különös módon - a művészetben, akarva-akaratlanul a narcisztikus elemek tükör-korszakát nyitotta meg. Azóta beszélünk jó stilsztákról. Beköszöntött egy egész korszak: amely a látszat stílár bizonyosságát elébe helyezi a világ önfeledt inkarnálásának...”
[6] Piliinszky János

ROLLNIZOTT FALAK

—A még belakatlan könyvtár és konyha terei után visszakapaszkodva kilépünk a házból, hogy végre körüljárjuk azt. Leereszkedve a meredek lejtőn, egyre magasabban tornyosul fölénk a vörös tónusú, rétegesen öntött, sávos mintázatú fal. Gigon & Guyer zürichi signal box épületének vasúti rozsdaszínű fala, Valerio Olgiati Bardill műteremháza, Martin Rauch döngölt földfalai jutnak eszembe. Jóleső érzés a kultúrák közötti tudásáramlás ezen megnyilvánulása, a közös nyelv, saját tájszólással. Körbeérve ismét a hídon állunk. A bejárat gondos részletei, a belletes kapunyílás, a négy kicsi, színes keretezésű ablakszem mellett feltűnik a betonfalazat tetejét lezáró, többretegű, lapjával rakott cserépsor finom mintázata. A csipkézett falkorona Macalik Arnold madéfalvi Szent Anna-templomán is megjelenik már. Ehhez hasonló Hans

02
03

10

Fackelmann 1979-ben épült újszentesi templomán láthatunk. A bejárat feletti szoborfülkéhez egy útszéli keresztet lefedő bádögívről mintázott előtető fog még készülni. Míg az oxidfestékkel színezett beton jól ismert szépsége a svájci modernhez szoktatott szemünknek otthonosan kanonizált, ezek a kicsi részletek elsőre akár idegennek is tűnhetnek. Ha azonban adunk egy kis időt magunknak, és ha megismerjük az építészek inspirációs forrásait, a kortárs, nemzetközi építészeti mintázatok mellett a népi és spontán mintákat, a még látható rollnizott házfalak gyűjteménybe rendezett díszes gazdagságát, a kerítéseket, támfalakat, útkanyarokat..., a táj rezgését, akkor egy olyan alkotói attitűd rajzolódik ki, amely mentes a stílusba merevedés kényszerétől, a megélt életből merít és a szabadságában él.

- 10 A híd barátságos teret képez a bejárat előtt a meredek hegyoldalon
- 11 A szigorú belső térben a rámpa mint vertikális kerengő öleli körül a kápolnát

JÁRNI TANULNI

—Ha a pálosok építészetére gondolkodok, egy másik vándor, Guzsik Tamás is megjelenik előttem. Egész életét betöltő levéltári kutatásai és terepmunkája eredményeként a magyar középkori pálos építészet számtalan elfeledett kolostorának helyét, alakját újra ismerhetjük. Fantasztikus megtalálás-történetei – a vakondtúrások által kirajzolt templomfalaktól az istállófalazatba épített faragott oszlopfejeketig – a Bakonyt bejáró és dokumentáló bencés szerzetes, Rómer Flóris 19. századi alakját juttatják eszembe.

—A hargitafürdői kolostor is olyanok tűnik nekem, amely jelentésekkel teli megnyilvánulásaival átível korokon, és ha már csak emléke lesz, érdemes lesz a kutatásra, megfejtésre.

—A rámpa, amely nap mint nap emlékeztetni fogja a szerzeteseket a járásuk funkcionalitást meghaladó tartalmaira, taníthat minket is új minőségben járni. Utunk meredeksége, izmaink visszajelzése minden lépésünkben emlékeztethet kitűzött célunk felé való haladásunk minőségeire...

11

A ház egy magashegyi szűk remeteközösség otthona. Akárcsak egy tojás belsejében annak magja, itt is a szerzetesi létforma lényegét képező kápolna körül lüktet és kereng az egész térszövet. Minden egyéb úgy ízesül erre, akárcsak a frigidára boruló két kerub. Így a ház nem csupán a lakozás tere, valamiképp messze túlmutat önmagán. | Macalik Arnold

11

* Monostor: az elvonuló szerzetesi életforma minden funkciót kiszolgáló épületegyüttese, míg a kolostor elsősorban szerzetesi szállásház, amelyhez templom is tartozhat. [4]

** Borromini: San Carlo alle quattro fontane, Hieronymus Bosch: Túlvilági látomások, 1515

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Kelecsényi, Ágnes - Orosz, Gergely: *Kőrösi Csoma Sándor a tibetisztika megalapozója - és hagyatéka a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Keleti gyűjteményében*, MTA, 2006, hozzáférhető: <<http://csoma.mtak.hu/>> [utolsó belépés: 2024-05-07].
- [2] Irimiás, Balázs - Nagy, Csaba: „Magyarok a Himalájában - Napiskola, Zangla”, *Metszet*, Vol 4, No 4 (2013), pp 50-53.
- [3] Pilinszky, János: „Önarckép 1974”, in Domokos Mátyás (ed): *Pilinszky János összegyűjtött versei*, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1987, p 129.
- [4] Guzsik, Tamás: *A középkori építészet története* (összefoglaló segédlet), BME Építészettörténeti és Elméleti Intézet, Budapest 1985, p 29.
- [5] Kovács, Adrienne (ed): *Pálosok: A Magyar Pálos Rend*, negyedik javított és bővített kiadás, Magyar Pálos Rend 2019, p 42, hozzáférhető: <https://palosrend.hu/wp-content/uploads/2022/05/palos_fuzet2019_UJcimeres_20190814-1.pdf> [utolsó belépés: 2024-05-02].
- [6] Pilinszky, János: „A »teremtő képzelet« sorsa korunkban”, in Domokos Mátyás (ed): *Pilinszky János összegyűjtött versei*, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1987, pp 75-79.

MEGBÍZÓ: OFSPPE (pálos rend), Bátor Botond előljáró | ÉPÍTÉS: Mossfern építészműhely | TARTÓSZERKEZET: Lamina, Kolozsvár, Virág Jácint, Bencze Lajos | GÉPÉSZET: Kiss Krisztián, Ciprian Gheorghiu | ÉPÍTŐ: Aurora Impex Kft. (Szántó Péter) | ÉPÍTÉSVEZETŐK: Elekes Károly, Csibi Attila

Author: LÁZÁR, Csaba
Affiliation: University of Technology, BME, Budapest
Title: UNDERSTAND, WHO ARE WE
Citation: Metszet, Vol 15, No 3 (2024), pp 22-27,
<https://doi.org/10.33268/Met.2024.3.2>

Received: 30 April 2024

Accepted: 22 May 2024

Published: 17 June 2024

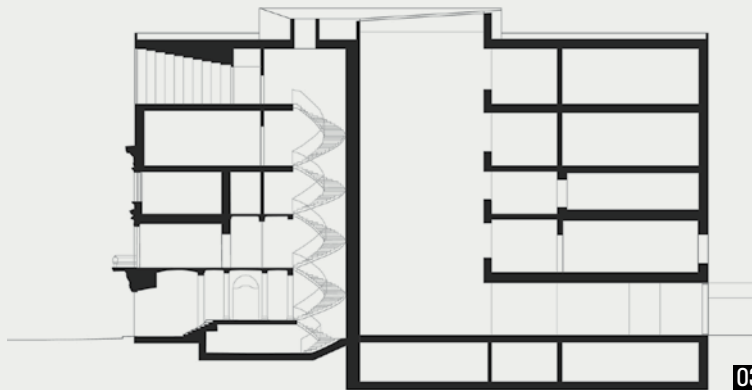
VORARLBERG MUSEUM, BREGENZ, AUSTRIA;
ARCHITECTS: ANDREAS CUKROWICZ
and ANTON NACHBAUR-STURM

The extension is formally simple, rational in terms of floor plan development, complex in terms of facade treatment. It is an unrepeatabe performance that requires hard work and effort. Apparently, a building where the artistic performance can be understood. However, everyday things are objective and rational, "The 'carnival atmosphere', as an atmosphere that stimulates the creation of forms for its own purposes, is reserved for special occasions. Completing a group of public buildings along the bank of Lake Constance.

01

MEGÉRTENI, KIK VAGYUNK

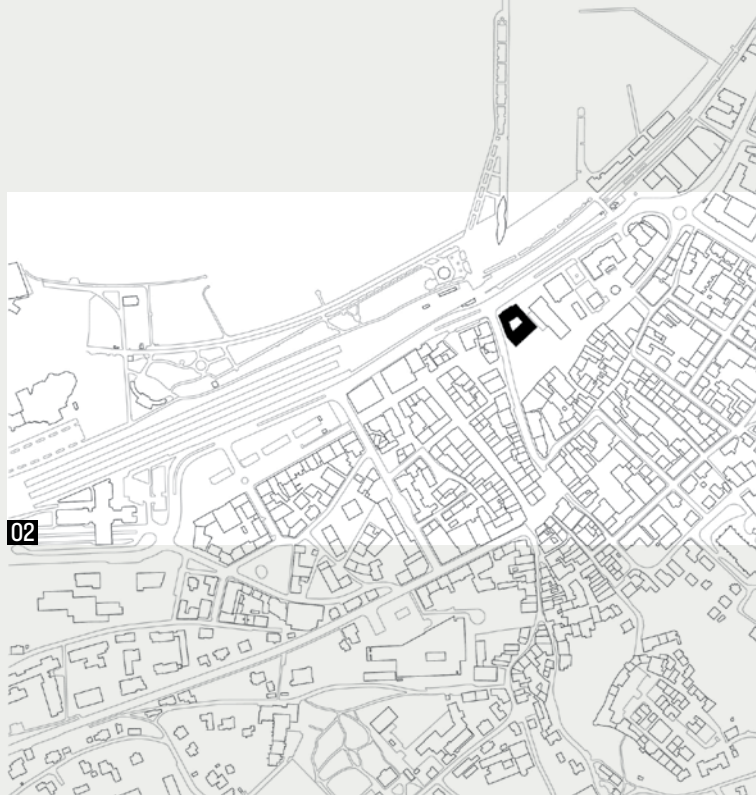

03

VORARLBERG MÚZEUM | BREGENZ, AUSZTRIA

„Verstehen, wer wir sind” [megérteni, kik vagyunk] - olvasható a Cukrowicz Nachbaur által tervezett bregenzi Vorarlberg Múzeum bővítésének két oldalán szimmetrikusan elhelyezett, bronzkeretbe foglalt feliratokon. A szűkszavú mottót a térségben élők történetének és habitusának megismerésére kapott meghívásként értelmeztem. Alábbi soraimmal arra teszek kísérletet, hogy az általam megértetteket továbbadjam.

—Írásom a BME Építőművészeti Doktori Iskola keretein belül, a Középülettervezési Tanszéken végzett kutatásom kivonata, melyben a vorarlbergi kortárs építészet kontextusában vizsgálom a helyhez kötődés tervezői eszköztárát, a bregenzi Cukrowicz Nachbaur iroda munkáin keresztül. Kutatásomat két vorarlbergi tanulmányút, további szakirodalmi elemzés, illetve egy Andreas Cukrowicz-csal 2023-ban készített interjú [1] alapozta meg. A bregenzi építész a Műegyetemen tartott tavalyi

- 01 A tóparti, mindennapi életre néző homlokzat
- 02 Helyszínrajz - a nyitott tóparti táj és a kompakt történelmi városszövet között elhelyezkedő szabadon álló épületek alkotta tömb
- 03 Metszet - balra a régi, jobbra az új épületrész
- 04 A természetes új téri helyzet

ÉPÍTÉSZ | ARCHITECT
Andreas Cukrowicz, Anton Nachbaur-Sturm

FOTÓ | PHOTO
 Lázár Csaba

SZERZŐ | AUTHOR
 Lázár Csaba

előadásán kívül 2005-ben láthatta a hazai nagyközönség, a Nemzetközi Építéskongresszus keretében. [2]

[3] —Az 1960-as évekre vezethető vissza az az alulról szerveződő mozgalom, amely húsz évvel később „Vorarlbergi Építőiskola” néven vált ismertté. A tagok munkásságának köszönhetően a régió pozíciója az európai kortárs építészeti szcénában ma már általánosan magasra értékelt. Az ide sorolt és helyben dolgozó építészek alkotói gondolkodásmódját nem egy regionalista címkével ellátott elzárkozás, elhatárolódás és az identitáskeresés határozta meg. Inkább arról van szó, hogy az osztrák egyetemi központokból hazatérő

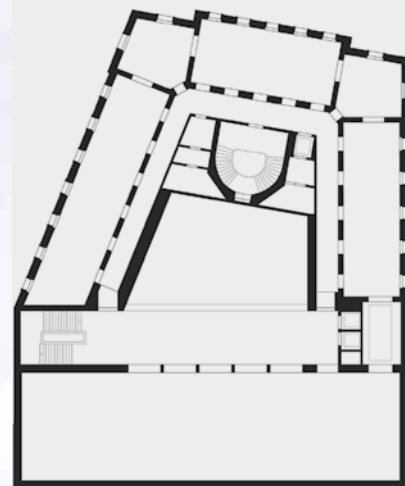
építészek úgy tudtak együttműködni a nagy tudású helyi kézműves építőmesterekkel, hogy közben figyelemmel kísérték a szakma globális történéseit, és azok tanulságait képesek voltak beültetni a helyi építési kultúrába. [4] Ebben a közegben él és tervez a vorarlbergi hazaköltözők harmadik generációjának sorát erősítő Cukrowicz Nachbaur iroda csapata is.

—A nyitott tóparti táj és a kompakt óváros között található urbanisztikai tömb pompás, szabadon álló épületeknek ad helyet. A postahivatal, a Peter Zumthor által tervezett Kunsthaus és az Állami Színház alkotta sort nyugaton a Vorarlberg Múzeum zárja. A Cukrowicz Nachbaur építész duó és csapata

01
02

05

06

- 05 Kortárs ornamentika vándorló napfényben
- 06 Második emeleti alaprajz
- 07 A főbejárat délután, február elején

által a 2007-ben kiírt tervpályázatra beadott munka abban is különbözött a többi dobogós alkotástól, hogy az akkor még csak javasolt átépítéssel nemcsak a meglévő múzeum, de a körülötte formálódó teresedés is kibővült. Az addig hegyesszögben záródó telekformára javasolt derékszögű sarkat a vorarlbergi pragmatizmusnak és a tervezők helyismeretének tulajdonítom. A rendhagyó városépítészeti gesztus indoklása kettős: az egyik a tömbre jellemző „pontoszerű” beépítés átültetése az építési helyre, a másik a tő felé kitekintő, szabadon álló épületek közötti vizuális tengelyek erősítése. A majdnem tíz éve kialakított téri helyzetet ottjártamkor természetesnek vettem, és a tervezői gesztusok háttérben álló gondolatok sem foglalkoztattak. Betudható ez annak is, hogy elvonta a figyelmemet az épület vibráló homlokzata, a téren mára szépen fejlődő ligetszerű növényzet és a tópartot a múzeumtól továbbra is elválasztó forgalmas vasútvonal és országút.

06

—A két építész által jegyzett iroda a tervezési helyszíntől 500 méterre található. A csapat és a külsős munkatársak több mint 6 évnyi munkája előzte meg a részben műemléki védettség alatt álló, dualizmus kori épületpár korszerűsítését. A feladat egyrészt az 1950–1960-as években már átépített, a tóra néző, menthető rész restaurálása és vertikális bővítése volt, másrészt a nagyobb átalakítást szenvedett déli tömb lebontása és helyettesítése egy új, reprezentatív épületszárnyal. Cukrowiczék javaslatában a város felőli tömb egy egyszerű, ötemeletes téglalatest. Az egykori trapéz alaprajzú belső udvar fedett átriummá alakult, és az egységes párkánymagasságú és színű, régi és új összeillesztéséből formált, ötoldalú monolit épülettömeg központi szervezőelemévé vált. Három fuga fut a kompakt, egykor „champaign-fehér” hasábon: az egyik az ötvenes évek utáni köztes állapot építménymagasságát jelző vékonyabb vízszintes vonal, a másik kettő egy-egy hangsúlyosabb függőleges hézag, a meglévő

03
04

07

és továbbépített határvonalán, mindkét oldalsó homlokzaton, teljes magasságban. A 2013-as átadást követő időszakban a tömböt nyugat felől záró Rathausstrasse burkolatán is látható volt ez az építési korszakok közötti határvonal, addig tartott a világosszürke aszfaltszőnyeggel jelzett gyalogos övezet. Mára ez tovább bővült a part mentén futó Seestrasséig.

—A múzeumbővítéssel egy időben elkészülő (VOGT Landschaftsarchitekten által tervezett) köztérrendezés aszfaltja kromatikusan és szemcseméret szempontjából is összhangban van az épület pince- és földszinti padlóburkolatával. A csiszolt betonnál rugalmasabb, aszfaltos terrazzo nagy előnye, hogy dilatációs hézag nélküli kivitelezhető. Ezen a folytonos, homogén felületen jutunk be az épület üvegtető magjába, a 23 méter magas átriumig. A kint és bent közti folytonosságot az önműködően kinyíló bejárati ajtók is elősegítik, bár emiatt a helyszínen járva hiányérzetem maradt, mert nem foghattam meg az egyedi tervezésű, egy kapaszerű mezőgazdasági eszköz (ún. Waalhaue) inspirálta függőleges, bronzból készült fogantyúkat.

—Az alaprajzi szerkesztés egyszerű, a meglévő ház egykori belső udvara körül futó oldalfolyosót folytatja és egészíti ki az új lépcsőt, valamint a lifteket összekötő széles vízszintes közlekedő. A földszinti alacsonyabb belmagasságú rész áramló tereiben a kötelező előcsarnok, könyvesbolt és a köztérre kitekintő, mindig zsúfolt kávézó kapott helyet, az első emeleten két auditorium, a további szinteken pedig a különböző kiállítóterek. Ha nem ismertem volna előzetesen a tervet, meglepett volna a lépcső és az emeletek kezeletlen tölgyfából készült, finoman fűrészelt padlóburkolata

09

és a falakra hét rétegben felvitt, 3,5 centiméter vastag vályogvakolat. Így inkább a természetes anyagból készült felületek időtállóságát vizsgáltam. Ebből a szempontból a belsőben használt negyedik anyag, a lépcsőmellvédeket és a liftek falát burkoló, kézzel patinázott rézlemez mutatkozik a legjobbnak.

—A homlokzati teli mezőket strukturáló nyílászárók bronzból készültek. Az úgynevezett „látóablakok” [5] témája több, ebből az időszakból származó Cukrowicz Nachbaur terven ismétlődik. Legyen az festői hegyi táj, falusi látkép vagy karakteres városi sziluett, a szép kilátások keretezése már a Hittisauban 1998-ban elkészült tűzoltóság- és múzeumnál észlelhető volt. Bregenzben a régi épület középrizalitjának tetején lévő, a Bodeni-tó felé néző utolsó emeleti panorámaszobát e motívum „végtetekig vitt” változatának gondolom. Az építészek és Florian Pumhösl bécsi képzőművész együttműködésében kigondolt, csak a kitekintésnek dedikált, „teleszkopikusan” formált terem egyetlen funkciója a mindennapi tóparti élet némafilmmé váló láttatása. A szemlélődés kizárólagosságának érdekében alkalmazták belső térburkolatként a zaj- és fényelnyelő tulajdonságú nemezt, illetve gyapjúszőnyeget. Látogatásom alkalmával az időszakos kiállítás a bregenzwaldiak 1920–1990 közötti életét dokumentáló fotográfus, Kaspar Hiller és családja munkáit mutatta be, így a panorámaszoba és fényképezőgép közötti analógia még „kézzelfoghatóbb” volt.

07

08

—A Vorarlberg Múzeum kapcsán megkerülhetetlen a sokak által ismert díszítőmotívum, a falsíkból kilógó, PET-palack-aljából zsaluzott elemek említése. Az épület

05

08

09

rendeltetéséből fakadóan nagy, teli mezőként kialakított homlokzatok felületének díszítése, az „arckép” végső formájának meghatározása kulcskérdés volt úgy az akkor 14 éves tervezőirodának, mint a megrendelő állam képviselőinek. Kevés ilyen jelentős kulturális projektre adódik lehetőség ebben a régióban, dacára, hogy progresszív építészetről híres. A megbízó „világra szóló” házat szeretett volna, ezért elrendelte a társalkotók bevonását. Az építészek által javasolt első változatban a regionalitás jeleként értelmezhető, a homlokzat síkjából kiemelkedő, vorarlbergi dialektusban írt szavak és kifejezések szerepeltek. Az alapötlet továbbfejlesztésére kérték fel Manfred A. Mayr bolzanoi képzőművészt. A gondolatmenetről sok írás és interpretáció született, ezeket már csak azért sem fogom itt részletezni, mert az alkotó szavaival élve „az értelmezési lehetőségek száma szándékosan korlátlan, és ez a maga módján elősegíti a múzeum azon célját, hogy az embereket és a kiállított tárgyakat élénk párbeszédbe hozza”. [6]

—Ugyanakkor az állandó kiállításon látható a terra sigillata, a bregenzi ásatások során talált, a római korból származó, tömeggyártásban öntött asztali edények gyűjteménye. Véleményem szerint ezek és a PET-palackok közti, az alkotók által hangoztatott kapcsolat mint elsődleges gondolati háttér csak a beavatottak körében válik olvashatóvá. A homlokzati fehér mezőn „rendetlen rendben” kiosztott PET-virágok mintájának számomra egy fokkal egyértelműbb olvasata a régió fejlődésében nagy szerepet játszó textiliparral való viszony. Az utólag beigazolódott összefüggésre a tárlat megtekintése közben, a textilnyomótömböknek szánt részlegnél jöttem rá. Ezeket a keményfából készült tárgyakat a nyomdászok sorozatgyártásban készítették a különböző motívumok

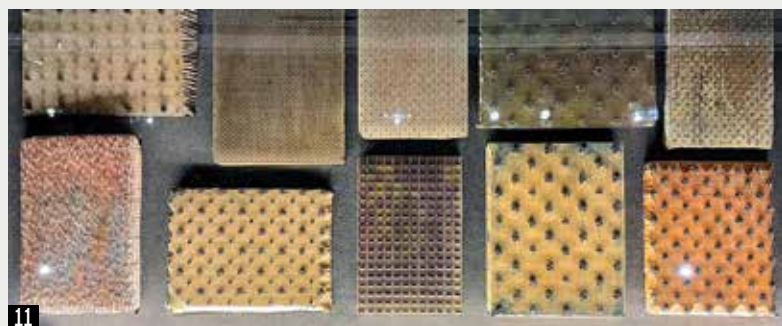
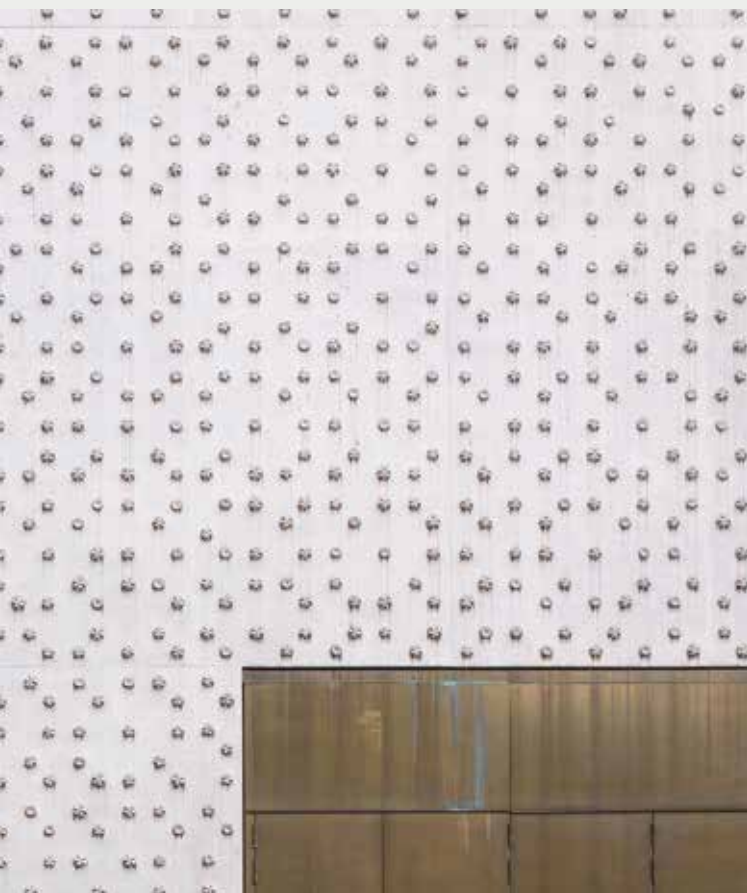
szövetre való átviteléhez. A nyomdablokkok lehetővé tették egyedi minták és motívumok végtelen számú ismétlését a több ezer méter hosszú anyagtekercseken. Ha ránézek a múzeumbővítésre, akkor a régi, klasszikus ornamentikájú és tagolású ház mellett egy végtelenített, kvázi kaotikus [7] mintás szövettel körbetekert, egyszerű formát látok. A minta ismétlődésének észrevehetetlensége a zürichi geometrikus művész, Urs B. Roth érdeme.

—A homlokzatra eső, vándorló napfény ciklikus árnyjátékot mutat, a napóraszerű felület szemlélése közben a szemlélődő mindig felfedez egy újabb ellipszist, ötszöget vagy csillagot, választhat magának kedvenc geometriai formát vagy pontot. Feltételezhető, hogy ez által a helyiek egy része könnyebben sajátjának tekinti az elsőre szokatlannak ható jövevényt, amely bolzanoi, zürichi és bécsi művészek tolmácsolásában azt suttogja, hogy „vorarlbergi vagyok”.

—A továbbépítés formailag egyszerű, alaprajzilag racionális, homlokzatiilag komplex, sok résztvevős, rengeteg munkát és erőfeszítést igénylő megismételhetetlen teljesítmény. Tud-e egy ekkora komplexitású, díszes ház helyhez kötött lenni a vorarlbergiek pragmatikus világában? Nyilván Vorarlberg Múzeumból egy van, innen nézve érthető a művészi performansz. Azonban a mindennapokban a dolgok objektívek és racionálisak, legfeljebb stilizáltak, mondta Florian Aichler, az építész duó munkásságát recenzáló írásában „A »karneváli hangulat«, mint az öncélú formateremtésre serkentő atmoszféra, különleges alkalmakra van fenntartva. Ennek megvan az ára, de amikor meghirdetésre kerül, akkor az ünnephez tartozó öltözködés örömeinek szabadságával és vidámságával történik.” [8]

10

11

- 08 „Teleszkopikus” panorámaszoba szemléldódkkel
- 09 Klasszikus és kortárs díszítés találkozása
- 10 A bregenzi ásatások során talált terra sigillata gyűjtemény
- 11 Textilnyomótömbök a kiállításról

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Lázár, Csaba: „Dicsérjük a régít és üdvözöljük az újat!, Beszélgetés Andreas Cukrowicz osztrák építésszel”, *Építészfórum* [online], 2023-12-11 CEST 07:50, hozzáférhető: <<https://epiteszforum.hu/dicserjuk-a-regit-es-udvozoljuk-az-ujat--beszelgetes-andreas-cukrowicz-osztrak-epiteszsel>> [utolsó belépés: 2024-04-30].
- [2] Zöldi, Anna: „A múzeumi pillanat, Kortárs múzeumok tanulságai svájci tükörben”, *Metszet*, Vol 5, No 1 (2014), pp 51-52.
- [3] Csanády, Pál: „Építészkongresszus, convention of architecture, A halk ház, Építész: cukrowicz,nachbaur”, *Alaprajz*, Vol 12, No 1 (2005) pp 18-21.
- [4] Kapfinger, Otto: *Baukunst in Vorarlberg seit 1980*, Gerd Hatje, Stuttgart 1998.
- [5] Kapfinger, Otto: „Kassetten, nicht Gerüste”, in Otto Kapfinger (ed): *Cukrowicz Nachbaur Architekten 1992-2014*, Park Books, Zürich 2014, p 17.
- [6] Mayr, Manfred A.: „Es gibt Situationen, die finden mich...”, in Otto Kapfinger (ed): *Cukrowicz Nachbaur Architekten 1992-2014*, Park Books, Zürich 2014, p 241.
- [7] Roth, Urs B.: „Ein Festkleid für das Vorarlberg Museum, Bericht des »Geometrie-Ingenieurs«”, in Otto Kapfinger (ed): *Cukrowicz Nachbaur Architekten 1992-2014*, Park Books, Zürich 2014, p 263.
- [8] Aicher, Florian: „Architektur und Handwerk”, in Otto Kapfinger (ed): *Cukrowicz Nachbaur Architekten 1992-2014*, Park Books, Zürich 2014, p 105.

PROJEKTVEZETŐ: Stefan Abbrederis | PÁLYÁZAT: Christian Schmölz | TERVEZÉS: Martin Ladinger, Philipp Schertler, Martina Berlinger, Michael Abt, Vera Hagspiel, Julia Grund, Emanuel Gügele, Laura Untertrifaller, Graham Barry | HOMLOKZAT KONCEPCIÓJA: Manfred Alois Mayr, Bolzano | HOMLOKZAT GEOMETRIAI KIOSZTÁSA: Urs Beat Roth, Zürich | PANORÁMATÉR: Florian Pumhösl, Bécs

Author: DOMBROVSZKY, Zsófia - KEMES, Balázs DLA

Affiliation: University of Technology, BME, Budapest

Title: JUST ENOUGH

Citation: Metszet, Vol 15, No 3 (2024), pp 28-33,

<https://doi.org/10.33268/Met.2024.3.3>

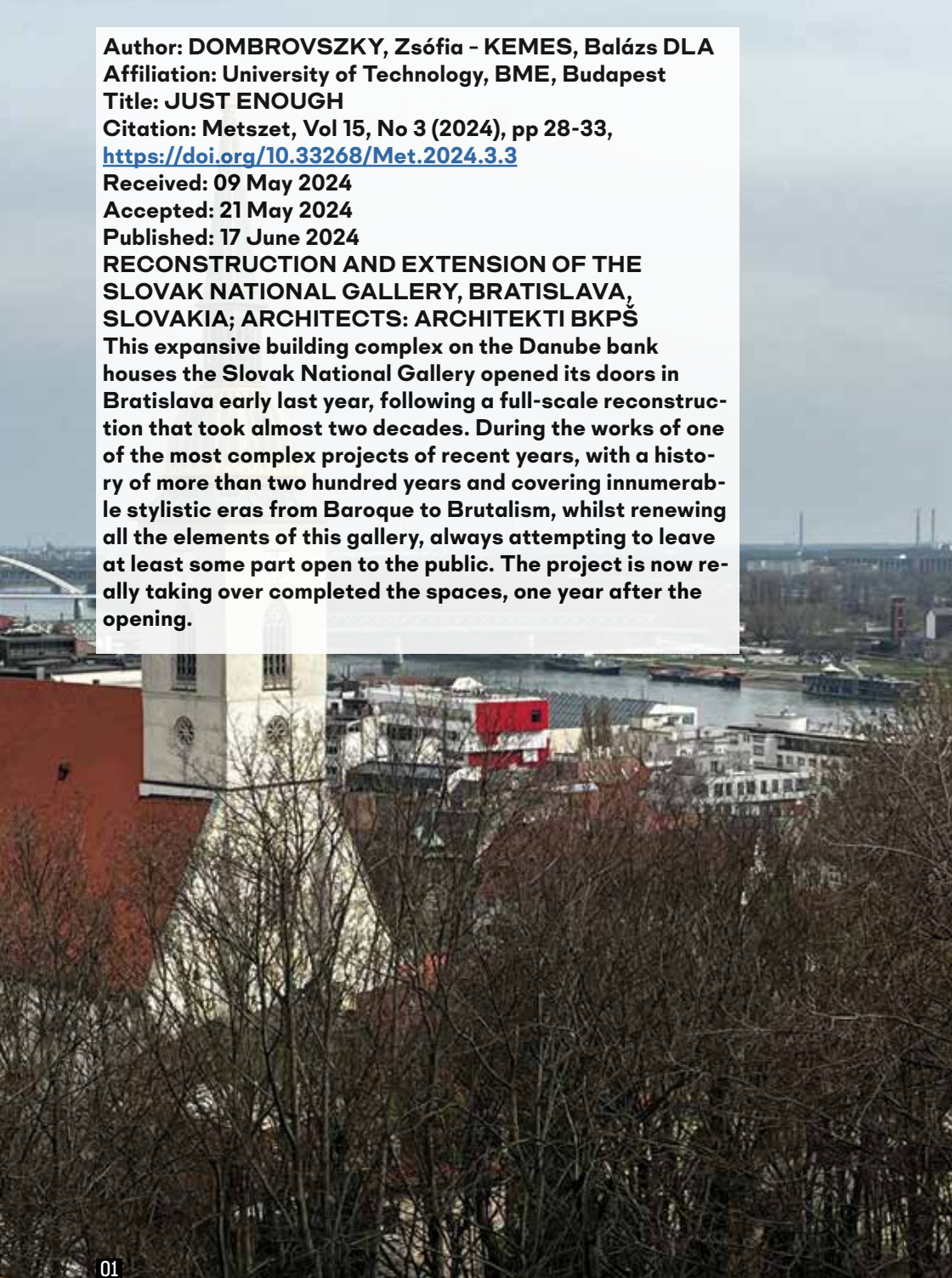
Received: 09 May 2024

Accepted: 21 May 2024

Published: 17 June 2024

RECONSTRUCTION AND EXTENSION OF THE SLOVAK NATIONAL GALLERY, BRATISLAVA, SLOVAKIA; ARCHITECTS: ARCHITEKTI BKPS

This expansive building complex on the Danube bank houses the Slovak National Gallery opened its doors in Bratislava early last year, following a full-scale reconstruction that took almost two decades. During the works of one of the most complex projects of recent years, with a history of more than two hundred years and covering innumerable stylistic eras from Baroque to Brutalism, whilst renewing all the elements of this gallery, always attempting to leave at least some part open to the public. The project is now really taking over completed the spaces, one year after the opening.

01

02

ÉPPEN ELÉG

A SZLOVÁK NEMZETI GALÉRIA ÉPÜLETEGYÜTTESÉNEK REKONSTRUKCIÓJA ÉS BŐVÍTÉSE | POZSONY

Pozsonyban tavaly év elején nyitotta meg kapuit a Szlovák Nemzeti Galéria [1] háztömb méretű Duna-parti épületegyüttese, a közel két évtizedig zajló, teljes körű rekonstrukciót követően. Az elmúlt évek egyik legösszetettebb, bő kétszáz évet és a barokktól a brutalizmusig számtalan stílus-korszakot felölelő, mindazokat megújító projekt munkálatainak során mindvégig igyekeztek legalább egy kis részét nyitva hagyni a nagyközönség

számára, és a terek ismételt belakása is a fokozatosság elvén zajlott. Az élet mostanra, egy évvel a nyitást követően veszi igazán birtokba a régi-új tereket. A majd két évtizeden át zajló projekt a Mies van der Rohe-díj (2023) shortlistjére került, és elnyerte a Szlovák Építész Kamara CE ZA AR nagydíját.

01

02

03

- 01 A Várhegyről letekintve csak színükkal emelkednek ki a múzeum hetvenes éveiben épült épületei
- 02 Az épületegyüttes Duna felőli főhomlokzata, előtérben az Esterházy-palota
- 03 Helyszínrajz

- A | Vízi kaszárnya, 1763
 B | Galéria-híd, 1977
 C | Kiállítótér, 1977/2022
 D | Nagyterem, 2022
 E | Adminisztráció, 1977
 F | Műtárgyraktár, 2022
 G | Udvar, 1763/2022
 H | Esterházy-palota, 1870

ÉPÍTÉSZ | ARCHITECT
ARCHITEKTI BKPS

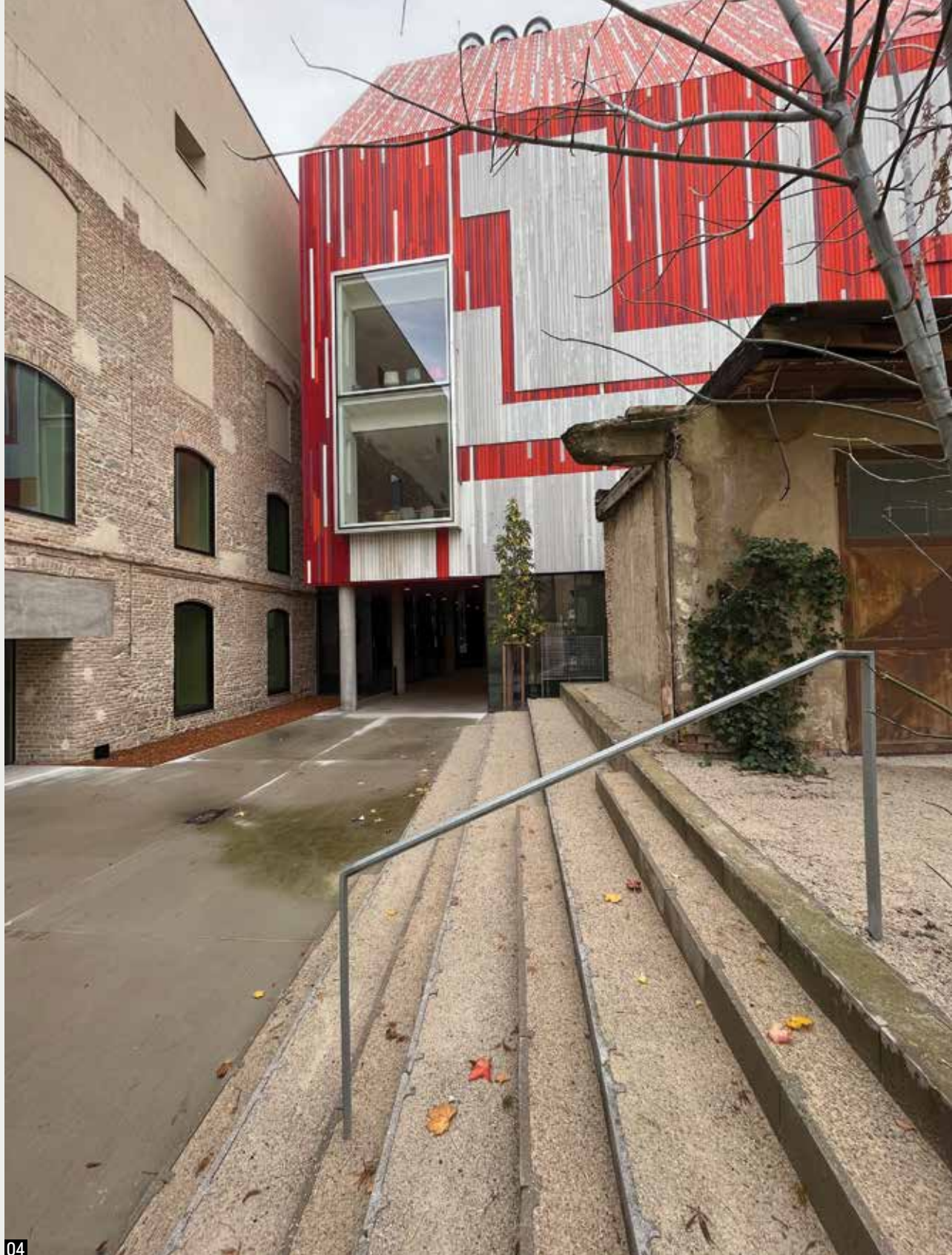
FOTÓ | PHOTO
 Dombrovsky család

SZERZŐ | AUTHOR
 Dombrovsky Zsófia, Kemes Balázs DLA

SZÖVEVÉNYES MÚLT

—A klasszikus európai nemzeti gyűjtemények sorában 1948-as alapításával a szlovák a legifjabb, amely meghatározta a gyűjteményezés módját: mindez szükségképp a kortárs alkotók felé forduló műtárgypolitikát eredményezett. A második világháborút követően a múzeum helyének kitűzésekor a pozsonyi belvárosban, a Duna északi partján álló barokk Vízi Kaszárnya és a szomszédos Esterházy-palota [1] épületére esett

a választás. A Matthias Höllrigl építőmester vezetése alatt, feltehetően Franz Anton Hillebrandt közreműködésével* [2] épült laktanya (1763) a Monarchia felbomlásával előbb funkcióját, majd a harmincas évek végi, folyóparti közlekedésfejlesztéssel [3] főhomlokzati épületszárnyát veszítette el. Az eredetileg négyzetes belső udvart árkádsorral körülfogó épület megmaradt traktusainak részleges átépítésével 1955-ben nyitotta meg kapuit Pozsony egyik legjelentősebb művészeti

04

intézménye. Az épület azonban hamarosan alapterületét és flexibilitását tekintve is alulméretezettnek bizonyult. Nem utolsósorban pedig a szocialista államhatalom téri reprezentációs igénye [4] is időszerűvé tette a látványos bővítést az ötvenes évek végére. A hatvanas évek elején először városrendezési pályázatot írtak ki a területre, majd sok körös tervezési folyamat során nyerte el mai formáját a Vladimír Dedeček tervezte komplex beavatkozás. A brutalista karakterű, „híd”-nak nevezett ikonikus, Duna-parti, két pilonra állított galériaszárny mellett az északnyugati oldalról egy új udvar – eredeti funkciója szerint kertmozi – és az azt határoló könyvtár, valamint hét eltolt

szintből álló irodai-restaurátor funkciójú ház épült meg 1979-ig.

—A 2003-ban, majd 2005-ben kiírt pályázatok célja a Nemzeti Galéria épületegyüttesének, új téri arculatának és használati módjának meghatározása volt. Még az építész-, művészettörténész szakma sem volt egységes állásponton a nem sokkal korábban veszélyessé vált és bezárt acélszerkezetű híd sorsáról – a pályaművek között szép számmal voltak teljes bontást előírányzó, a budapesti Zeppelinhez [5] hasonló víziók. A második körben győztes architekta BKPS-nek a múzeum különböző korú, minőségű szárnyait városi szövetként kezelő terve

- 04 Belépés a sétatér felől érkező, a kaszárnya és az új műtárgyraktár határán
- 05 Belső udvar, a korszakokkal körülölelt szoborkert

05

[6] egyértelmű állásfoglalás volt a modern kiegészítések értékével kapcsolatban. A meglévő udvarokat rendszerbe szervező, átjárható tömböt vizionáltak, amelyben épp az egyedi karakterek összessége az érték. Néhány funkció esetében javasoltak helycserét, és a növekvő gyűjtemény számára terveztek új raktárépületet. A koncepció sikeresnek bizonyult: bár a pályázat óta eltelt idő számos bukattót tartogatott, 2017-ben megkezdődött a kivitelezés, és 2023 elejétől látogatható a terveknek megfelelően megújult épületegyüttes

UDVAROK KÖZÖTT

—Az új bejárat a kaszárnya északi, már-már erődített vastagságú falának áttörésével jött létre. Így a belváros felől az egykori sétatér (ma Hviezdoslavovo námestie) irányából — némileg meghökkentő módon, ám jóval rövidebb úton — egy bérház kapualján, majd egy patinás garázsosoron át jutunk el. A kialakuló kis teresedést a tető ötvenes években történt átépítésével szintnyit magasodó, az elmúlt évszázadok nyílásait, alakításait hordozó patinás téglafal és az új raktárépület határozza meg — a kettő között csatlakozik be jobbról a mozi és irodát felsorakoztató új üvegpaszszáz. Az udvarok és az azokat körülfogó terek egytől egyig nyilvánosak.

04

Belépve a méretes áthidaló alatt, a födém részleges bonntásával létrejött impozáns, jegypénztár, könyvesboltot magában foglaló, tágas, világos előcsarnokba érkezünk. Tudatos döntés, hogy az udvar körül végigfutó árkádsoron szabadon bejárható a kávézó, a könyvtár, de még a mosdók is — ehhez kapcsolódóan a londoni Tate Modern analógiáját említi szándékként az intézményvezető. [7] Itt sorakoznak a múzeumpedagógiai foglalkoztatók, szekrényes ruhatar, sok-sok felület a megpihenésre — a jegyek ellenőrzése pedig csak az emeleten kezdődik.

05

—A kaszárnya nyugati oldalán egykor kertmozit alakítottak ki, a földszinten áttört kerítéssel, felette a galéria könyvtárának kétszintes tömegével. A kertmozi azonban a szomszédos lakóépületek miatt kihasználatlan maradt, a híd alapjai között húzódó süllyesztett műtárgyraktár pedig idővel kicsinek bizonyult. A helyére most beköltöző könyvtár szükségből megemelt födémmel, udvarba hasított szoborkerttel alakult át értékes, bevilágított térré. Az egykori könyvtár az udvar lefedésével létrejött nagyterem galériás térbővületévé vált. A különböző múltú, minőségű terek között a kapcsolat mindig mellérendelő állítás, transzparens megfogalmazásban: ilyen az Esterházy-palota és a híd közé ékelt új, felülvilágított lépcső, az üvegezett

06

07

06

arkádsor finom fényszűrő felületei, a kávézó és a nagyterem kapcsolata, a hídpilon szerkezetét felvillantó ablakai, vagy épp a legfelső szintjén nyitott új nyílások a várra és a belvárosra.

ÁTHATÁSOK IDŐBEN ÉS TÉRBEN

—A kérdésre, hogy mi motiválta az anyagoknak már a benyújtott pályaműben is előirányzott, mind teljesebb helyszíni újrahasznosítását a kortárs fenntarthatósági diskurzust jó tíz évvel megelőzve, Martin Kusý reakciója egyértelmű volt: lehet ez másképp? [8] A történeti korokban valóban, szinte mindig szempont volt a fellelt anyagok beforgatása, a meglévő alakítása. Talán csak napjainkban tűnik kurióznak, észak-európai startupok hóbortjának, hogy új minőség nem csak új anyagokkal, a régi elvetésével érhető el. Műemléki helyreállítások esetében kicsit más fókusszal jelenik meg a régi és az új dilemmája – kérdés, hogy a kimerülő erőforrások ismeretében az egyéb esetekben mi a helyénvaló viselkedés. Tudjuk-e alapnak tekinteni a továbbhasználatot, in situ újrahasznosítást? A sok szempontból mintaprojektnek tekinthető Neues Museum rekonstrukciós tervezési programjában Karl Friedrich Schinkel 1843-as gondolatait idézik az örököltött tökéletlenség elfogadásával kapcsolatban a tervezők: „A helyreállításnak nem az a célja, hogy új külsőt adjon egy épületnek azáltal, hogy elrejtje az épület karakterével összenőtt, évszázadok nyomát hordozó kisebb-nagyobb

hibákat. Csak azokban az esetekben kell beavatkozni, amelyek ma vagy a közeljövőben veszélyt okoznának – ezeket a lehető legészrevétlenebb módon kell biztonságossá tenni. A helyreállítás legjobb formája az, amely észrevétlen.” [9]

—A rekonstrukciós folyamatban fontos lehetőség és gesztus volt az eredeti szerző, Vladimír Deděček (1929–2020) bevonása. Bár az épület elkészültét már nem láthatta, biztos, hogy jóváhagyóan bólintana. Az egyik kiemelkedő momentum a mozaik transzformációja: tervei szerint a híd vörös és fehér mozaikkal burkolt. Azonban előbb népgazdasági érdekekre, majd a munkavégzés körülményeire hivatkozva ezt színezett és nyers alumíniumlamellára kellett kiváltani. [10] A rekonstrukció során tartószerkezetig vissza kellett bontani a teljes héjazatot, ám itt nem ért véget a történet. Az új raktárépület homlokzatán a lamellákat azok optimális felhasználását biztosító, kevert kiosztással hasznosították újra a tervezők. A létrejött emlékezet-szövet elvarrásaként az új, vörös és fehér szálcement burok elé a forgalom zaját megtörni hivatott, akusztikai rácsburkolat készült.

—A közös tető alatt három eltolt szintből álló híd esetében egyetlen lényegi változás a Duna felőli, egykori gépészeti folyosó bejárhatóvá tétele, mely egyrészt déli oldal révén, üvegajtókkal elválasztott klimatikus pufferként, másrészt az épület teljes hosszában panorámával szolgál. A galéria belterét a lépcsősen meghúzódozó, a külsőhöz hasonló rács által megszürt fény határozza meg. A moduláció olyan sikeres, hogy nappal az északi nagy üvegtetőn beáradó, este pedig lámpák által biztosított fénye lényegében napszakfüggetlenné válik. A terek

átforgatása koncepcióban és szerkezetileg is az elégséges minimumot célozta. A bekerülő új elemek, mint például a könyvtári „oszlopfejek”, rendre csak a legszükségesebbek. A kerengő padlóját adó travertin lapokból rakásolt padok lettek az új bejáratok mellett, és ebből készült a fogadó- és közlekedőterek zömét burkoló öntött terrazzo padló. Ahol a boltozatról bebizonyosodott, hogy régóta csak nádazás volt, ott most a fellelt gerendás födém jelenik meg. Ez az egyszerűségekre való törekvés a fenntarthatóság legnemesebb módja, és tudástranszfer szempontból is kívánatos: az elbontott anyagok, s általuk a történetek jelentős része is a tömbön belül hasznosult.

—Fontos megjegyezni, hogy a megőrzés itt nem műemléki kényszer, ugyanis egyik épületrész sem védett. A tervezőn és a megbízón múlt a meglévő szövet identitásképző erejének felismerése, ami által egy toleráns, a késő modernt is elfogadó, letisztult egység jött létre. Az elkészült épületegyüttes meghatározó részleteit rövid gondolatokkal kísért fotógyűjteményben [11] vehetjük kézbe, míg a kivitelezés fordulatokban gazdag éveiből egész estés dokumentumfilm [12] született. Azzal, hogy az újjáépítés folyamata széles kör számára elérhető, az egyedi helyzetben alkalmazott speciális tudás elemelkedik a helytől. Az építkezés szellemi síkon folytatódik, a gyakorlat közkinccsé válik.

07

* Franz Anton Hillebrandt magyar nyelven megjelent monográfiájában [2] nem találtam a Vízi Kaszárnya említését, mint a tervező művét. A főhomlokzat archív fotói ugyanakkor hasonlóságot mutatnak több, a kötetben publikált tervvel.

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Slovak National Gallery [honlap], hozzáférhető: <<https://sng.sk/en/slovak-national-gallery/page/about-us/history>> [utolsó belépés: 2024-05-08].
- [2] **Kelényi, György**: *Franz Anton Hillebrandt, 1719-1797*, Akadémiai Kiadó, Budapest 1976.
- [3] „A pozsonyi Vízi Kaszárnya”, *Pozsonyi Kifli* [online] 2013-08-26, hozzáférhető: <<https://pozsonyikifli.sk/a-pozsonyi-vizi-kaszarnya/>> [utolsó belépés: 2024-05-08].
- [4] **Mitášová, Monika** (ed): *Vladimír Dedeček - Interpretations of his Architecture, The Work of a Post War Slovak Architect*, Birkhäuser, 2018, pp 96-97.
- [5] **Pikó, András**: „Városrendezés, kulturális identitás - Beszélgetés Kerekes Györggyel, Bojár Iván Andrással, Böhm Andrással, Rajk Lászlóval és Gábor Eszterrel”, *Mozgó Világ* Vol 37, No 1 (2011), pp 112-122.
- [6] hozzáférhető: <https://www.webumenia.sk/dielo/SVK:SNG.DD_297-1> [utolsó belépés: 2024-05-08].
- [7] hozzáférhető: <<https://www.trend.sk/trend-archiv/alexandra-kusa-ludmi-galerii-fungujeme-jednej-dna-museum>> [utolsó belépés: 2024-05-08].
- [8] Dombrovsky Zsófia interjúja Martin Kusý vezető tervezővel [Pozsony, 2023-11-09]
- [9] Julian Harrap Architects [honlap], hozzáférhető: <<https://julianharraparchitects.co.uk/projects/neues-museum>> [utolsó belépés: 2024-05-08].
- [10] **Mitášová, Monika** (ed): *Vladimír Dedeček - Interpretations of his Architecture, The Work of a Post War Slovak Architect*, Birkhäuser, 2018, pp 100-101.
- [11] **Kotláříková, Eva S - Kusá, Alexandra** (eds): *White & red:architectural guide Bratislava*, Slovenská národná galéria, Pozsony 2023.
- [12] **Durajová, Jana - Kušnieriková, Lena**: *Hanging Without Walls /Pozor, padá SNG!* (80 perc) PubRes, Rozhlas a televízia Slovenska, Pozsony 2023.

- 06 Nagyterem amely az egykori kertmozi lefedésével jött létre
- 07 A könyvtár a szoborkerttel alkot önálló egységet

ÉPÍTÉSZ: architekti BKPŠ (2005-2022): ing.arch. Martin Kusý, ing.arch. Pavol Paňák, Martin II. Kusý, Pavol Paňák, Martin III. Kusý, Mária Michalič-Kusá, Jana Paňáková, Vladimír Dedeček; Vladimír Dedeček (1964-1979) | STATIKA: ELTER constructions, s.r.o.: Ladislav Tausinger | MEGBÍZÓ: Szlovák Nemzeti Galéria (Slovenská Národná Galéria)

Author: WESSELÉNYI-GARAY, Andor
Affiliation: Széchenyi Egyetem, Győr
Title: ENOUGH FROM THE LAMELLA
Citation: Metszet, Vol 15, No 3 (2024), pp 34-41,
<https://doi.org/10.33268/Met.2024.3.4>

Received: 12 May 2024

Accepted: 14 May 2024

Published: 17 June 2024

ATRINOVA OFFICES, BUDAPEST, HUNGARY; ARCHITECTS:
ZSUFFA AND KALMÁR ARCHITECTS

I think there is not a Hungarian architect who has not asked himself at least once what Hungarian architecture is. Therefore, what steps can be taken when invited to redevelop the external appearance of an office in the centre of Pest. How does one achieve an architecture that informs a Hungarian identity? Does the choice of employing external lamella wall systems answer this in terms of aesthetic or even contemporary technological implementation? Or is the lamella something that should be passed over as it reduces a building to being an identity/nationality free shell? The intention is acceptable, but at what cost?

01

02

03

ELEG

A LAMELLÁBÓL

ATRINOVA IRODAHÁZ | BUDAPEST

„Ha egy könyvben csak annyi van, amennyit az ember beletesz, az kevés”. [1]

„Ahogy az én zseniális és/vagy kitalált nagynéném mondja, fiam, olyan könyvet, mit össze lehet foglalni két-három mondatban, nem olvasok el.” [2]

POZÍCIÓK

— Azt gondolom, nincs magyar építész, aki legalább egyszer fel ne tette volna magának a kérdést, hogy mi az a magyar építészet. A válaszok őszinteségét akkor sem lehet kétségbe vonni, ha drámaian eltérő változatok születtek az organikustól a modernig, a népitől a nemzetköziig, a lokálistól a regionalistáig – bírjanak ezek mégoly bizonytalan tartalmakkal a törzsi viszonyokba láncolt kollégáink számára. Ennek megfelelően olyan magyar építészteoretikus sincs, aki nem annak kettősségében öröklődne, hogy miközben olyan nemzetközi jelentőségű magyar építészetet vár el kollégáitól, amely komplexebb, mint egy lábjegyzetnyi utalás Makovecz Imrére, aközben ne lenne csalódott, amikor forma-, stílus- és normaimportok látszateredményeivel találkozik. Ez éppúgy igaz volt akkor, amikor a szocreált követő késő modern hullám kitermelte a hazai Lúcio Costákat, Mies van der Rohékat és Le Corbusier-kat, mint ahogy igaznak bizonyult akkor is, amikor az aktuális kor-szerűségek ígézetében jelentek meg itthon bizonyos homlokzatrendszerek. Vonalkód, homlokzati kert, üveglamella és a rétegzettség játéka: téglahártyával, üveggel, esetleg acélhálával – netán

- 01 Pillantás a Bajcsy-Zsilinszky útról a Bazilika felé. Az egykori Daewoo Bank székházának megújult homlokzatát fixen szerelt üveglamellásor képi
- 02 A Daewoo Bank irodaháza 1997-ben a képen látható három eklektikus épület bontása után épült fel Molnár Tibor és Horváth Lajos tervei szerint
- 03 Az egykoron itt álló három épület közül a - modernista szomszédságában álló - délin jól nyomon követhető, ahogy a város felfelé terjeszkedett. A sarok felé eső két szomszéd ennél alacsonyabb volt, a Nagysándor József utcába forduló darab pedig kifejezetten takarosnak tűnt az archív fotók és rajzok alapján

„pajtasztílusban”. Mindezt azért rögzítem, hogy egyértelmű legyen: írjak bármit is a következő oldalakon, egy pillanatra sem kérdőjelezem meg az egykori Daewoo-ház átalakítását vezénylő építészek tehetségét, szakmai integritását és jó szándékát. De van úgy, ha egy házban csak annyi van, amennyit az ember beletesz, és az kevés.

A DOLGOK ÁLLÁSA

— 2022-ben fejeződött be az Atrinoва irodaház felújítása, a terveket Kalmár László, Kronavetter Péter és Zsuffa Zsolt jegyezték. Az eddig megjelent publikációk és a tervezési program alapján ismert történet három eklektikus épület bontásával kezdődött a budapesti Bajcsy-Zsilinszky és a Nagysándor József utcák sarkán. A foghíjra két KÖZTI-s építész, Molnár Tibor és Horváth Lajos tervezett új bankiroda-székházat, amely 1997-ben készült el. Az épület német tulajdonosa 2015-ben öt iroda meghívásával szervezett pályázatot a ház belsőépítészeti ráncfelvarrására. A munkát a Zsuffa és Kalmár Építész Műterem nyerte. Az irodára jellemző rátarti perfekcionizmussal [3] összeállított pályamű a kiíráson túlmutató, komplex csomaggal jelentkezett, és az egész épület

04

05

- 04 A földszint árkádjellegű átalakítását az ide került mészkölapok is hangsúlyozzák. A kép bal szélén föltűnő koracél bejárat az eredeti bankelőcsarnokba vezet, a sarokból az irodablokk bejárata nyílik
- 05 A homlokzati üveglamellásor „párkányosztása” nem a szintekhez, hanem az üvegbetétek parapetjéhez illeszkedik

ÉPÍTÉS | ARCHITECT
Zsuffa és Kalmár Építész Műterem

FOTÓ | PHOTO
 Hlinka Zsolt

SZERZŐ | AUTHOR
 Wesselényi-Garay Andor

felújítására tett javaslatot. A homlokzatok újratervezésén és árnyékvédelmén túl ütemezhető szerepelt kínálatukban az átrium térszerkezeti átalakítása, a belső sarokkönyök lichthófos feltárása, továbbá az, hogy funkcionális élményhellyé alakítsák a gépészeti tájként elfeledett lapos tetős felületeket. Sőt. A pályázati anyag – Pesti Monika ismertetése szerint – „nemcsak építészeti kérdésekkel foglalkozott, hanem javaslatokat adott többek között egy új IT-rendszer – Cloud Office – kialakítására, e-autó-töltőállomások elhelyezésére, kerékpárparkoló zónák kialakítására, a gépészeti és elektrotechnikai rendszer korszerűsítésére.” [4] Némi huzavona után – a megbízó nem akarta a teljes programot futtatni, az építészek nem akartak csak a büfével foglalkozni – 2017-re elkészültek a hetedik emeleti közösségi terek. „Az átfogó, igazi változást hozó beavatkozások tervei – írja Gulyás Levente – a fiókban pihentek egészen 2019-ig, amikor a házat borító nehéz gránitlapokat tartó kampók elkezdtek

04
 05

megadni magukat, így a homlokzatburkolat utcára potyogásával lépcsőkényszerbe került a ház tulajdonosa.” [5] Természetesen nyúltak a négy évvel korábbi pályázati javaslatához: második ütemként még abban az évben elkészültek az újragondolt liftelőterek, majd 2022-re a beruházás leglátványosabb eleme, az üveglamellás homlokzat. A felújítás alatt az irodaház üzemelt, az eredeti lyukrendszer érintetlenül maradt, hangulatában, megjelenésében, ritmusában és tektonikájában ugyanakkor valami nagyon más született – az utolsó szöveget verve abba az izlésitéleti koporsóba, amelybe az eredeti ház már 2015-ben került.

ÖSSZHANG

—A szakajtóban megjelent cikkek kedvezően fogadták ezt a bizonyos nagyon mást. Pesti Monika és Kiss Tamás [6] szövegei a jól ismert fordulatokkal emelték ki a beavatkozás „letisztultságát” és „minimalista hangulatát”, a közbenjárás „érzékenységét” és „modernizmusát”,

06
 07

06 Az irodákhoz vezető előcsarnok mennyezetrészelete. Jól látszik, ahogy textilek csendesítik az üvegfelületek akusztikai hatását. A szövetek alsó síkja a lamellasorral vág, így a belsőépítészet megismételte a homlokzatképzés logikáját

07 Az eredeti tervek szerint fehér műkő került volna padlóképzésként. A zöld fal örökség. A képen már nem látszik, de jobbra egy négyes Barcelona garnitúra fogadja az érkezőt

a megoldások „frissességét” és „szigorúságát”. A korszerűség konszenzussal megszavazott ethosza pedig még kontúrosabbá vált ezekben az írásokban, amikor szerzőik – igaz, eltérő mértékben – nem mulasztották el kárhoztatni az eredeti Daewoo Bank-székház „tobzódó technicizmusát”, „sarokképzési aránytalanságát” és környezet(i)-szociológiai „idegenségét”. Még ha túl érzékenyen olvastam is, egy biztos: a szövegekben nem született kísérlet arra, hogy ezt az örökséget akképp szervesítsük, ahogy ezt megtettük a szocreállal. Megjegyzem, ez nem véletlen. Erre releváns kísérlet ugyanis Kalmár László, Kronavetter Péter és Zsuffa Zsolt részéről sem történt. Az Atrinova körül kialakult értelmezések ugyanis abban a gravitációs mezőben keringenek, amelynek középpontját a tervezők személye és hiedelmei képezik. Ez az erőter a magyarázat arra, hogy Gulyás Levente – egyébként minden tekintetben rokonszenves és a múlthoz is megengedőn álló – cikke úgy ítélte a budapesti belvárosi környezettől idegennek a régi KÖZTI-házat, hogy közben nem vette, nem vehette észre, hogy ami jött helyette, annak még kevesebb köze van Budapesthez.

— Talán sejthető, én nem tudok azonosulni a fenti kritikai konszenzussal, és azokat az elméleti-esztétikai kereteket sem tartom érvényesnek, amelyeket a tervezők lefektettek. A továbbiakban három történetet szeretnék elmesélni annak magyarázataként, miért támadt bennem a szomorúságon túl dacos idegenkedés a Bajcsyn, hogy miért nem osztom kollégáim derűlátását.

ELSŐ TÖRTÉNET: FÁRADT MASZKOK

— 2010-ben a BorderLINE Architecture [7] című projekt részét képezték azok az interjúk, amelyeket végül egy filmbe szerkesztve mutattunk be Ferencz Marcellel a velencei építészeti biennálén. [8] Az utolsó beszélgetésre április végén került sor Wolf D. Prix-vel Coop Himmelb(l) au bécsi irodájában. A mozgóképes felvételeken túl Bujnovszky Tamás dokumentálta az interjút. A képanyag zöme természetesen Prix-vel foglalkozott, mégis, a képvalogatás során kiderült, hogy két kompozíció kivételével – ezek végül szerepeltek is a katalógusban – a portrék zöme használhatatlan. Nem technikai vagy kompozíciós problémákról volt szó, hanem arról, hogy Prix arcával nem stimmel valami. Egy olyan ember tükröződött a felvételeken, akinek vonásai maszkként lötyögtek egykori

arca helyén, akinek már sem ereje, de lelkesedése sem volt ahhoz, hogy kifejezésekkel uralja ezt a bizonytalan állagú húsréteget. Egy öreg színész kimerültségbe áztatott vonásai voltak, kinek ugyan még fejében voltak szerepei, de már kedve nem volt ahhoz, hogy bele is álljon azokba. Hasonlóképp fedi fáradt maszk az Atrinova irodaház homlokzatát.

MÁSODIK TÖRTÉNET: AZ ELTÜNTETÉS KULTÚRÁJA

— Robert Rauschenberget 1953-ban egy teljesen fehér vásznakból álló sorozat után annak kérdése kezdte el foglalkoztatni, hogy lehet-e egy műalkotást teljes egészében radirozással létrehozni. A kísérleteket saját rajzaival kezdte, de elégedetlen volt az eredménnyel, mert úgy érezte, a gesztus csak egy kanonizált művésztől származó darabbal lehet érvényes. Ilyen megkérdőjelezhetetlen tekintély volt az akkor negyvenkilenc éves Willem de Kooning, ezért Rauschenberg őt kereste fel. „Nagyon kevés pénzem volt – nyilatkozta később egy interjúban. – De vettem egy üveg Jack Daniel'st. És reméltem, hogy nem lesz otthon, amikor bekopogok hozzá. De otthon volt. Leültünk a Jack Daniel'sszel, és elmondtam neki, hogy mi a tervem. Megértette. És azt mondta: »nekem nem teszszik. De értem, mit akarsz.« A kérdéses darabhoz több mappát is átnéztek – de Kooning az egyik rajzot például azzal a megjegyzéssel tette vissza, hogy »nem, olyasminek kell lennie, ami hiányozni fog«. Én meg – folytatta Rauschenberg – szarrá izzadva ültem, és arra gondoltam, hogy nem, nem kell olyannak lennie, hogy hiányozzon!” [9] Kooning választása végül egy 64×55 centiméteres, zsírkrétával, szénrel, ceruzával és tussal sűrűn megmunkált darabra esett, amelyet a következő szavakkal nyújtott Rauschenbergnek: ezt jó nehéz lesz kitorölnöd. Rauschenbergnek végül nyolcheti munkájába és ki tudja, hány radírjába tellett a grafikát eltüntetnie. A kép később aranykeretet és saját címfeliratot kapott, de eltelt pár évtized, mire a Kitorölt de Kooning alapmű lett. Művészi érvényességét jól tükrözi, hogy hatvan év elteltével Havadtőy Sámuel megismételte a gesztust. „A magyar származású kanadai festő – írja Martos Gábor – Yoko Ono egyik képét festette át, eltüntetve az eredeti képet, kitorölvén az együtt töltött húsz évet az életéből.” [10] Noha az építész – mástörvényűsége okán – hajlamos ellenállni az efféle műfaji kísérleteknek, a Kiradirozott de Kooninggal mutat

07

rokonságot Flimsben a Sárga ház, amely Valerio Olgiati részéről akár építészeti apagyilkosságnak is tekinthető az őt nemző Rudolf ellen. Akárhogy is: lehet a tagadásból építészetet csinálni, csak hogy nem ez volt az Atrina-átalakítás alapmitosza.

HARMADIK TÖRTÉNET: ÉPÍTÉSZETI KATASTRÓFATURIZMUS

—2020 környékén a londoni AA építészképzéséről érkezett látogatóba egy kisebb csoport Magyarországra. A Kortárs Építészeti Központ közreműködésével szervezett építészeti katasztrófaturá célja az volt, hogy megismerjék azokat a házakat, amelyek fogadtatása a legnagyobb indulatokat váltotta ki itthon a rendszerváltás után. Így került a programba a Lehel téri piac mellé a Terror Háza, a Stephaneum együttese, a Hattyúház és a Nemzeti Színház is. A túra végén két megjegyzésük volt. Az egyik úgy szólt, hogy látják, nagyon érdekel bennünket, mi tekinthető magyar építészetnek. E rövid utazás után úgy vélik, hogy ez Makovecz Imre és az organikus építészet. A másik kommentárjuk a sorban utolsóként végigjárt Nemzeti Színházra vonatkozott. „Értjük – kezdték a beszélgetést –, hogy mi a bajtok evvel. És azt is értjük, hogy miért idegenkedtek ettől az anyagtozódástól, ettől a giccstől. De higgyétek el, nem kell eltelnie két évtizednek, és a szomszédos házak erkölcsileg és esztétikailag is hamarabb fognak szétesni, mint ez.” A palladianizmus folytonosságával a háttérben persze mélyebben hangzik mindez egy angol szájából, számomra mégis meghatározó élménynek bizonyult abban, hogy új szemmel tekintsek a posztmodern afféle fenszi, szexi és trendi házaira, mint amilyen a Daewoo Bank székháza volt. Megengedem: tényleg problémás örökség.

PROBLÉMÁS ÖRÖKSÉG

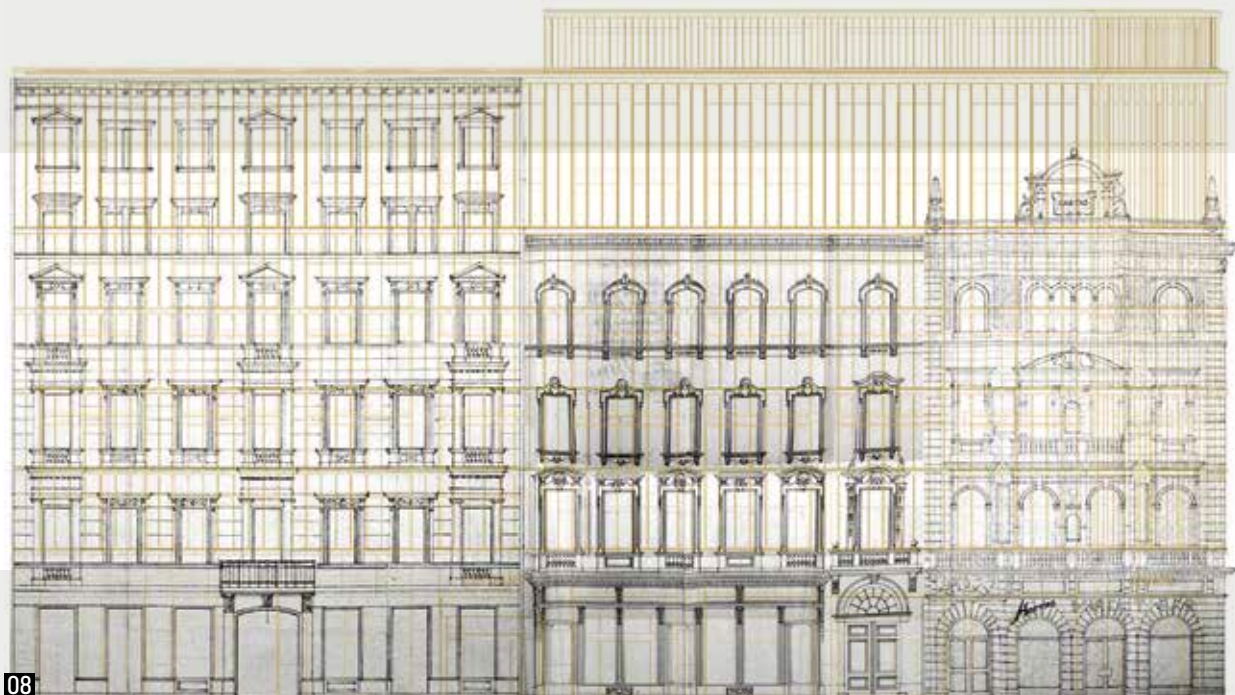
—A posztmodern ugyanis a mai napig szitokcímke a hazai építészetben. Hasonzó a restségre és a felelőtlenségre, a kivagyiságra és a stíluseroszakra, de leginkább ezek ötvözetére. Kicsit olyan ezekkel a házakkal találkozni, mint szüleink nyolcvanas években kattan divatfotóira pillantani. Az akrilzokni-makkoscipő kombó építészeti alakmása a gránit és a koracél, a feltűrt ujjú válltöméses zakóé pedig az oszlopfaj és a rácsos-tartó. Csak hogy amit ma posztmodern építészet alatt

értünk, az Magyarországon egy meglehetősen heterogén emlékmű. An general sorolható ide a Bank Center és a Kempinski, de Török Ferenc nyíregyházi temploma és Reimholz Péter balassagyarmati iskolája is, az Elvarázsolt Kastély könnyed dőreségét nem is említve Puhltól és Töröktől. Miközben az építészeti referencialitás köti szövetségbe ezeket a darabokat, aközben a citátumok jellege teremti közöttük a távolságot. Az egykori nagystílusokra tett utalás a Bank Center és a vele egy időben épült irodaházak esetében jobbára idézőjeles; Török Ferenc és Reimholz Péter munkáiban viszont inkább realista. Zenei hasonlaltal: a Daewoo Bank egykori székháza a szinti-pop eszközeivel szólaltatja meg a klasszikát, a másik – mondjuk Turányi Gábor Orsós utcai társasháza – pedig kórus-szextettként az Újvilág szimfóniát. Miközben minden hasonlat sántít, azért figyelemre méltó, hogy 1981-ben jelenik meg a Royal Philharmonicstól a klasszikusokat diszkóritmusban feldolgozó loop, és befejezés előtt áll Michael Gravesstól a Portland Center. Jelentésszerű, hogy ebben az időszakban kezdi felvenni sorlemezeit a King's Singers – Palestrina- és Beatles-feldolgozásokkal – is, és készül el F. Kovács Attila budakeszi nyaralóbővítése a filmgyárból mentett jónfejezetes oszlopokkal.

—A posztmodernen belül a legtermékenyebb intellektuális feszültséget mindig az jelentette, hogy ki, mennyire volt képes szétválasztani a tartalmat – vagyis az ágas-bogas kulturális utalásokat – és a formát. Másképp fogalmazva: hogy műfogások miféle sorozatával tudta szóra bírni az építészet elemkészletét. Ebbéli erőfeszítéseik közepette az építészek szükségképp tűntek entellektüelnek egy olyan pozíció elfoglalva, amely éppen intellektuális státusza miatt vált vonzóvá mára a legfiatalabb generáció számára. Ha pikírt akarok lenni, a Fala Architects, Adam Nathaniel Furman és a hazai Paradigma Ariadné építészeti számára – hogy csak pár nevet említsek az Owen Hopkins által teoretizált multiform-társaságból [11] – a posztmodern adta a mintát a gondolkodó építész szerepéhez.

—A posztmodernnel mint olyannal kapcsolatos elutasítás itthon a mai napig abból ered, hogy bevezethették ugyan a kézműves gyakorlatok az azóta kultikussá vált házakat – elég csak Heinz Bienefeld hazai fogadtatására gondolni –, de nagyobb léptékre a kraft már nem volt alkalmazható. Megfelelő minták hiányában így tartalom és forma feszültségét az anyagválasztás – koracél, függönyfal – és

- 08 Az itt álló házak, majd a rájuk kerülő átalakítások rajzi rétegződése: jól látszik, hogy Molnár és Horváth épülete a felfelé bővült magasabb szomszédot tekintették mérvadónak
- 09 Mintakönyvből származtatott pixelmotívum az üveglamellán, amelynek pozícióját és sűrűségét az általuk árnyékolt nyílások határozták meg

a klasszikára utaló alakjáték történeti összeegyeztethetlensége volt hivatott megteremteni. Ez a magyarázat arra, hogy a posztmodern nagyházai között elvéve találunk műveseket, ékszerszerű „műtermi” darabjait pedig habozunk posztmodernnek elfogadni, pedig...

—Hiába voltak intellektuálisak a posztmodern ikonok, mondandójuk a téglaláz hazai klimaxa idején nem tűnt többnek üres fecsegésnél.

—Magyarországon ezt a helyzetet tovább bonyolította, hogy a rendszerváltás után rendelkezésünkre álló eszközök elégtelennek bizonyultak, hogy megnyugtatóan megválaszoljuk, milyen egy mai budapesti irodaház a körúton belül kétezerben, -húszban, vagy ezerkilencszázkilencvenben. Egyáltalán: van-e értelme tipológiát rendelni egy saroksituációhoz, nem lenne-e célravezetőbb tisztán a helyenvalósággal foglalkozni, és az építészet afféle alkalmazkodóképességében, rugalmas ellenállásban bízni, amely oly kiválóan működteti az előző századelő intézményeit? Nem volna-e ildomos azt feltételezni, hogy léteznek a funkciótól független városi típusok, amelyeket viszont nem lenne szabad az építészeti reprezentáció és/vagy rendeltetésképviselet jármába hajtani? Másképp: a belvárosban biztos, hogy úgy kell kinéznie egy háznak, ahogy azt máshol láttuk, tanultuk, képzeltük, nem pedigrúlen úgy, ahogy azt szocio-topografikus makrokontextusai eredeztetik?

—Azt gondolom, hogy ezekre a kérdésekre az Atrinoval felújítás sem válaszolt. Pedig szándéka volt. Mégis illik inkább a megszakítottságok oly fájdalmas hazai hagyományába, semmint szervesít egy létezőt. Ha a Daewoo-ház idegen volt, akkor ez is az, ha az nem volt ismerős,

akkor ez sem az. Ahogy a Daewoo eltűnt az assmanni mozgó kulturális hasadékból, úgy pár év múlva ez a ház is el fog – ha egyáltalán még most ott van. És ez szomorú. (Megjegyzem, létezik olyan nézőpont, ahonnan egyetlen folyamatosságnak látszik a Hotel InterContinental, a Váci út, a Daewoo és az Atrinoval. Ez pedig nem más, mint a kapitalista realizmus. [12] Ez nem építészeti elv, hanem működési logika, amelyet rendszerint nullkalóriás, lejáratott szavatosságú stílusködmönök rejtenek – de hadd ne fejtssem ezt most ki bővebben, már így is túl hosszú ez a cikk.

A PROBLÉMA

—A legfőbb problémán Zsuffa Zsolt, Kalmár László és Kronavetter Péter átalakításával, hogy szemmel látható idegenséggel, tapintható építészeti ellenszennvel tekintetek a posztmodern kétségtelenül problémás örökségére, és purifikációs hevületükben – ahol teheték – irtották ezt az emléket. És ez szomorú. Mert ha az elit elmulasztja, hogy környületes legyen saját örökségével, miképp várhat mást a politikától és építésznek álcázott oltárszolgáitól? Szeretjük idézni Tomay Tamást arról, hogy minden építés hozzáépítés. Ez nem az. Inkább építészeti cserzés – írnám mészárlás –, amelynek, ha nem is egyetlen plauzibilis szándéka, de feltétlen végeredménye, hogy a múltat megnyúzta, majd elmaszkírozta. Fogamatja pedig csak attól és csak annyiban pesti, amennyiben Horváth Lajos és Molnár Tibor háza az volt.

—Egyfelől nem tudom elfogadni – nem tartom igaznak és mérvadóknak azokat az értelmezési kereteket, amelyekkel a tervezők ezt a házat képviselik, és amelyek között tervezési pozíciójukat meghatározták. Vagy ha mégis

09

– vagyis a letisztult, modern építészet elveit kell itt szigorú szerkesztéssel képviselni és műszaki precizitással megvalósítani, hogy tömörítve idézzem a házzal kapcsolatos eddigi szónoklatokat –, akkor a végeredmény kifejezetten suta és esetleges. Esztétikájában, logikájában, kivitelezésében egyaránt szegényes, leszámítva azt, hogy igen, sikerült egy újabb üveglamellás homlokzatot szülni. Amit megjegyzem, el lehet képzelni, épp ezért volt felesleges megépíteni.

KEZDJÜK AZ ESZTÉTIKÁVAL

—Persze, hogy szép egy sűrű ritmusú függőleges osztás, hogy a viharba ne lenne az, pláne, ha üvegből van. A lamellák tartószerkezete – az új „párkányok” és „vízszintesek” – nem követik az eredeti fődemosztást, hanem a parapetekhez illeszkednek. Az így alakult geometria viszont bizonytalan és trehány. Leginkább azért, mert az ég felé rövidülő perspektívát épp megszokná a szem, amikor a felső szintű nagylamellák felborítják az addigi képletet, és egy olyan felső hangsúlyt adnak a homlokzatnak, amelytől az végképp érthetetlen lesz. Ezek az arányok nem izgalmasak, netán jelentőségtelítettek, inkább csúnyák. A lamellák megkapó részlethatását ráadásul tovább korrumpálja az optikai illúzió, amely ez eredeti ablakosztás szemöldökvonalával csalja meg a szemet. Ennek eredményeként – biztos az én szemem rossz, de sokunké az – úgy tűnik, hogy semmi sem stimmel, semmi sem klappol. A negyedik lamellaszint ugyanis alacsonyabbnak hat az alatta lévő háromnál – tudom, hogy nem az –, vélhetően azért, mert a szem ekképp korrigálja a felette érkező nagyszint optikai hatását.

04

A tervezők által elképzelt geometriai ritmus – a-bbbb-c-d – nemhogy a rajzokon, de már leírva sem működik, helyszínen pedig végképp rögtönzöttnek hat. Nem utolsósorban azért, mert a felfelé konzolosan kilépdelő üvegsík és a lamellaszor között csökkenő mélység tovább kuszálja az érzetet. Az eredeti házon ez azért nem okozott problémát, mert az egyébként is haptikus-taktilis homlokzat a mélyebb önárnyékok miatt alul nehezebbnek tűnt.

—Miközben tehát a lamellaszor a homlokzathoz igazít, aközben mégsem különbözteti meg a szinteket. Miközben új szinteket sugall, aközben mégsem illeszkedik a szomszédokhoz, de a tágabb geometriai karakterhez sem. Miközben arányokkal manipulál és környezeti kontextusokat keres, aközben felfüggeszti erőfeszítéseinek eredményét azzal, hogy olyan eszközzel homogenizál, amelynek igencsak kérdéses a szavatossága.

—Az eredeti Daewoo-architektúra – a képek és az emlékeim szerint – szellemesen balanszírozott a lyukfalas és a függönyfalas elrendezések között, tőkésülként pedig – ahogy az árnyékok kapcsán erre utaltam – a tektonikus, elnehezített rácsmotívumot fogta hadra. Nem kell, hogy tessen, de logikus rendszer volt.

—A lamellák viszont egyneműsítették ezt a hatást és trivializálták a szemantikát. Hogy tudniillik ez egy iroda. Történt mindez egy olyan történeti hagyomány közepén, amely – és erről is volt már szó – soh'sem akarta úgy architektúrával egyértelműsíteni a használat mibenlétét, ahogy ezt később a modernnek tették. Azzal viszont, hogy tömör szilikátfelületek kaptak olyan árnyékolást, amely jobb szereti maga alatt a függönyfalat, egy vedlett epidermisz került a házra, amely egyben börtönbe is zárta az

08

épületet – szomorúan emlékeztetve a Corvin Áruház 1972-es elburkolására.

FOLYTASSUK A HOMLOKZAT PESTISÉGÉVEL

—Gulyás Levente jól rekonstruálja a homlokzat pestiségével kapcsolatos szándékokat; szavaiban azonban Kalmár László hangzik, amikor a környező 19. századi házak homlokzati ritmusán belül a horizontalitás és a vertikális hierarchiájáról ír. A tervezők úgy ítélték, hogy a Daweoo-ház esetében a függőlegesek domináltak, javaslatuk vejeje ezért a vízszinteseket akarta helyzetbe hozni. [13] Egyfelől – és most nem Gulyással, hanem a tervezőkkel perelek – egy eklektikus homlokzat nem egyszerűsíthető pusztán két irány problémájára, vagy ha igen, akkor annak ez az eredménye. Az eklektikus homlokzat forszát ugyanis nem a dimenziók jelentik, hanem a fal önállóodása, tömbszerűsége. A tömegként függetlenedő fal legnagyobb újtása, hogy úgy tömörít építészeti elemeket önmaga sikyszerűségébe, hogy közben megőrzi a tektonikai súlyokat és a térláttató képességet. Az eklektikus homlokzat csodája – megjegyzem, a klasszicizmussal kezdve –, hogy miközben látszólag kétdimenziós entitásként válik autonómmá, azon mégis érzékletes alak- és minőség-sűrítmenyként jelenik meg a klasszika teljes elemkészlete. Az Atrinova-maszk viszont a pesti homlokzatrendszereknek ezt az alapvető minőségét annullálva lóg a ház előtt. A záró párkány pozíciójában (?) képzett magas-lamella szintre a fentiek miatt sincsenek szavaim. Hacsak annyi nem, hogy buta, csúnya és fejnehéz – de erről már szoltam.

NÉZZÜK A MINŐSÉGET

—Mint ismert, a beruházás végső löketét az adta, hogy 2019-ben elkezdtek megadni magukat a homlokzati gránitlapokat tartó kampók. Tényleg kétségbeejtő, hogy egy alig húszéves ház elkezd szétesni. (Abba pedig bele sem merek gondolni, mi lesz azzal a szeméthalommal, amit a radar alatt hánytak össze országszerte még csapnivalónak is rossz tervek alapján az elmúlt tíz évben.) Az Atrinova esetében viszont elvárható lenne, hogy az új változat kivitelezési minősége és anyaghasználati integritása meghaladja az előzőét. Nem így történt. A sarokra állva elsomorító, ahogy a bádogozás vetett árnyékai kirajzolják az új párkányok egyenetlenségét, görbeségét, a lamellatartó szerkezetet eldobozoló szálcement és mechanikus rögzítése pedig mérhetetlenül kisszerű. Elhiszem, hogy erről nem az építészek tehetek, nem véletlenül tartom a kapitalista realizmus eldobható árujának ezt a homlokzatot. Is.

—Van egy nagyon tanulságos nézet, amely az új és a régi előcsarnokot elválasztó üvegfal mellett tárul fel. Balra pilantva – megengedem – túlzó és tobzódó, de az építészeti mint olyan lehetőségeit habzsoló gránitburkolat, jobbra fehér öntött padló. Balra a derűlátás tanúságaként kőmintázat és oszlopfő, jobbra a fehér szövetek letapadt unalma. Mintha egy vidéki kultúrház akusztikai felújítását végezték volna minimál pénzből. És ebben a kisszerű előtérben, mint kutya farkán vitézkötés, áll egy öröklött Barcelona-garnitúra – mondom, az öntött műanyag padlón –, meg

ékeskedik egy zöldfal. Mert mindkettő kell. Előbbi, hogy egyértelműsítse: modernnek vagyunk, a másik meg, hogy zöldek. A posztmodernből ismert szemantikai üzengetés ez, venturis „dekorációk” ama bizonyos „pajtán”. Nem jobb vagy rosszabb, számomra viszont feltétlenül sekélyesebb és kisszerűbb, mint az eredeti előcsarnok csattogó, koracél-rácsostartós grandeurje. Tudom, hogy a padlóról, Miesről, meg a zöld falról nem az építészek tehetnek. Ezért tartom még mindig ezt az egészet a kapitalista realizmus eldobható termékének.

—Eskü, sír a szívem, amikor az árnyékolók ugyancsak venturis dekorációjára gondolok. Az Atrinova tervezői mintarajzkönyvből emeltek át egy kis motívumot az üveglamellák díszítésére, megidézve a budapesti építkezések eklektikus-neoreneszánsz stílusát. A pixelnyi minta kétféle sűrűségben került a lamellákra az ablakosztásoktól függően. [14] Irgalmatlan munka és energia lehetett ezt megtervezni, konszignálni, kézben tartani, viszont – Janesch Péterrel szólva – a hatásról kellene beszélni, az pedig ebben a léptékben és méretben elenyésző. Egyszerűen nem számít. Ami számít, az az, hogy befigyelt a körúton a „Váci út”, vagy ha eddig is ott volt, akkor nem sikerült onnan kitessekélni, csak még inkább becövekkelni.

ABSZTRAKT REGIONALIZMUS

—Érdekes lenne megírni Magyarországon az ígéretek történetét. Azokét az építészekét, akik a szakmagyakorlás vastartalékainak számítottak, olyan aranyfedezetek, amelyről azt reméltük, mihamarabb beváltják majd a megbízók és a politikusok. Skardelli György életműve jó példa arra, hogy egy látványos siker után miképp csendesedik el a pálya, hogy közel egy évtizednyi szünet után hatalmas crescendóval zárjon le egy alkotói ívet. Hasonlóképp tanulságos Sugár Péter életútja, aki legalább kétszer indult nulláról az elmúlt húsz évben, míg 2022-re a Prima Primissima-díjig jutott. Ezekkel a történetekkel a háttérben tűnik különösen fájdalmas torzónak Janesch Péter és Karácsony Tamás életműve, hogy eddig beváltatlan aranyfedezetről is beszéljek.

—Meggyőződésem, hogy Kalmár László és Zsuffa Zsolt a kortárs magyar építészeti afféle tartalékai, akiket jó lenne már pénzzé tenni. Meggyőződésem, hogy családi-ház-építészeteikről DLA-dolgozatok fognak születni, hogy valaki remekbe szabott kisközép-épületeiken keresztül fogja előbb-utóbb teoretizálni az általuk képviselt absztrakt regionalizmust. Azt gondolom, hogy egyáltalán nem állunk jól ma az építészeti termelés területén, és azt is, hogy véget ért a covidig tartó, évtizedes építészeti aranykor. Irgalmatlan szükség lenne arra, hogy középületeken keresztül jelenjenek meg azok a vegytiszta állítások, amelyekre ez a két alkotó építészeti suk-sükölés nélkül képes.

—Van úgy azonban, hogy temérdek jó szándék, tehetség és műszaki alázat mellett mennek félre a dolgok. Van úgy, hogy remek építészektől születik rossz megoldás. A most olvasott szöveggel ennek anatómiáját kívántam bemutatni. Amúgy pedig tényleg elég a lamellából.

09

07
10

10

10 Egy korszak emléke: a részben még látható Daewoo előcsarnok a maga habos-optimista tobzódásával

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Esterházy, Péter: *Egy kékhárisnya följegyzéseiből*, Magvető, Budapest 1994, p 316.
- [2] Friderikusz: „Esterházy Péter, író, 2014”, *Friderikusz Archiv 15* [YouTube-video], hozzáférhető: <<https://www.youtube.com/watch?v=РАНFJhdt76E>> [utolsó belépés 2024-05-02].
- [3] Janáky, István: „Levelek Árkádiából”, *Építészfórum* [online], 2011-11-16, <<https://epiteszforum.hu/levelek-arkadiabol>> [utolsó belépés 2024-05-02].
- [4] Pesti, Monika: „Üdítően friss – Megújultak az Atrínova irodaház homlokzatai és közösségi terei – Kalmár László, Zsuffa Zsolt DLA (Zsuffa és Kalmár Építész Műterem)”, *Octagon*, Vol 177, No 5, (2022), pp 88–93.
- [5] Gulyás, Levente: „A közelmúlt továbbírása: Az Atrínova irodaház”, *Építészfórum* [online], 2022-09-05, <<https://epiteszforum.hu/a-kozelmult-tovabbirasa-az-atrinova-irodahaz>> [utolsó belépés 2024-05-02].
- [6] Kiss, Tamás: „Új rétegek, Atrínova irodaház, Budapest”, *Régi-Új Magyar Építőművészet*, Vol 22, No 6 (2022), pp 32–35.
- [7] Ferencz, Marcel - Wesselényi-Garay Andor: „BorderLINE Architecture”, 12th Architecture Exhibition – La Biennale di Venezia, Hungarian Pavilion 29 August 2010 – 21 November 2010, 21 (ex cat) Műcsarnok – Kunsthalle, Budapest 2010.
- [8] Ferencz, Marcel - Wesselényi-Garay Andor: BorderLINE Architecture – Munkanapló / Working Diary, 12th Architecture Exhibition – La Biennale di Venezia, Hungarian Pavilion 29 August 2010 – 21 November 2010, 21 (ex cat), Műcsarnok – Kunsthalle, Budapest 2010.
- [9] Rauschenberg, Robert: „Among Friends, Robert Rauschenberg with Willem de Kooning and Jasper Johns”, *Erased de Kooning Drawing*, 1953, hozzáférhető: <<https://www.moma.org/audio/playlist/40/642>> [utolsó belépés 2024-05-02].
- [10] Martos, Gábor: *Ilyet én is tudok, Sokmillió művek kalapács alatt*, Typotex, Budapest 2018, p 79–80.
- [11] Hopkins, Owen - McKellar, Erin (eds): *Multiform: Architecture in an Age of Transition*, John Wiley & Sons Inc, 2021.
- [12] Fisher, Mark: *Capitasit Realism*, Zer0 Books, London 2009.
- [13] Gulyás, Levente: „A közelmúlt továbbírása: Az Atrínova irodaház”, *Építészfórum* [online], 2022-09-05, hozzáférhető: <<https://epiteszforum.hu/a-kozelmult-tovabbirasa-az-atrinova-irodahaz>>, [utolsó belépés 2024-05-02].
- [14] Pesti, Monika: „Üdítően friss – Megújultak az Atrínova irodaház homlokzatai és közösségi terei – Kalmár László, Zsuffa Zsolt DLA (Zsuffa és Kalmár Építész Műterem)”, *Octagon*, Vol 177, No 5, (2022), pp 88–93.

ÉPÍTÉSZET: Balázs Marcell, Kalmár László, Kronavetter Péter, Pelle Zita, Vass Réka, Zsuffa Zsolt | STATIKA: Jámbrik Csaba | GÉPÉSZET: Fejes Tamás | ÉPÜLETVILLAGOSSÁG: Sándor Dávid | TŰZVÉDELEM: Decsi György | AKADÁLYMENTESÍTÉS: Kormányos Anna

Author: VINCZE, László

Affiliation: University of Technology, BME, Budapest

Title: ARRIVING IN THE LANDSCAPE

Citation: Metszet, Vol 15, No 3 (2024), pp 42-47,

<https://doi.org/10.33268/Met.2024.3.5>

Received: 08 May 2024

Accepted: 23 May 2024

Published: 17 June 2024

**KIS PAJTA (LITTLE BARN) BISTRO,
MINDSZENTKÁLLA, HUNGARY; ARCHITECT:
GÁBOR SAJTOS DLA**

The Balaton-Highland region has been opening-up over the past decades as a region for leisure time activities, where a growing type of building adapted for this type of activity: be it concerts, craft festivals or catering needs is the barn. Here the architect has created a new identity, taking inspiration from the existing, or barn typology to develop a purpose-built entity. Drawing ideas from local stonewall buildings and traditional weaving to build a perforated bistro that maintains the agricultural essence of place.

01

TÁJBA ÉRKEZÉS

- 01 Nyugati főhomlokzat
- 02 Távlati kép az Öreghegygel
- 03 Helyszínrajz

KIS PAJTA BISZTRÓ | MINDSZENTKÁLLA

A Balaton-felvidék építészeti öröksége gazdag. A megőrzéséért folytatott munka kiemelkedő mestere az 1985 óta Salföldön gazdálkodó Somogyi Győző, aki szinte mozgalmat indított el a fehérre vakolt, autentikus ornamenssel díszített oromfalak felújításával vagy éppen újraépítésével. Az örökséget jó ízléssel, lépték-helyesen kezelő, a hagyományokat megértető módszer gyorsan követőkre talált, majd a 2010-ben megjelent, Krizsán Andrással közösen jegyzett és Somogyi Győző által illusztrált A Balaton-felvidék tájba simuló népi építészete könyv még szélesebb körben tette ismertté a Balaton-felvidéki módszert. [1]

—Az egyik kulcs az elveszett kézművesség újraélesztése, a kihalt mesterségek visszaszerzése, hiszen tucatnyi használati tárgy, építészeti részlet már csak leírások alapján ismert.

—A rendszerváltással kinyíltak a kapuk, az európai tájat, vizeket felfedeztük. Meglehet, ez az élmény indított el a '90-es években egyfajta évődő, szépelgő, a népi építészeti hagyományt félreértő vonulatot, ami nem egyszer provence-i, toszkán elemekkel vegyítette a helyi hagyományokat. Az identitászavar csúcsterméke a 2005-ben az Égei-tenger hangulatát a Balatoni dombokon megtalálni vélt balatonfüredi „Görög falu”. Ez a félreértés még

02

03

ÉPÍTÉSZ | ARCHITECT
Sajtos Gábor DLA

FOTÓ | PHOTO
Bujnovszky Tamás, Sajtos Gábor

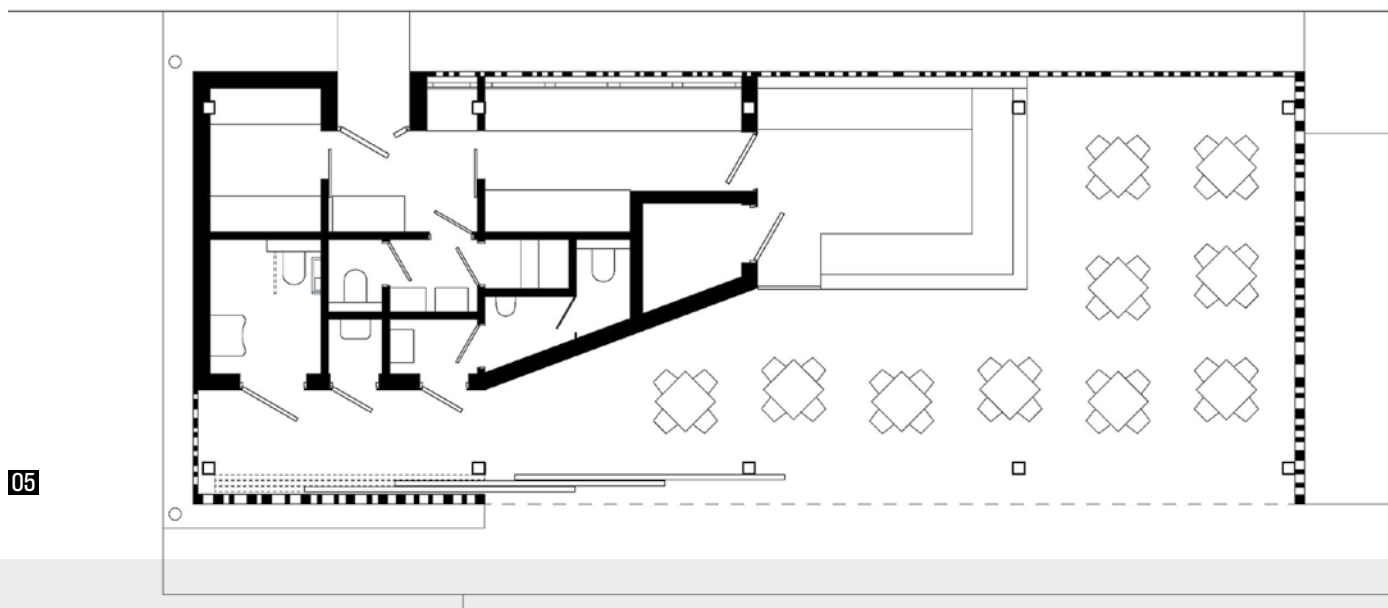
SZERZŐ | AUTHOR
Vincze László DLA

inkább lendületet adott egy új divat, a „Kárpát-medencei mediterrán” stílusnak, számtalan, a hegyoldalba ágyazott, régies kódisállásos új ház született, mellőzve az építészeti innováció minden lehetőségét. Miközben a szomszédos Burgenlandban az újat kereső építészet a helyi hagyományokat és a korszerűséget leleménnyel, új anyagokkal, szélesen megnyitott üvegezett felületekkel reprezentálta, nálunk az ilyen vonulatot a Balaton-felvidéki Nemzeti Park a 2000-es években még nem tudta támogatni. A piros, vagy éppenséggel barna cserép, a hagyományhoz igazodó arányú és méretű nyílászárók, a magastető volt hivatott a védett táj, az épített örökség megőrzésére,

ezek együtt jelentették a kötelezően előírt sorvezetőt. 2010-től tervezetten végbement a települési főépítések lefokozása, kizárása a településkép érdemi kontrolljából, a döntéshozásból. Az engedélyezési eljárás eltörlése és az egyszerű bejelentés bevezetése az addig egységes településképet helyrehozhatatlanul károsította, elég csak Dörgicsén vagy Zánkán végighordozni a tekintetet. —Az új és a hagyomány készleteiből egyszerre gazdálkodó építészek teremtik meg azt az egyensúlyt, amely egy jó épület megszületéséhez szükséges. Köllő Miklós gyergyószentmiklósi építész a hagyomány állandó jelenlétére és újragondolására a „tradinnováció” fogalmat használja.

04

05

[2] „Ami ma innováció, az holnap tradíció. A hagyomány az, ahogy apám ma építene” – vallja Köllő Miklós.

—A Balaton-felvidék „felfedezése” során a fesztiválok népe megtalálta a pajtát, a kiüresedett üres teret megtöltötte alternatív színházzal, mozival, kocsmával. A családi borászatok ezt a kis léptékű archetípust házasították kortárs építészeti elemekkel, ennek köszönhető az Almagyari Szőlőbirtok, hála a kitűnő építész és a nagyszerű tulajdonosok találkozásának. [3]

—A Káli-medence egyik ékköve Mindszentkállya. Itt a Kopasz-hegy keleti oldalán, a település végében fedezük fel a Nanemár Bistrót egy frissen illatozó bazalt-

01

02

pala- és tölgyéptéményt, áttört, eltolható oldalfalakkal a zölden hullámzó gabonaföldekre tekintő széles terasszal.

—Mindszentkállya jellemző szőlői a fehér Sauvignon Blanc, Rajnai Rizling, Olaszrizling és a vörös Pinot Noir, Syrah, Cabernet Franc, Kékfrankos. Sok értékes családi pincészet mellett itt található a Veszprémi Főegyházmegye tulajdonában álló Érseki Pincészet is.

05

08

EBBE A TÁJBA ÉRKEZETT A NANEMÁR BISTRO

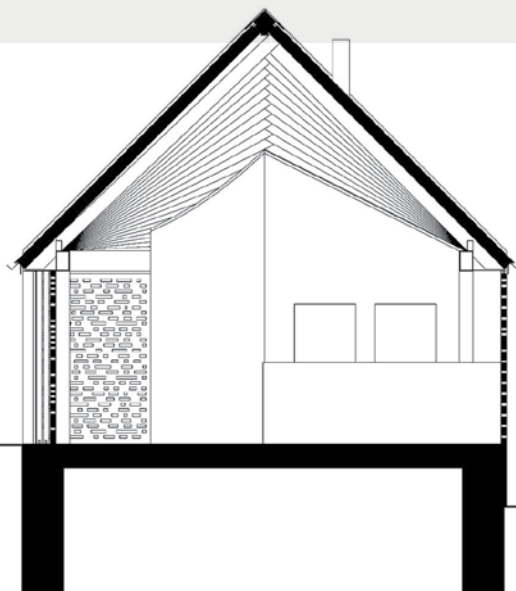
—Sajtos Gábor az utcai tömör oromfalra és a tégláhasználatból ismert, a sorokat széthúzva áttört oldalfalakra komponálja pajtaépületét, miközben a téglát kőre cseréli.

04

06

- 04 Fix faráccsal takart északi homlokzat
- 05 Alaprajz
- 06 Terasz felőli homlokzat eltolható faráccsal zárt állapotban
- 07 Metszet

07

A belső tér belmagassága, dinamikája is változik

Ez szokatlan, hiszen a bazalt tömegfalazatra alkalmas, a kikönnyítés, a függönyszerű alkalmazása nem természetéből fakad. A szerzők tervei alapján két korábbi, a közelben 2018-ban és 2019-ben elkészült ház jól érzékelteti a munkák közötti szerves összefüggést, egy, már kidolgozott koncepció továbbépítését, annak az értékes tapasztalatnak a kiaknázását, amelyet a földrajzi hely, a fények, a helyi anyagok egyre pontosabb ismerete jelentett. A Borász háza és a Laury borterasz építészeti készlete újabb elemekkel gazdagodott.

—A régióban fellelhető gazdasági épületek áttört szelőlőzést biztosító téglafalai és talán Peter Zumthor kölni Kolumba Múzeuma [4] egyfajta referenciapont. 2007-ben született meg a svájci mester és a dán Petersen Tegl együttműködésével a speciális, erre a projektre kifejlesztett lapos és hosszú téglá típusa, a Kolumba, és ennek köszönhetően az áttört falú múzeumi együttes

téglahomlokzata. A Kolumbánál a falazaton átszűrt festői fényviszonyok szakrális térré alakítják a belső tereket. Valami hasonló történik Sajtos falainál a világi helyszínen a bor és szőlő dicsérete okán.

—A fűrészelt, finoman megmunkált bazaltfalazat pixel-szövetét ismétli a három ipari méretű eltolható tölgyajtó, egy korszerű, igényesen konstruált, kinyitható-bezárható szerkezet a kint és a bent kulcsaként. A gondosan darabolt, fűrészelt kőtégla falazat, a kigördülő asztalosszerkezet új elemek, az innovatív törekvés eredményei.

—A szabályos nyeregtetőt a szarufák alatt ferde, folyamatosan terpeszkedő, egymást keresztező fogópár merevíti, ami belülről nemcsak látványos, hanem ácsszerkezeti-tektonikai csemege, erőtani demonstráció is. A „mozgó” fogópároknek köszönhetően a belső tér belmagassága, dinamikája is változik, az alatta lévő belvilágot összenyomja, a másik végében pedig kitágítja a teret.

08

06

07

- A | 3 mm vastag porszórt alumíniumlemez
- B | 50/25 cm természetes kőlap kettős fedés
- C | Bevonatos alumínium cseppentőprofil
- D | Rovarháló
- E | Tűzihorganyzott acélkonzol a tölgyfa tábla kiékelésére
- F | 8 cm vastag perforált tölgyfa fal, hézagokkal

- 08 | Bisztró belső tere
- 09 | Áttört bazalt-tégla oromfal és faráccsal takart hosszomlokozat
- 10 | Ereszkiképzés részletrajza

08

09

—A hagyomány továbbvitele a kis pajta-bisztróban nem idegen, érthetővé válik, ezért mai. A Sagra munkáiban a kor észlelése, a tradícióhoz és a változó jelenhez egyszerre kötődő formálás kap hangsúlyt. Ez az a hajtóerő, amely a kortárs művészetben a klasszikusok feldolgozása és újraértelmezése során keletkezik, keresése a rejtett, eddig fel nem fedezett, de ma is aktuális üzenetnek, vagy éppen az örök igaz felmutatása, az emlékezet tornája.

—A pajta újraképzésével, a bazalt és a tölgy újfajta megmunkálásával az áttört téglafal, a mogoró és fűz vesszőfal népi hagyományát követve valami frisset, eredetit mutat fel Sajtos Gábor.

—Így válik az üzenet maivá, ezáltal kap helyet és értelmezést az idővonalon.

09

- 01 A villák a meglévő erdő fáihoz igazodva finom mozdulatokkal és elfordulásokkal találták meg helyüket: rendezetten, mégis a spontán fesztelen esetlegesség ízével
- 02 Az érkezési oldalon a kétszintes homlokzati üvegfalnak köszönhetően a környező erdő fái teljes magasságukban tükröződnek, így a villák tömege sokkal kisebbnek tűnik a tényleges méretükhöz képest, miközben a fák tükörképe egybeszövi a természeti hátteret
- 03 Helyszínrajz

Author: RIPSZÁM, János
Affiliation: Ripszám és Társa Építésziroda
Title: HOTEL ÓZON LUXURY VILLAS OR RETURN TO NATURE
Citation: Metszet, Vol 15, No 3 (2024), pp 48-53,
<https://doi.org/10.33268/Met.2024.3.6>
Received: 06 May 2024
Accepted: 16 May 2024
Published: 17 June 2024
HOLIDAYVILLAS, MÁTRAHÁZA, HUNGARY;
ARCHITECTS: GYÖRGY PÁPAY
Developed as part of an existing leisure complex these villas aim to remove guests from the standard hotel environment providing a home from home atmosphere. The difference here being the creation of green roofed homes that are placed in a forest location. The choice of materials strives to bring better contact with nature, in terms of views towards the surrounding landscape.

01

HOTEL ÓZON LUXUSVILLÁK AVAGY VISZONYUNK A TERMÉSZETHEZ

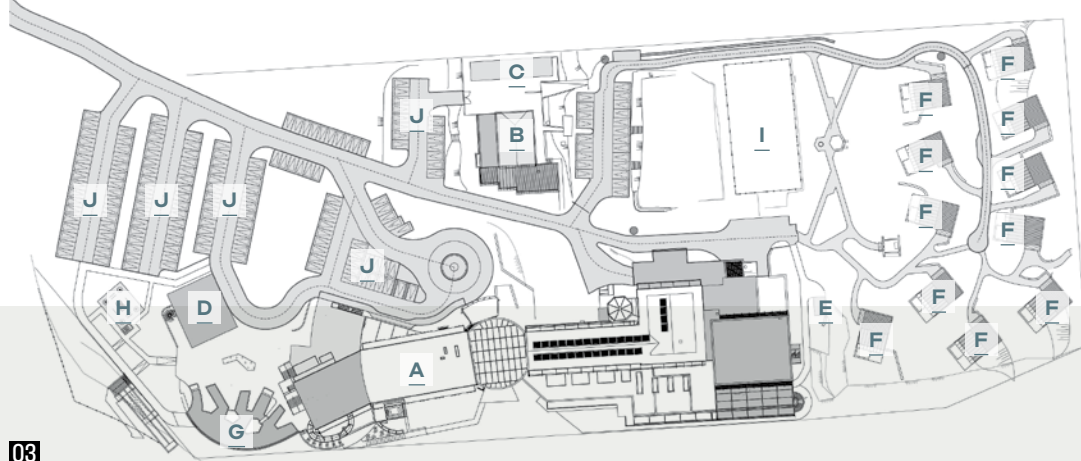
AMIKOR KIFUT A HAB A FAZÉKBÓL...

AZ ELŐZMÉNYEKRŐL HADD IDÉZZEK RÉSZLETEKET EGY TANULMÁNYBÓL:

„Mátraháza és maga a Mátra is a két világháború között, az 1930-as években értékelődött fel. A trianoni békediktátummal elvesztek a kedvelt felvidéki üdülőhelyek, így a magyar középosztály hamar felfedezte a Mátrát. A két világháború között épült Galyatetőn a Nagyszálló és a Kodály-kápolna, a kékestetői és a mátraházi szanatórium. [...] »A magyar címer hármashalmából Trianon elszakította a Tátrát, meg a Fátrát, s csak a legkisebbet, a Mátrát hagyta meg. Csonka hazánk csonka címerében most már a Mátra a legmagasabb, utolsóból lett elsővé. Azelőtt ügyet sem vetettünk rá. Annyi volt a szebbnél szebb hegységünk, hogy duskálhattunk bennök. Ma alig maradt egynéhány, s ezért kell megbecsülnünk a hármashalm e harmadik halmát.« (Mátra részletes kalauza, 1930) [...] Ebben az időszakban már javában tartanak a mátrai fejlesztések, és ezekben az években mátraházai villájában tölt mind több időt a korabeli magyar irodalom meghatározó alakja, Tormay Cecile. [...] A Hotel Ózon szálloda múltja is a két világháború közötti időszakhoz kötődik, akkor a Magyar Államvasutak Takaré- és Segélyszövetkezete Üdülőtétele volt.

02

03

- A | Szállodaépület
- B | Személyzeti szállás
- C | Műhely
- D | Drinkbár, masszázs
- E | Kápolna
- F | Apartmanház
- G | Kültéri medence
- H | Spray park
- I | Teniszpálya
- J | Parkolók

ÉPÍTÉSZ | ARCHITECT
Pápay György

FOTÓ | PHOTO
Siményi Gergely, Geiger Violetta

SZERZŐ | AUTHOR
Ripszám János

A szocializmus évtizedeiben SZOT-üdülőként működött a két épületből álló hotel, mely később magántulajdonban újult meg.” [1]

„Magával az Ózon szállóval még 2011-ben találkoztam, miután az első komoly, nagy léptékű bővítéssel az egykori MÁV-, majd SZOT-üdülő egy jelentős ugrással frissen felkerült a hazai, kétségtelenül színvonalas vendéglátó és turisztikai szolgáltatások listájára. A bennem megfogalmazódott gondolatsort e lap hasábjain akkor az alábbi mondatokkal zártam:

„A bejárati oldal felől nézve a fák mögött feltűnő nyugodt, fehér épülettömeg a fesztelen skandináv példák természetes viselkedésére emlékeztet. A ház jól eltalált telepítésének köszönhetően arányosan foglalja el a neki járó teret. Csak annyit, és nem többet vesz el a természetből, cserébe az oda való betekintés lehetőségét kínálja.” [2]

04

ÉS MOST 2024-ET ÍRUNK, ÉS AZ EGYIK SZEMEM SÍR, A MÁSIK NEVET

—Magával a szállóval ismét egy nagy ugrás történt. Félek a nagy ugrásoktól, mert a Balatonnál többször megtapasztalhattam, hogy a végeredmény szempontjából azok mindig kockázatosabbak és bizony kétségesebbek, mint a magától értetődő, természetes kis lépések folyamata. Az útról befordulva az épület elé, a korábbi élményhez képest szinte falként tornyosul elém a korábbi 79-ről most már 132 szobásra duzzadt szálloda, mely e legutóbbi bővítésével pontosan ezt a 13 éve említett, természethez arányosan illeszkedő viselkedést, a „finnes” harmóniát veszítette el. Az egykori SZOT-üdülő két kisebb épülete mára többszörösére duzzadt és összenőtt egyetlen nagy tömeggé. Ha szabad úgy fogalmaznom, a mértéktartás erénye elvesztette a csatát a saját magunk által saját magunknak kreált gazdasági verseny bővületével, vagy ha úgy tetszik: kényszerítő (?) feltételeivel szemben.

—És ezzel senkit nem akarnék megbántani, különösen nem azokat, akik a kibővített, valóban igen magas színvonalú, szolgáltatásaiban tényleg kiemelkedően igényes 4 csillagos szállodát megvalósították (a tulajdonosoktól kezdve a tervezőn, lebonyolítón és a kivitelezőn át

a segéd munkásokig), de balatoni ember lévén ezek számomra az érzékelhető fájdalmas tények.

—Gyerekkoromból feldereng az egyik kedvenc diafilmemről a farkas lisztes lábának képe az ajtó résben... És mint természetjáró és hegymászó, minden turistagóg nélkül kell megállapítanom: mintha a turizmusipar jóvoltából a klimatizált luxusautóból vagy luxusbuszból kitóduló, természetesen klimatizált luxuslakásból érkező és természetesen luxushoz szokott – a TV természetfilmjeit amúgy kedvelő – embertömeg mellett erősen elhalványulna a természetet valóban értő és benne mozgó, élő, létező bakancsos erdőjáró turista magányos alakja. Személyes képszerű keserű emlék, ami fiatalemberként sokszerűen ért: Németországban a 2962 méter magas Zugspitze csúcsára kapaszkodtunk fel, és a gerincre érve a következő helyzet fogadott: innen magára a csúcsra csak a közvetlenül alatta, a hegygerincen épült szállodán keresztül lehet feljutni. „Még, még, még, semmi nem elég...”

—Legyünk őszinték önmagunkhoz mi, építészek: minden új épületnek hely kell, amit a természettől veszünk el. Ezt jó esetben a természetes környezet igényes „megjavításával” ellensúlyozzuk. Önmagunk megnyugtatósára

03

- 04 A kép meggyőzően szemlélteti a ház és természet egyensúlyát, ritka szép példa arra, hogy így is lehet építeni: arányosan, figyelmesen, mértéktartóan és barátságosan
- 05 A házak oldalain a környezet anyagai jelennek meg, vulkanikus kő és fa, erősítve a helyhez kötődést, a hegyhez és erdőhöz való tartozást
- 06 A domboldalon a házak mögé felkapaszkodva mutatkozik meg a legmarkánsabban a tudatos természetközeli szellemű tervezés eredménye. A villák tört vonalú zöldtetős dombjaikkal homogén módon szervesen idomulnak a lankás hegyvidéki táj hullámzó hátteréhez

persze érényként felnagyítjuk már azt is, ha cserébe valami kis leukoplasztot tudunk az általunk okozott sebre tapasztani, ha a különböző, mindannyiunk által ismert okokból még azt sem, akkor mélyen hallgatunk, legbelül jó esetben néha felbukkanó, mardosó szegyenkezéssel...

—A kibővített szálloda idegenforgalmi-turisztikai sikere tény, így hát tudomásul veszem, hogy sokan, sőt egyre többen így vélik tudni megváltani a belépőjegyet a természet szentélyébe, anélkül, hogy a megszokott kényelemről akár egy napra is le kéne mondaniuk. Csak egy halk kérdés: akkor miben is áll a környezetváltozás lényege? Meggyőződés, hogy ehhez kevés az, hogy nem ugyanazt látom az ablakból, mint amit a mindennapokban otthon.

—...Messze vezet ez a gondolatsor, és már megint a baltoni társasházdömping képe tolu elém: ugyanez a jelenség, ami számomra teljesen érthetetlen: csöbörből vödörbe? – az élet és szemléletmód egy pillanatra sem billenhet ki a megszokott állapotból. Jó ez nekünk?

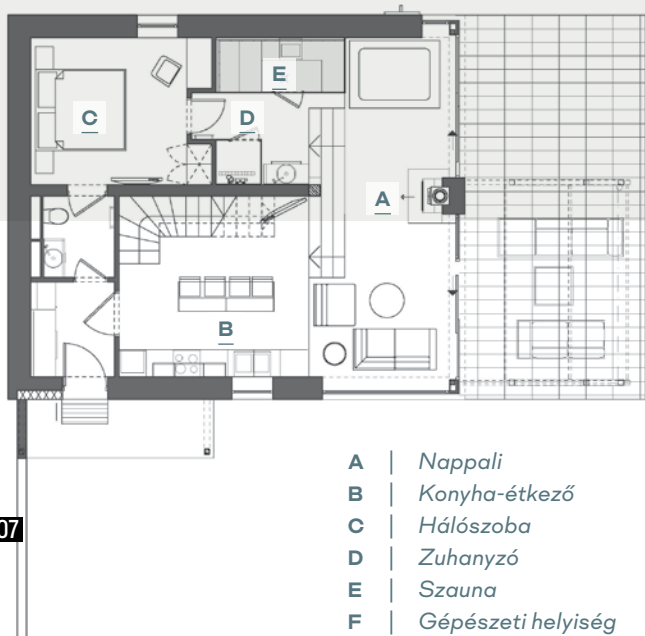
—A szállodától elfordulva próbálok arra összpontosítani, ami a felvetett szempontból, a természethez való viszonyunk kérdésében értéket képvisel ebben az ügyben. És ezt a telek északi, meredeken emelkedő részén

a nagy szállóépület melletti ligetes erdő részben vélem megtalálni.

—Míg a 3,2 hektáros telek túlnyomó részén a nagy területű burkolt parkoló, a hatalmas szállóépület és annak wellness részéhez kapcsolódó, jelentős méretű kültéri medencék körüli térburkolatok dominálnak, addig itt az erdő ősfái szinte érintetlenül megmaradtak. Közöttük elszórtan 11 db egységesen formált, önálló apartmanokat rejtő ház áll. A terep adottságait természetes módon kihasználó, arra érzékenyen ráilleszkedő módon telepített házak déli üvegfelületei barátságosan csillognak. A látvány megnyugtató érzés: az előzőekben hiányolt mértéktartás itt szépen és meggyőzően áll előttünk. Bár a házak helyén néhány (nagyjából 12-14) fát ki kellett vágni, de egyrészt ekkora területen ez a szám valójában elenyésző. Másrészt a területről igen gondos fafelmérés készült, így ahol lehetett, a házak telepítése az amúgy is sérült vagy beteg fák helyét érintve történt. A szálló felől, a déli oldalról érkeve a kétszintes üvegfelületekben tükröződő fák képe fokozza a természetes hatást, így összességében az erdő még sűrűbbnek érzékelhető, mint valaha volt, a transzparencia és reflexiók eltüntetnek a házak tényleges tömegét. Ehhez járul még lentről nézve a jelentősen

01
04

02

07

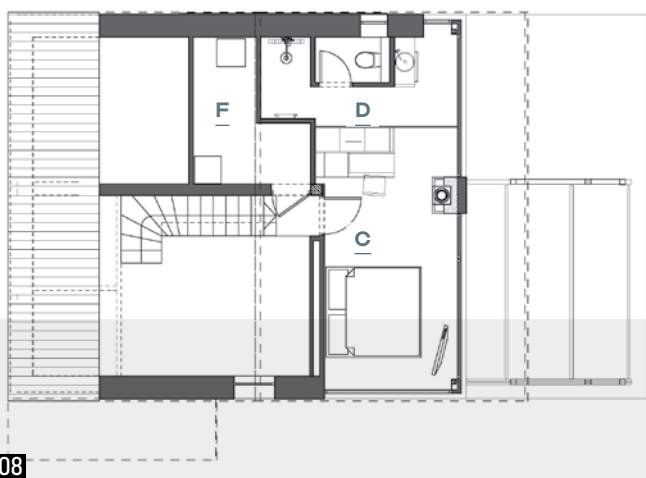
- A | *Nappali*
- B | *Konyha-étkező*
- C | *Hálószoba*
- D | *Zuhanyzó*
- E | *Szauna*
- F | *Gépészeti helyiség*

07 Földszinti alaprajz

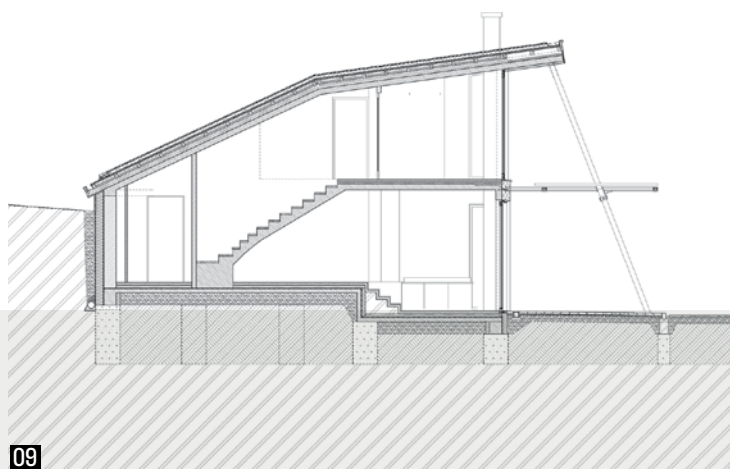
08 Emeleti alaprajz

09 Metszet

10 A szálloda felől közeledve a villák előtt a kis kápolna fehér kubusa jelzi a szellemi váltás vonalát, kvázi itt ér véget a tisztán profán világ, ez itt a belépés helye a természet szakralitással és titkokkal teli övezetébe

08

09

emelkedő domboldal zöld szőnyege, miközben a házak előtti teraszok burkolata innen „alulnézetben” rejtve marad. Ugyanakkor az üvegfalak bordái és az előtetők ferde acéltámaszai szigorúan egyenes vonalakkal szerkesztett geometriájú, izgalmas ezüst-metálos csillogást csempésznek a zöldbe.

—A feszesen derékszögű téglalap alaprajzú házak egymáshoz képest jó ritmusban fesztelenül elforduló koordinátákhöz igazodnak. Ezekkel a finom mozdításokkal az alaprajzi és magassági értelemben is eltolt két házsor képe egyszerre utcaszerű, ugyanakkor mégsem az, és ezzel kelt szép, természetes hatást. Miután a házak közötti kis utakon felsétálunk, visszanézve megkapó, ahogy a házakból csupán az alacsony eresz alatti kis támfalak látványa marad, a lefutó tört vonalú, ettől dombszerű zöldtetők teljesen beleolvadnak a környezetbe. Szép és hatásos építészeti elem a zöldtetők alsó, meredekebb szakaszának túlfuttatása a házak fedett bejárati oldalán, ezek a „fülek” főnről takarják a terepen lévő térburkolat-sávokat, az épület bejárata előtti járdákat.

—Bár a házak egyenként csaknem 100 m² nagyságúak, a formálásuknak és terepbe illesztésüknek köszönhetően a valóságban ennél kisebbnek érzékelhetők. Kierlelt és átgondolt az anyaghasználat is, melynek izgalmas

07
08

09

metamorfózisa igazából a házak mellett-között sétálgatva mutatja meg szinte filmszerűen magát.

—A szinte high-tech, de mindenképpen modern formálású magas acél-üveg, völgyre néző homlokzatok után a házak oldala megszerényülve a természetes anyagokhoz nyúl: helyhez illő szürke vulkanikus kő és fa jelenik meg, ami aztán a házak hátulján a zöldtetőben már teljesen egyesül a földdel.

—A villák mindegyike két szobával, két fürdőszobával, saját szaunával és jakuzzival rendelkezik. A házak belső térszervezése tágas eleganciát eredményez. Ennek eszközei a bejárathoz képest 70 cm-rel süllyesztett nappali, az átjárható és transzparens szauna és fürdő, a nappali sarkában szabadon elhelyezett pezsgőkád, a kandalló, az elegáns faburkolatú könnyed lépcső. A belső terekben az oldalhomlokzatok természetes kőburkolata és faanyaga köszön vissza.

—A tervezők elmondása szerint az induláskor kevesebb és kisebb házak száma és mérete a tervezési folyamat során lett több és nagyobb, de a villák esetében ez a kényszer nem ment túl a jóleső mértéktartás határán. A beruházói igény minden ház elé kis mesterséges vízfelületet is megjelölt, de ez a jelentkező többletköltségeknek köszönhetően elmaradt – szerintem előnyére,

05
06

10

mert az erősen lejtő domboldalon a kis tavacsók igen csak mesterkéltlen hatnának, hiszen egy mátrai erdőben vagyunk.

—Az ezekben a házakban egyszerre megjelenő elegancia, otthonosság és a közvetlen földközeli természeti kapcsolat valóban megteremt egy olyan békés atmoszférát, mely minőségében lényegesen több az amúgy kétségtelesen professzionális szállodai szolgáltatásoknál. S ennek a többletnek a kulcseleme egyértelműen a természettel való közvetlen, kézzelfogható érintkezés, mint egyfajta beavatás.

—Úgy vélem, ennek a beavatásnak a mélyén (mely betekintést enged a titkokkal teli természetbe) óhatatlanul ott rejlik a szakralitás, és ennek tudatosító jele a kis kápolna fehér kubusa, mely ott áll a teljesen profán és a már részben szellemi világ határán - fizikai és mentális értelemben egyaránt. A szűkebb összkép jólesően meggyőző. Ha nem is oszlatja el, de valamelyest enyhíti az egész fejlesztésre a mértéktartással kapcsolatban megfogalmazott aggályaimat. A házak és környezetük megvalósult viszonya tiszta és szép példája az építész és kertész elmélyült, egymásra figyelő, egymást segítő közös munkájának.

10

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Kápolnai Nagy, Ágnes: „Elfeledett emlékek nyomában”, *Kékesonline*, 2019-10-28, hozzáférhető: <<https://kekesonline.hu/2019/10/28/elfeledett-emlekek-nyomaban/>> [utolsó belépés: 2024-05-07].
- [2] Rípszám, János: „A hely szelleme, máshogyan - a Hotel Ózon bővítése a Mátrában”, *Metszet*, Vol 2, No 3 (2011), p 25.

MEGRENDELŐ: Hotel Ózon Szállodaipari Kft. | MUNKATÁRS: Szalma Zoltán, Nagy Viktor (Pápay Építész Kft.) | BELSŐÉPÍTÉSZET: Szolnoki Mária, Balás-Szeberin Kitti Lilla (Artdot.hu) | STATIKA: Aradi Ferenc, Árki Gábor, Tömöri Lajos (CENC) | GÉPÉSZET: Rigó László, Morvai Attila, Pauló Levente (Gázmodul Weisz Kft.) | ELEKTROMOS TERVEZŐ: Taraj Márton (GT Intelekt Mérnökiroda Kft.) | KERTTERV: Gázsó István (Kerten Bt.) | GENERÁLKIVITELEZŐ: Aktuál Bau Kft. | BONYOLÍTÓ: Somlyódy Sándor (Tomlin Kft.)

Author: GALINA, Zoltán - DORMÁN, Miklós
Affiliation: University of Technology, BME, Budapest
Title: WHITENING OF ENCRYPTED ARCHITECTURE
Citation: Metszet, Vol 15, No 3 (2024), pp 54-59,
<https://doi.org/10.33268/Met.2024.3.7>

Received: 16 May 2024

Accepted: 27 May 2024

Published: 17 June 2024

PRISON, BERETTYÓÚJFALU, HUNGARY;
ARCHITECT: ATTILA BORSAY

What can one see regarding architecture that is for those who should not be seen? The design of prisons raises questions of architectural typology, psychological and psychiatric impact on those housed and working within the confines of such a building. Is a conclusion necessary? The most defining negative experience that can be associated with the function prisons, connected with the restriction of a person's freedom, is caused by being tied to a place, being detained and feeling closed, as opposed to most building types where freedom of movement is the driving factor.

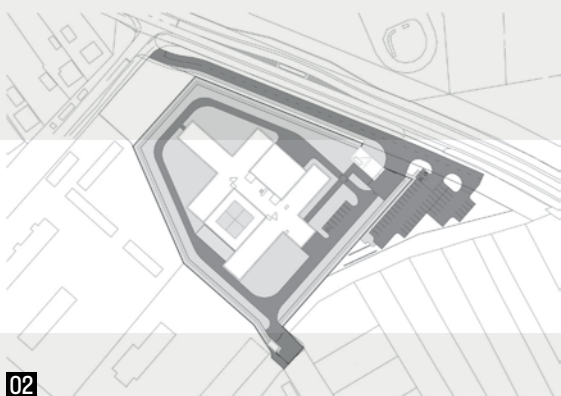

01

TITKOSÍTOTT ÉPÍTÉSZET KIFEHÉRÍTÉSE

AVAGY ÉPÍTÉSZETI ÖSSZEFOGLALÓ A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁS
FEJLESZTÉSEKÉNT BERETTYÓÚJFALUBAN MEGVALÓSULT
EGÉSZSÉGÜGYI KÖZPONTRÓL, AZAZ A BVEK-RŐL

- 01 A homogén megjelenésű tömeget a lamellás felületek plasztikussága tagolja
- 02 A környezeti kapcsolatot bemutató léptékhelyes helyszínrajz
- 03 Az épület formálását mutató nagy léptékű tömegmodell
- 04 Az egyetlen lehetőség a nagyméretű üvegfelület használatára az épület főbejárata

02

03

2019. május 22-én ünnepélyes keretek között közösen helyezte el az új létesítmény alapkövét a BvOP és a város vezetése. [1] A pandémia jelentősen nem is befolyásolta a tervezetteket, és 2020 októberében megkezdődhetett a műszaki átadás. A beruházásról több hírportál is beszámolt: a szörnyű állapotban lévő tököli rabkórház végleges bezárásával egyidejűleg egy új és korszerű létesítmény megnyitásával szervezik át a fogvatartottak egészségügyi ellátását. [2]

A kivitelezés megkezdését azonban több évnyi teendő és döntés előzte meg. Míg a beruházás intézményi előkészítését megerősítő 2018-as kormányhatározat helyszíniként Kiskunhalast jelölte meg, a közbeszerzési

pályázaton elnyert generáltervezés helyszíné már Berettyóújfalura módosult. A kitűzött cél elérése érdekében a teljes projekthez titoktartás társult, így az építészeti érdekességek publikálására eddig még nem volt lehetőség. Az egyik első vizuális információ a 2020-ban renderelt madártávlati kép tekinthető, melyet az idén több építészeti fotós és egy rövid tervezői ismertetés követett, amelyet az Építészfórum felületén lehetett olvasni. [3]

Az egyedülálló funkcióra hivatkozva Borsay Attila építész a dr. Márkus Gáborral közösen jegyzett épületet egy építészeti diskurzus megindításának céljából a szakma figyelmébe ajánlja.

04

ÉPÍTÉS | ARCHITECT

Borsay Attila

FOTÓ | PHOTO

Bujnovszky Tamás

SZERZŐ | AUTHOR

Galina Zoltán, Dormán Miklós

EGYSZEMÉLYES RIPORT, MINT HASZNÁLHATÓ REFERENCIA

avagy a recenzió kiindulópontjának egyetlen lehetősége

—Sajnos épületbejárásra nincs lehetőségünk, a tervek nem kiadhatóak, de még építészskiccek sem, a korábban publikált részleteken kívül tervezési programot vagy az újszerű, kombinált funkcióról szóló ismertető tanulmányt sem olvashatunk. Elfogadjuk, hogy a megismerési, észlelési lehetőségeink korlátozottak, a meghallgathatóra kell redukálnunk, azaz Borsay Attila szubjektív megfogalmazásában kapjuk az információkat: beszél a feladatról, a tervezési folyamatról, mi kérdezzük, ő válaszol.

—A beszélgetés után gondolattöredékek maradnak, de készült felvétel: így van 3 órányi hanganyag: „ugye azt kell tudnotok, hogy több mint 3 éve készen van az épület, és 2022 előtt ez teljesen titkos volt...”

EGY MEGFOGALMAZOTT HIPOTÉZIS, MINT A HIÁNYGENERÁLT REFLEXIÓ

avagy a riport feldolgozása után megfogalmazódott kérdéseinkre a kutatással kiegészített információk alapján milyen válaszokat adtunk

MIT TUDHATUNK MEG AZ ELŐZMÉNYEKRŐL, A DÖNTÉSEK EGYMÁSUTÁNISÁGÁRÓL ÉS A PROJEKT FOLYAMATÁRÓL?

—A beruházás ugyan teljes titoktartás mellett valósult meg, de a szerző-építész 2024. február végén az intézményvezetőtől hivatalos tájékoztatást és engedélyt kapott, hogy egy szakmai fórumon ismertethesse az általuk tervezett épületet.

—A hazai viszonyok között kifejezetten korszerűnek számító intézményt már 3 éve az elvárásoknak megfelelően és jelentős energiamegtakarítással tudják működtetni – valószínűleg a hat évtizedes működése után megszüntetett központi kórházhoz viszonyítva.

—A bv.-tájékoztató értelmében a szükséges belgyógyászati, sebészeti, nőgyógyászati és pulmonológiai ellátást a közeli járási kórház biztosítja, az új intézet 67 kórteremben pedig 194 fekvőbeteg számára van lehetőség a szakrendeléssel kiegészített rehabilitációs ellátásra.

—Az információhiány okán az építész határozott kijelentéséből indulunk ki: ilyen még az EU-ban sincs! A megszüntetett rabkórház a tököli börtönhöz tartozott, és a börtön területén belül helyezkedett el, mindenhol ez az általános szervezeti felépítés. Másféle megoldásra nincs tehát másolható analógia, viszont van a megbízó által átadott részletes tervezési program. Ennek komplexitása a kötelezően betartandó őrzésbiztonsági, intézményvédelmi, működési, betegellátási és további követelmény okán összetett kihívást jelenthetett. További adaléknak tekinthető a tervezői megoldás analízisekor, hogy hazánkban a meghatározó szemlélet a konzervatív büntetési elv a szabadságvesztés utáni integráció-elvvel szemben. A svájci, német, vagy a leghumánusabbnak tartott dán példák nem, vagy nehezen mintázhatóak. [4] A döntéshozatal nemcsak a kockázati tényezők befolyásolják, hanem a katonai szervezethez kapcsolódó jogszabályi és szabályzati környezet is.

MIT LÁTHATUNK, HA NEM LÁTOGATHATÓ AZ ÉPÜLET ÉS TITKOSÍTOTTAK A TERVEK?

—Helyszínelés helyett arra van lehetőségünk, hogy kihasználjuk a Google-autókkal a 2011 után készített

05

06

fényképfelvételekből összeállított nézelődés előnyeit. Tehát már nem szükséges fizikailag utazni, nem gond elidőzni egy-egy jó nézőpontot jelentő helyen (még a 42-es főút erős kamionos forgalma ellenére sem), ráadásul könnyedén válthatunk a különböző években készült fotók között.

—Az építés előtti és utáni képsorozat különbsége megdöbbentő, hiszen a sűrű növényzet alkotta zöld térfal eltűnik, és megnövekedett látótávolsággal tárul fel az út menti területre épített új objektum. A 2021-ben készült felvételhez képest a 2022-esen már építészeti szempontból kedvezőtlenebb változások vehetők észre.

—Az épülethez közelítve meglepő, hogy betekintheünk az egyik kórterembe, és a forgatható gömbpanoráma-nézetekkel a teljes belső tér feltárul. A 2024 márciusában készült felvételen a rabok számára kialakított sétaterasz is

látható, ahonnan a rabok részére kilátás nyílhatna a kerítésfal túloldalára. Valószínűleg ez ütközhetett a biztonsági szabállyal, mert az átlátás akadályozása céljából sűrű hálót feszítettek a kilátás megakadályozására.

MILYEN MEGÁLLAPÍTÁSOKAT TEHETÜNK AZ ELHELYEZÉSSSEL, A POZICIONÁLÁSSAL ÉS A KÖRNYEZETTEL KAPCSOLATBAN?

—A település északkeleti peremén található 4 telek összevonásával létrehozott és építkezésre alkalmassá tett helyszín kiválasztását bemutató analízisről nincs tudásunk, de a döntés logikusnak tűnik, hiszen az M4-es 5 km közelségben, a meglévő kórházi épület hátsó bejárata 300 méterre van a tervezendő új intézménytől. A pozíció további előnye, hogy egyrészt az autópálya-kapcsolatot jelentő 42-es főút határolja, másrészt szántófölddel

02

07

- 05 A rendezett egyszerűséggel és a monokróm fehérséggel jellemezhető a belső milió is
- 06 A funkciószervezés miatt a tetőteraszokról nem zavarja a kilátást a kerítésfal
- 07 A mosdók és a zuhanyzók kék színe segítheti a béke és nyugalom érzésének megteremtését

szomszédos. Jelentős problémát nem okozott a kertvárosi lakóövezet közvetlen vizuális kapcsolata sem.

—Az épület telepítési koncepcióját az egyik legracionálisabb funkciósema igénye határozhatta meg, így a két merőleges épületszárny a lépcső-lift magánál keresztezi egymást, és a függőleges közlekedők közötti ideális távolsággal, a keresztek egymáshoz illesztésével duplázza meg az alapterületet. A választott séma kifejezetten alkalmas a telek beépítésére, mert a centrálisan elhelyezett, szabadon álló épület körül könnyen lekeríthető az optimális udvar. A közhasználat számára átadhatóak a leszakadó telekrészek és a kedvezőtlen hegyes szögű sarkok, így az objektum körül a csatlakozó közterületek és védőtávolságok mérete is növekedett.

MI HATÁROZHATTA MEG AZ ÉPÍTÉSZETI KONCEPCIÓT ÉS AZ ÉPÜLET FUNKCIONÁLIS ELRENDEZÉSÉT?

—Az objektum körüli kötelező védőudvar határainak csökkentésével lehetőség adódott a fallal lekerített terület beléptetési pontjának megválasztására is. A területről leszakadó helymaradék szervizutat eredményezett. A kültéri parkolóterületek szintén igazolhatják, hogy a kiszolgálóút közlekedési és forgalomtechnikai szempontból is kedvezőbb helyzetet teremtett, és innen, a sarok felől látszik az objektum legkarakteresebb perspektivikus képe.

—A biztonsági intézkedések miatt az intézmény udvarára járművel behajtani csak engedéllyel és az időkésleltetést biztosító zsilipen áthaladva lehet, ezért a kapu pozícióját is a hátsó kert sarkához igazították, hogy az utcák felőli távolságot növeljék. Az épület főbejáratát szintén a hátsó kert irányába helyezték el, hiszen a zsiliptől a legrövidebb útvonal az elvárt követelmény. Ezáltal az épület hátsó frontja az utca felé tájolódik.

—A speciális funkció miatt a bejáratok elhelyezése fordított elv alapján történt, mint szokásos esetben egy általános középület telepítésénél. Sőt, az épületen belül kialakítandó funkciók legkedvezőbb elrendezését is a szabályzatokhoz és a működtetéshez igazított elvek, valamint az előírások szigorú betartása határozza meg.

MI SEJTHETŐ A HELYSÉGEK RENDSZERELVŰ KIOSZTÁSÁRÓL?

—Habár a pontos helyiségprogram és a betartandó szabályok száma számunkra ismeretlen, a szervezet kötött működtetéséhez szükséges rend betartása nem relativizálható, a koncepció következetes megtartása a megvalósult tervrajzok nélkül is érzékelhető.

—Az építészek munkáját dicséri az ikonikus jel arányaira emlékeztető szabályos kettős kereszt formára rendezés, valamint a feltáró utca irányába szűkülő telekre és az utcavonalra merőleges iránytengelyhez igazítás, ami az északi iránytól 45 fokban eltérő szárnyakkal formált épület homlokzatainak tájolását is kedvezően befolyásolta.

MI BEFOLYÁSOLHATTA A TÖMEGKÉPZÉST, AZ ÉPÜLETKARAKTERT ÉS A MEGJELENÉST?

—Talán a terv mértéktelen egyneműségére, a szervezet túlzott redukáltságára és a költségalapú, nem esztétizálásra törekvő építészeti magaviselet és

a programban való részvételhez szükséges szociális attitűd kiegyensúlyozása tette lehetővé a megvalósult szakmai eredményt. A szögesdróttal koronázott, aránytalanul magas kerítésfallal körbevett épület szikárságával képes domináns látványt nyújtani, melyet a kettős kereszt (heraldika) alakzatú beépítés és a végletekig minimálisra redukált homlokzati geometria kombinációja okoz. A monokróm stílus ridegsége érdelemmentes arculattal reprezentálja a büntetés-végrehajtás szigorúan őrzött intézmény-karakterét.

A tömegalakítás az alaprajzi rendszerből következik, így az utcák felől nyitott udvarokkal tagolt szárnyak határozzák meg a térbeliséget. Az ideális börtönépületekre jellemző (panoptikonelv alkalmazásából adódó) jelentéshordozó centrális és tömör formával ellentétes vizuális látvány pedig elősegíti az arányosabb illeszkedést a közvetlen környezethez. [5]

—A beépítés-alapú hasábgeometria homogén díztelességét és egyszerűségét mindössze a nagy falnyílások rendszerezett kiosztása tagolja. A homlokzat elé szerelt horganszürke biztonsági ablakrácsok horganszürke zsaluzia árnyékolók látszatát keltik. A helyiségek megvilágítását szolgáló nagyméretű nyílászárók a biztonsági előírások okán a falnyílás belső síkjához lettek igazítva, így a külső zsaluelemekkel akadályozni lehet az utcán tartózkodókkal kialakítható vizuális kapcsolatot. A külső megjelenés változatosságát jelentő nyílaskiosztást, pozíciókat és szélességkülönbségeket szintén a belső funkciók és a hozzájuk igazított helyiségméretek befolyásolhatták.

MIKÉNT ÉRHEŐ EL ÉPÍTÉSZETI ESZKÖZÖKKEL POZITÍV PSZICHIKAI HATÁS AZ EMBER KOGNITÍV FUNKCIÓIRA?

—A megvalósult belső milió nyilvánossá tett képei alapján szembevető annak koherens kapcsolata az épület külső megjelenésével. A terek formálásánál szinte mindenhol redukáltság érzékelhető, és az egyszerűsége törekvés szándéka fedezhető fel mind a használati tárgyak, mind a választott anyagok és a színek esetében is. A többségében világos és fehér színű felületekkel és a társított monokróm elemekkel kombinált terekkel az építészek olyan ingerszegény környezetet kívántak létrehozni, melynek használata közben a nyugtató hatás automatikusan jelentkezik.

SZÜKSÉGES-E KONKLÚZIÓ?

—Az ember szabadságának korlátozásával összekapcsolódó kórházi és fegyházi funkciókhoz társítható legmeghatározóbb negatív élményt a helyhez kötöttség, a fogva tartás és a bezártság érzés okozza. [5-6] Az építészek hipotézise szerint a funkcióhoz rendelt stigmatizálás vizuálisan kompenzálható a könnyen befogadható látvány megteremtésével.

Tehát érdemes tisztázni, hogy mit is lehet a fehér szóhoz társítani. A Wikipédia például úgy kezdi tárgyalni, hogy a fehér annak a felületnek a színe, amely a fény teljes spektrumát változatlanul veri vissza, és a fehér tárgyról származó fény a fehér színinger.

08

08 A lépcsőház terét a vertikális rácsozás osztja részekre

IRODALOM / REFERENCES

- [1] „Berettyóújfaluban épül a büntetés-végrehajtás új egészségügyi központja”, Büntetés-végrehajtás [honlap], 2019-05-22, hozzáférhető: <<https://bv.gov.hu/intezetek/bvszervezet/hirek/2778>> [utolsó belépés: 2024-05-16].
- [2] **Katus, Eszter**: „Megszűnik a tököli börtönkórház”, *Átlátszó* [online], 2020-09-21, hozzáférhető: <<https://atlatszo.hu/2020/09/21/megszunik-a-tokoli-bortonkorhaz-feladatait-a-tobb-szaz-kilometerre-epulo-uj-kozpont-veszi-at/>> [utolsó belépés: 2024-05-16].
- [3] **Borsay, Attila**: „Európa első börtönkórháza”, *Építészfórum* [online], 2024-02-23, hozzáférhető: <<https://epiteszforum.hu/europa-első-bortonkorhaza-bv-egeszseguji-kozpont-berettyoujfalun>> [utolsó belépés: 2024-05-16].
- [4] „How Norway designed a more humane prison”, hozzáférhető: <<https://www.re-thinkingthefuture.com/architectural-community/a9023-how-norway-designed-a-more-humane-prison/>> [utolsó belépés: 2024-05-16].
- [5] **Hulesch, Máté**: „Az építészet legszélsőségesebb megnyilvánulása”, *Építészfórum* [online], 2021-04-20, hozzáférhető: <<https://epiteszforum.hu/az-epiteszet-legszelsosegesebb-megnyilvanulasa>> [utolsó belépés: 2024-05-16].
- [6] **Lodato, Emily**: „Redefining the Prison Milieu”, *Architecture Thesis Prep 268* (2014), hozzáférhető: <https://surface.syr.edu/architecture_tpreps/268> [utolsó belépés: 2024-05-16].

GENERÁLTERVEZŐ: MG Építész Kft. | FELELŐS TERVEZŐ: Dr. Márkus Gábor | ÉPÍTÉSZ TERVEZŐK: Simó Nikolett, Bene Péter, Plébán Lívía, Győri Johanna, Bálint Brigitta, Pabián Zsófia, Németh-Zelenai Orsolya, Horváth Bence, Müller Ákos, Lestyán Bence | STATIKUS TERVEZŐ: Sámson Gábor | ÉPÜLETGÉPÉSZ TERVEZŐ: Lór Gábor (engedélyezési terv), Szucskó Imre, Nagy Imre (kiviteli terv) | ÉPÜLETVILLAGMOSSÁGI TERVEZŐ: Csányi István | ÉPÜLETSZERKEZETTANI TERVEZŐ: Handa Péter | TŰZVÉDELMI TERVEZŐ: Székács András | KONYHATECHNOLÓGIA TERVEZŐ: Kuruczné Szabolcs Gizella | BELSŐÉPÍTÉSZET: Ignác Erika | TÁJÉPÍTÉSZET: Nádai Brigitta | KÓRHÁZTECHNOLÓGUS KONZULENS: Csordás Szilveszter | ORVOSTECHNOLÓGIA: Bondor Gabriella, Kanosik Ilona | SUGÁRTECHNOLÓGUS: Dr. Porubszky Tamás | AKADÁLYMENTESÍTÉS: Bischocka Noémi | LIFTERVEZŐ: Makovszky Zsolt | BIZTONSÁGTECHNIKA: Kardos Endre | MUNKAVÉDELEM: Tóth Sándor | AKUSZTIKA: Kotschy András | VILÁGÍTÁSTERVEZÉS: Csernus László | TALAJMECHANIKA: Szabó Zoltán | GEODÉZIA: Ádám Tamás | ÚTTERVEZŐ: Tarcsei László | GENERÁLKIVITELEZŐ: WHB Kft. | PROJEKTFELELŐS: Köllő László | MŰSZAKI ELLENŐR: Eperjesi Imre (BMSK Zrt.)

SZÖVETSÉGI PÉNZÜGYMINISZTERIUM BŐVÍTÉSE

TERVPÁLYÁZAT | BERLIN, NÉMETORSZÁG

—A covid egyik hozadéka, hogy az eddigi irodai területek kihasználtsága drasztikusan csökkent a home office terjedésével. Ennek megfelelően csökkentek az irodajellegű beruházások is. Nem történt ez máshogyan a berlini szövetségi pénzügyminisztérium

bővítésének terveivel sem a berlini Postblock területen. Az északi postablokkban épülő projekt így egyelőre felülvizsgálat alatt áll, megépülése kérdéses. Ezzel szemben a déli blokk területére még 2023 decemberében pályázatot hirdettek.

—A berlini hivatali negyednek a Wilhelmstrasse-Zimmerstrasse által határolt saroktelkén jelenleg ballonkiállító üzemel, közvetlenül egy különleges Trabantokat felvonultató szabadtéri kiállítás szomszédságában. A pályázat programja erre a telekre definiált két különálló épületet, melyekből az egyikben minisztériumi irodai helyiségek, a másikon pedig lakások kapnának helyet. A tervezésnél kitétel volt még, hogy a megvalósítást több ütemben kell végezni, kezdve a minisztériumi épülettel, majd ezt követi a lakóépület.

—A nyertes tervet két bécsi építésziroda, a Franz&Sue és Schenker Salvi Weber Architekten, valamint a bbz Landschaftsarchitekten berlini tájépítész csapat kollaborációja alkotta.

—Az építési telket két zárt sorú beépítésű, belső udvaros épülettel osztották meg. Az északi részre került a mintegy 26 000 négyzetméter hasznos alapterületű minisztériumi épület. A mélygarázzsal együtt összesen 9 szintes épület 980 munkahelyet tud biztosítani.

—A földszint a közösségi funkcióké. A nyugati, azaz a wilhelmstrassei szárnyban könyvtár, a keleti szárnyban pedig konferenciatermek helyezkednek el. A két szélső szárny által közrezárt udvart egy harmadik tag keresztezi, mely tömegét a két szint magas árkád

HIVATKOZÁSOK:

<https://www.baunetz.de/mobil/meldung.html?cid=8541195#bildergalerie>

<https://www.wettbewerb-aktuell.de/ergebnis/neubau-bundesministerium-der-finanzen-postblockareal-berlin-154658>

oldja fel, kapcsolatot teremtve a két udvarrész között. Az árkád két oldalán lévő kávézókat teljes hosszukban üvegfelületekkel látták el, szoros vizuális kapcsolatot teremtve az udvarral. A három szárnyat összekötve kialakul egy kelet-nyugat irá-

és függőleges közlekedés lehetőségét az egész minisztériumi épületen belül.

—A tűzfal túloldalán, azaz a telek déli felén álló 8 szintes lakókomplexum 111 lakásnak ad helyet 6 lakószin-ten, körülbelül 5500 négyzetméter

az alapvetően zárt épület a déli és keleti oldaláról. Ez a mozdulat áramlástanilag is kedvezően hat a szűkebb légtérrel rendelkező épületre. A tervezők a komplexumot CLT vasbeton hibrid rendszerrel képelték el. A modularizáció előnye, hogy a csök-

nyú közlekedőtengely, melynek egyik oldala egyben a két különböző rendeltetésű épület tűzfala is. Ez a tengely egy olyan közlekedőgerincet képez, amely biztosítja a vízszintes

alapterületen. A földszinten éttermek és kis boltok nyitnak majd, a terepszint alatt pedig tárolók lesznek. A beépítést itt is árkádokkal oldják fel az építészek, így kap megnyitást

kentett CO₂-kibocsátás mellett minimálisra csökken a helyszíni munka ebben a forgalmas városi kereszteződésben, továbbá lényegesen lerövidül az építési idő az előregyártással.

—Az épületek utcai homlokzatai szigorúan szerkesztettek, klasszikus berlini stílusban. eltérő homlokzati magasságuk és szerkesztési módjuk ellenére mégis van közös bennük. A minisztériumon szintenként fél raster eltolással alkalmazott, élére állított kerámiaelemeket a lakóház homlokzatán falpanelként használják fel. Ez a mozdulat hozza létre az épületek közös megjelenését.

—A pályázat a minisztérium esetében 197,3 millió eurós felső költséghatárt (bruttó), a lakóháznál pedig 27,6 millió eurót határoz meg. A projekt a tervek szerint 2030-ban fejeződik be.

AMIKRE ÉRDEMES FIGYELNI

KÖZELEDŐ HATÁRIDŐVEL LEADHATÓ PÁLYÁZAT:

Nemzetközi pályázat Helsinki új építészeti és dizájnmuzeumának tervezésére
Beadási határidő | 2024. 08. 09.

BUILDINGS AND CLIMATE GLOBAL FORUM

ROVATSZERKESZTŐ

www.hugbc.hu

Több mint 1800 résztvevő, köztük miniszterek és kulcsfontosságú szervezetek magas rangú képviselői gyűlnek össze Párizsban a Buildings and Climate Global Forumra, amelyet első alkalommal rendeztek meg 2024. március 7-8. között a Palais des Congrès-ben.

—A Ministère Écologie Territoires és az ENSZ Környezetvédelmi Programja által közösen szervezett, a Global Alliance for Buildings and Construction támogatásával tartott kétnapos rendezvény a Buildings Breakthrough című, a #COP28-on elindított globális kezdeményezésre épül, amely 2030-ra közel nulla kibocsátású és alkalmazkodó (reziliens) épületeket szorgalmaz. Az eseményen a World Green Building Council tagszervezetei is képviseltették magukat, köztük a Magyar Környezettudatos Építés Egyesülete is.

A FENNTARTHATÓ ÉPÍTÉSI MEGOLDÁSOK FÓRUMA

—A magas szintű találkozót, panelbeszéléseket egy fenntartható építési megoldásokról szóló kiállítás is kísérte, mely kitűnő lehetőséget biztosított a fenntartható építészet iránt érdeklődő szakemberek számára, hogy a legújabb technológiákat és ötleteket megismerjék.

A kiállításon többek között természetes alapanyagokból készült építőanyagokat és építési technológiákat mutattak be, például mikroalgák felhasználásával készült biobeton, bambuszrostból készült szerkezeti anyagokat, illetve környezetbarát cementgyártási technológiákat. Számos moduláris faépítési megoldás is látható volt. A körforgásos építőipart támogató digitális megoldásokat fejlesztő startupok is a kiállítók között szerepeltek. A kiállításon épületek példák is láthatóak voltak, köztük a croixmariebourdon architectes associés által tervezett szenegáli Guiré-Yéro-Bocar könyvtár és oktatási központ, mely a bioklimatikus építés kiemelkedő példája, valamint a stockholmi Cedar Ház, amely jelenleg a világ legnagyobb faszervezetes lakóháza, és a kizárólag fából építő Folkhem ingatlanfejlesztő építtette.

A FÓRUM LEGFONTOSABB ÜZENETEI

—A fórum hangsúlyozta, hogy a fenntartható építési gyakorlatok támogatásához pénzügyi ösztönzőkre, magánfinanszírozásra és vegyes finanszírozásra van szükség. Ez magában foglalja a nem zöld épületek finanszírozásának fokozatos megszüntetését és a zöld, rugalmas és megfizethető lakásokra való összpontosítást. A kapacitásépítés, valamint a tudás és a tapasztalatok nemzetközi átadása kulcsfontosságú a piaci változások ösztönzéséhez, különösen az építési szabályzattal nem rendelkező országokban. Az együttműködés és a teljesítménymérés eszközeinek fejlesztése és megosztása, valamint a szakpolitikák harmonizálása és a visszajelzések megosztása elengedhetetlen a folyamatban.

SZERZŐ |
Huszár Daniella

—A nemzetközi köz- és magánszféra közötti partnerségek, az átláthatóság és az adatmegosztás előmozdítása létfontosságú. Szükség van egy holisztikus megközelítésű közös keretrendszer kialakítására is, amely a meglévő, kipróbált módszereken alapul, és nemzetközi viszonylatban viszonyítási alap lehet a zéró karbon épületek tekintetében. A nettó zéró kibocsátású beruházások ösztönzése és a gondolkodásmódnak a tökéletességre törekvésről a cselekvésre való átállása szintén kulcsfontosságú a fenntartható építőipar előmozdításához. A jogi és szabályozási felelősség, az éghajlati kockázatokkal szembeni sebezhetőség azonosítása, a fellépések rangsorolása, valamint az ellenálló infrastruktúra és a társadalmi rugalmasság fejlesztése mind a fórumon érintett témák közé tartoztak. A tervezés, a tudatosság növelése, a munkahelyteremtés és az emberi tőke megerősítése mind olyan összetevők, amelyek hozzájárulnak az építőipari értéklánc rugalmasságának kiépítéséhez.

A CHAILLOT-I NYILATKOZAT (CHAILLOT DECLARATION)

—A fórum a Chaillet-i nyilatkozat aláírásával ért véget, amely 70 nemzet kötelezettségvállalásait tartalmazza. Ezek közé tartozik a kibocsátások csökkentése

érdekében kötelező érvényű ütemtervek és előírások betartatása az energiaügyi szabályzatokra vonatkozóan, a rugalmas, zéró kibocsátású épületeket ösztönző pénzügyi keretek biztosítása, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, megfizethető építőanyagok és innovatív értékláncok támogatása, valamint az oktatás fejlesztésének szükségessége a témában.

KITEKINTÉS

—A Buildings and Climate Global Forum párizsi rendezvénye, a Chaillet-i nyilatkozat aláírása, amelyben 70 nemzet vállalta, hogy konkrét lépéseket tesz, jelentős lépés a fenntartható építőipar felé. A fórum által létrehozott „Épületek és az Éghajlat Kormányközi Tanácsa” további lendületet adhat a globális együttműködésnek. A politikai kötelezettségvállalások azonban önmagukban nem elegendőek a változás eléréséhez. A nyilatkozat fontos politikai gesztus, de a gyakorlatban valódi intézkedésekre és azok nyomon követésére van szükség.

A HULLADÉK TERVEZÉSI HIBA

—Lassan négy éve foglalkozom a BME építőművészeti doktori képzésének keretein belül a fenntartható építészet kérdéseivel, elmélyedve a nem-növekedés elméletében, a körforgásos gazdaságban. Sokáig kerestem a fogást a témán, mert nyilvánvaló, hogy valamit tennünk kell, hiszen az egyik legnagyobb karbonlábnyommal rendelkező iparágban dolgozunk. Már-már magától értetődőnek tűnik, hogy „egy véges erőforrásokkal rendelkező világban nem létezhet végtelen növekedés”, és az elmélet már egészen jól megy: új építés helyett újítsunk fel, ha megtehetjük. Törekedjünk a lokális anyagbeszerzésre, hogy csökkentsük az ellátási láncok méretét. És forgassuk vissza, amit csak lehet, azaz használjunk bontott anyagokat. Egyszerűen hangzik. Csakhogy nem találtam a kapcsolatot a gyakorlat és az elmélet között. Hol vannak az eszközök, és hol vannak a számok, amelyek alátámasztják az elmélet helyességét? Ezért is vártam annyira Anders Lendager és Esben Pedersen Solution című könyvét, mert elsőként azzal kecsegtetett, hogy bevezet a fenntartható építés gyakorlatába, valamint számokkal támasztja alá az elmélet megvalósíthatóságát, ráadásul teszi mindezt normál piaci áron.

—Anders Lendager az Aarhus School of Architecture főiskolán szerzett építészdiplomát, ő a Lendager Group alapítója és ügyvezetője, a Dán Építészirodák Szövetségének elnökségi tagja, az ENSZ SDG Accelerator tanácsadó testületének tagja. A fenntarthatóságba vetett hiite mélyen gyökerezik: egy interjúban arról beszél, hogy gyerekként tudatosan nem kapott sok új holmit, viszont mindig megvolt a lehetősége és az eszköze, hogy használva a találatosságát, régi vagy használaton kívül dolgokból alkosson valami újat, értékeesebbet. Ez a mélyen gyökerező feltalálói szemlélet határozza meg az anyagokról való gondolkodását. Úgy véli, hogy az anyagok alapos ismerete, az azokhoz való innovatív hozzáállás felszabadító hatású a tervezés során, és épp ez a megközelítés az alapja a fenntartható építésről vallott elveinek, melyet a könyvben is ismertet. Szerzőtársa Esben Pedersen kommunikációs szakember, korábban a Tesla Europe igazgatótanácsának tagja, akinek

ANDERS LENDAGER ÉS ESBEN PEDERSEN SOLUTION CÍMŰ KÖNYVÉNEK AJÁNLÓJA

SZERZŐI
Horváth-Farkas Zsófia

szakterülete a fenntarthatósággal kapcsolatos startupok misszióinak láthatóvá tétele.

—A könyv ennél fogva elfogult, bár elfogultságát vállalja is. A célja lényegében az, hogy bemutassa azt az újszerű üzleti modellt és azokat az építőanyag-újrahasznosítási innovációkat, amelyekkel lehetővé vált, hogy körforgásos elvek mentén megvalósulhasson két olyan, nagy léptékű lakóépület-beruházás, ahol nagyságrendi CO₂-kibocsátás-csökkenést tudtak elérni normál piaci költségek mellett. Az egyik projekt a Lendager Goup által jegyzett Upcycle Studios, amely háromszintes lakóegységekből álló sorház. A másik a Resource Rows 92 lakásos lakóépülete Koppenhága egyik új lakónegyedében. Az alapelképzelet mindkét lakóépület esetén hasonló: olyan energiatakarékos, ugyanakkor magas építészeti minőségű épületet létrehozni, amely a lehető legtöbb újrahasznosított nyersanyagot tartalmazza.

—Első fejezeteiben a projektek bemutatása mellett arra kapunk rálátást, hogy miért építőanyag-fókuszú a fejlesztés. Megtudhatjuk, hogy az épületek energiahatékonysága leegyszerűsítve két tényezőtől áll össze: egyrészt a fenntartás során mérhető energiafogyasztásból, ami az elmúlt évek dán erőfeszítései – a szigorú szabályozás és energetikai felújítások – nyomán nagyságrendekkel csökkent, másrészt az épületek magvalósítása során az építőanyagba ágyazódott energiából. Mára hozzávetőlegesen az épületek karbonkibocsátásának fele származik az alapanyagból. Így egyszerre kihívás a fenntartáshoz szükséges energia minimalizálása és a felhasznált építőanyagok előállítási és beépítési karbonlábnyomának csökkentése. Ám míg a dán piacon az első kérdés már kiforrott sztenderdek szerinti alapvetésnek számít, az építés közbeni energiakibocsátás csökkentésében még ők is csupán tapogatóznak. Épp ezért különösen fontos vállalás, hogy a fenti két projekt normál piaci áron mutat fel eredményeket, hiszen gyakorta szembesülhetünk azokkal a nehezítésekkel, hogy a kísérleti fázisban lévő technológiák alkalmazása nagyságrendekkel drágább, mint a hagyományos út, így esély

FORRÁS:

Serge Latouche: *A Nemnövekedés diszkrét bája*, Savaria University Press, Szombathely, 2011.

Architektur in progress: Anders Lendager, About responsibilities and solutions, hozzáférhető: <https://www.youtube.com/watch?v=DAIABem58DM>

sincs a valódi tesztelésre. A Lendager Group pedig ebben találta meg a piaci rést. A körforgásosság alapelveiből indulnak ki, miszerint a hulladék nyersanyaggá formálása lehet a fejlesztések kulcsa. Mivel azonban a piacon működő gyártók körében ehhez nehezen találtak partnert, hamar szembesültek az anyagbeszerzés dilemmájával. Ezért stratégiát váltva a NERP ingatlanfejlesztő csapatával és a AG Gruppen építőivel kidolgoztak egy új üzleti modellt, melyben közös kockázatvállalás mentén a Lendager Group UP divíziója magára vállalta az anyagfejlesztést és gyártást, míg a szükséges nyersanyagok beszerzési forrásainak a feltérképezését a Lendager TCW végezte el. Mindeközben már a tervezés korai fázisában az egyeztetésekbe és az anyagkísérletekbe bevonták az építőcsapatot. A folyamat ugyanis rengeteg iterációt igényel minden résztvevőtől. A tervezési gondolkodásmód megfordul: a forma az elérhetőséget követi, azaz a tervezés elején csupán a koncepció alapjai vannak lefektetve, a terv a körforgásos elvek alapján elérhető alapanyagok fellelése után ölt végleges formát, és még építés közben is változhat annak tükrében, hogy mit lehet beszerezni.

—A könyv a konkrét eredményeket is részletesen taglalja. A számításuk alapja az életciklus-analízis (LCA) és életciklus-bekerülés számítás (LCC), amelynek a teljes módszertanát ismerteteti a kötet. Az általuk kiemelt értékelés alapvetően nyersanyagfókuszú, így megismerhetjük az ablakok újrahasznosításának módjától a téglafalak felszeletelésének és áthelyezésének egyedi technikáin át az alkalmazott beton- és fa-újrahasznosítási módszereket. Mindezt úgy, hogy az adatok és eredmények ismertetése mellett kitérnek a használói oldalra is, bemutatva, hogy az anyagban tárolt történet önmagában is megőrzendő érték, amihez a lakók is kötni tudnak. A számok ismertetése kapcsán pedig nagy értéke a kötetnek, hogy nem csupán azok saját értelmezését teszik közzé, hanem az eredeti LCA-jelentést is, meghagyva a lehetőséget, hogy az olvasó maga döntse el, hogyan értékeli az eredményeket.

—Azonban nem csak az albumméret miatt nehéz olvasmány. Bár szépen tördelt, igényes kiadvány, nehéz elvonatkoztatni attól, hogy nem átverés-e a legjobb minőségű fényes lapokra nyomtatni egy anyag-újrahasznosításról szóló könyvet. Emellett nehezen megfogható a műfaja: az ismeretterjesztő könyv, projektkatalógus és energetikai beszámoló határán egyensúlyoz, így nem tiszta, hogy kinek is szól. A lelkes amatőröknek talán túl sok az adat, míg a témában jártasabb olvasónak a kissé szájbarágsan tálalt alapelvek ismertetése nyúlhat hosszúra. Mégis, a fentiek ellenére is fontos és tanulságos olvasmány. Jól kirajzolódik belőle a hazai és dán építőipar és építési kultúra közötti különbség. Jólesik arról olvasni, hogy a hosszú épület-élettartam záloga a magas minőségű építészeti megoldások rendszerében keresendő, miközben a minőséget nem újdonságban méri, hanem tradíciókban, egészséges anyagokban és alkalmazkodni képes életterekben. Megkapó, ahogy az újrahasznosított anyagban megjelenő hibák szépségét üdvözli, hiszen azok egy korábbi történet elbeszélői. Izgalmas elmélyedni abban, hogy az egyes innovációk során nem a spanyolviaszt kell újra feltalálni, hanem sok esetben a hagyományos technikák értő újraélesztése a kulcs. Érdemes ízlelgetni a könyvben felsorolt alapelveket, mert meglehet, hogy közel van a pillanat, amikor a hulladék lesz a legfontosabb nyersanyagunk, és többször is meg kell gondoljuk, hogy hagyunk-e valamit veszendőbe menni. Ezek a tradíciók a magyar népi építészetben is erősek, itthon is fellelhető megfelelő referencia. A körforgásosságban már valamelyest jártas olvasó és talán a teljes szakma számára is a precíz és részletekbe menő dokumentálás a könyv legnagyobb értéke, hiszen égető szükség volt rá, hogy végre számok legyenek a javaslatok mögött. Ezzel pedig véleményem szerint új, gazdaságilag is értelmezhető szintre emeli a körforgásosság ügyét az építészeti tervezés vonatkozásában, löketet adva, hogy ambiciózus elmélkedés helyett ki-kí a maga tökéletlen módján kezdjen el végre cselekedni.

Világstár építészirodák terveihez készített vizualizációs munkák is találhatók az idén először megtartott CAD'oro Építészeti Animációs Filmszemle díjazottjai között. A nyertes munkákat a 2024. május 14-i díjátadón mutatták be a budapesti Etele Plaza Prémium mozitermében. Összesen 13 díjat osztottak ki, a fődíjat a ZOA 3D animációs stúdió nyerte el a norvég Snøhetta által tervezett bolzanói kulturális központ terveihez készített animációs filmmel.

—A jelek szerint magyar építészeti animációs szakemberek nemcsak hazai piacra, hanem a világ élvonalába tartozó építészeknek, irodáknak is dolgoznak, így például a BIG, a Snøhetta, Kengo Kuma és Shigeru Ban terveihez készült animációkat is neveztek az alkotók a filmszemlére.

—A Magyarországon – de talán a világon is – az első ilyen filmszemle alapötlete abból a felismerésből született, hogy az alapvetően gyakorlatias célokból készített építészeti animációs kisfilmeket általában csupán néhány ember látja – miközben sok esetben jelentős kreatív teljesítmény áll mögöttük, így ezeket túlzás nélkül önálló művészi alkotásnak tekinthetjük. Ezen a rendezvényen azonban – hangsúlyozza Csanády Pál – végre sikerült megmutatni szélesebb közönségnek is a jól sikerült animációkat, és ezáltal elismertebbé tenni az ebbe fektetett művészi alkotómunkát. A filmszemle a CAD'oro fantázianevet kapta; utalva egyrészt a számítógépes tervezésre, másrészt a hasonló nevű világ hírvélenzei épületre.

—A CAD'oro Építészeti Animációs Filmszemle megszervezéséhez a Metszet építész-folyóiratot is

megjelentető Artifex Kiadónak sikerült támogatást kapnia az Építésügyi és Közlekedési Minisztérium, valamint a Magyar Művészeti Akadémia pályázati keretéből, továbbá neves szaktekintélyeket megnyernie a filmszemlére benyújtott pályaművek értékeléséhez.

A zsűritagok: Asbót Kristóf, Brovinszki László, Fábry Sándor, Kollarik Tamás, Répás Ferenc.

A pályázat fősponzora a Lumion volt.

—A pályázatra 41 alkotás érkezett be; a zsűri 13 kategóriában osztott ki díjakat. A közönségdíjat az a mű kapta, amelyiket a több mint ezer szavazó a legjobbnak ítélte.

A DÍJAZOTTAK:

Közönségdíj: Dr. Kiss Gyula, Móricz Áron, Márton Márk, Knáb András Benedek

Legjobb posztdigitális vizualizáció díja: GUBAHÁMORI

Mood and design díj: Brick Visual

Introduce and explain díj: ZOA Stúdió;

Andrékó Róbert, Balogh Balázs,

Falussy Bence, Mohammed Elnabarawy, Matteo Piccini, Fabio Tavola

Short and idea díj: Brick Visual

Legjobb magyar épület vizualizáció díja: Brindza Tivadar

Legjobb homlokzatmegjelenítés díja: ZOA 3D Stúdió / Czinger Jákob, Mohammed Elnabarawy, Nagy Zoltán, Matteo Piccini, Sass Botond

Building and development díj: Brick Visual

Building and nature díj: Brick Visual
Composition and thought díj: ALA stúdió / Gulyás Gergely, Jakab Ábel, Koch Balázs, Lőrincz Áron, Szabó Attila, Virághalmy Gergely

Legkomplexebb építészeti animáció díja: ZDA

Story and dramaturgy díj: Brick Visual

Legjobb építészeti animáció - a filmfesztivál fődíja: ZOA 3D Stúdió / Balogh Balázs, Czinger Jákob, Mohammed Elnabarawy, Falussy Bence, Matteo Piccini, Somló Dorka

TÖBB, MINT BETON

Átszellőztetett, szerelt homlokzatburkolatok vékony finombetonból, sima és texturált felülettel, választható színű anyagból gyártva.

Termékeink

Homlokzati kéregpanelek

Vasúti esőbeállók

Térburkolatok

Térbútorok

www.stylecrete.hu

KERESSEN MINKET BIZALOMMAL!

✉ info@argomex.hu ☎ 06 66 218 439

FAGYASSZON IFJÚ MUZZIKUST!

FOGADJON ÖRÖKBE EGY MARÉK ÉPÍTÉSZHALLGATÓT!

TISZTELT KOLLÉGA!

Milyen lesz az utánunk jövő építészgeneráció? Vajon honnan, milyen forrásokból tájékozódnak? Eljut-e hozzájuk az építészetről tudósító média nyomtatott, kézbevehető formában, amit aztán feltehetnek a polcra – sőt, alkalomadtán még le is vehetnek onnan? Kezdeményezésünkkel ebben segíthet egy kis gesztussal! „Fogadja örökbe” 10-20-50 építészhallgató Metszet-előfizetését, így a fiatalok ingyen kapják kézbe, otthonukba a lapot, ami a lehető legnagyobb esélyt adja arra, hogy belelapozzanak, beleolvassanak. Kiadónk az előfizetést féláron (bruttó 4000 Ft/éves előfizetés/építészhallgató) adja, az újság mellé pedig az örökbe fogadó iroda, stúdió, építész személyes üzenetét is eljuttatja a hallgatóhoz. Jelentkezés: nemeth.julia@artifexkiado.hu (Kérjük, írja meg, hány hallgatót vállal!) Segítségével az építészetnek, a megfagyott zenének vájt fülű megfagyott muzsikusaivá válhatnak az ifjak.

ABSTRACTS

Author: Fejérdy, Péter; Title: LEARN TO WALK

Citation: Metszet, Vol 15, No 3 (2024), pp 14-21, DOI: 10.33268/Met.2024.3.1

PÁLOS MONASTERY, HARGITAFÜRDŐ, TRANSYLVANIA | Architects: **ARNOLD MACALIK, CSABA LÁZÁR AND JÓZSEF SZILÁGYI-BARTHA**

The Pauline order originally founded in 1250 has had a tumultuous history, establishing 300 monasteries worldwide, eventually being welcome home after numerous

attempts to seek abolition. The revival of the order has seen the development of a new monastery in Hargitafüredő. Constructed mainly from reinforced

concrete and rammed earth building which houses the hermit community just like seeds in a pod, somewhat akin to a living space which promises something beyond.

Author: Lázár, Csaba; Title: UNDERSTAND, WHO ARE WE

Citation: Metszet, Vol 15, No 3 (2024), pp 22-27, DOI: 10.33268/Met.2024.3.2

VORARLBERG MUSEUM, BREGENZ, AUSTRIA | Architects: **ANDREAS CUKROWICZ AND ANTON NACHBAUR-STURM**

The extension is formally simple, rational in terms of floor plan development, complex in terms of facade treatment. It is an unrepeatably performance that requires hard work and effort. Apparently, a building

where the artistic performance can be understood. However, everyday things are objective and rational, "The 'carnival atmosphere', as an atmosphere that stimulates the creation of forms for its own

purposes, is reserved for special occasions. Completing a group of public buildings along the bank of Lake Constance.

Author: Dombrovsky, Zsófia - Kemes, Balázs DLA; Title: JUST ENOUGH

Citation: Metszet, Vol 15, No 3 (2024), pp 28-33, DOI: 10.33268/Met.2024.3.3

RECONSTRUCTION AND EXTENSION OF THE SLOVAK NATIONAL GALLERY, BRATISLAVA, SLOVAKIA | Architect: **ARCHITEKTI BKPŠ**

This expansive building complex on the Danube bank houses the Slovak National Gallery opened its doors in Bratislava early last year, following a full-scale reconstruction that took almost two

decades. During the works of one of the most complex projects of recent years, with a history of more than two hundred years and covering innumerable stylistic eras from Baroque to Brutalism, whilst renewing

all the elements of this gallery, always attempting to leave at least some part open to the public. The project is now really taking over completed the spaces, one year after the opening.

Author: Wesselényi-Garay, Andor; Title: ENOUGH FROM THE LAMELLA

Citation: Metszet, Vol 15, No 3 (2024), pp 34-41, DOI: 10.33268/Met.2024.3.4

ATRINOVA OFFICES, BUDAPEST, HUNGARY | Architect: **ZSUFFA AND KALMÁR ARCHITECTS**

I think there is not a Hungarian architect who has not asked himself at least once what Hungarian architecture is. Therefore, what steps can be taken when invited to redevelop the external appearance of an office in the centre of Pest. How

does one achieve an architecture that informs a Hungarian identity? Does the choice of employing external lamella wall systems answer this in terms of aesthetic or even contemporary technological implementation? Or is the lamella

something that should be passed over as it reduces a building to being an identity/nationality free shell? The intention is acceptable, but at what cost?

Author: Vincze, László; Title: ARRIVING IN THE LANDSCAPE

Citation: Metszet, Vol 15, No 3 (2024), pp 42-47, DOI: 10.33268/Met.2024.3.5

KIS PAJTA (LITTLE BARN) BISTRO, MINDSZENTKÁLLA, HUNGARY | Architect: **GÁBOR SAJTOS DLA**

The Balaton-Highland region has been opening-up over the past decades as a region for leisure time activities, where a growing type of building adapted for this type of activity: be it concerts, craft

festivals or catering needs is the barn. Here the architect has created a new identity, taking inspiration from the existing, or barn typology to develop a purpose-built entity. Drawing ideas from local stonewall

buildings and traditional weaving to build a perforated bistro that maintains the agricultural essence of place.

Author: Ripszám, János; Title: HOTEL ÓZON LUXURY VILLAS OR RETURN TO NATURE

Citation: Metszet, Vol 15, No 3 (2024), pp 48-53, DOI: 10.33268/Met.2024.3.6

HOLIDAYVILLAS, MÁTRAHÁZA, HUNGARY | Architect: **GYÖRGY PÁPAY**

Developed as part of an existing leisure complex these villas aim to remove guests from the standard hotel environment providing a home from home atmosphere.

The difference here being the creation of green roofed homes that are placed in a forest location. The choice of materials strives to bring better contact with nature,

in terms of views towards the surrounding landscape.

Author: Galina, Zoltán - Dormán, Miklós; Title: WHITENING OF ENCRYPTED ARCHITECTURE

Citation: Metszet, Vol 15, No 3 (2024), pp 54-59, DOI: 10.33268/Met.2024.3.7

PRISON, BERETTYÓÚJFALU, HUNGARY | Architect: **ATTILA BORSAY**

What can one see regarding architecture that is for those who should not be seen? The design of prisons raises questions of architectural typology, psychological and psychiatric impact on those housed

and working within the confines of such a building. Is a conclusion necessary? The most defining negative experience that can be associated with the function prisons, connected with the restriction of a person's

freedom, is caused by being tied to a place, being detained and feeling closed, as opposed to most building types where freedom of movement is the driving factor.

„Képtelen vagyok követni,
hogy mikor milyen
építési jogszabály változik...”

„Rengeteg időm elmegy
azzal, hogy megtaláljam a választ
építési jogi problémáimra...”

„Bizonytalan vagyok,
hogy milyen jogszabályra hivatkozzam
építési jogi vitámban...”

„Tartok tőle, hogy egyszer
bírságot kapok vagy nem fizetik ki
a munkámat, mert nem ismerem
valamilyen jogszabályt...”

ITT A SEGÍTSÉG:

ÉPÍTÉSI § JOG

PONTOSAN, EGYSZERŰEN, KÖZÉRTHETŐEN

- értesítés minden fontos építési jogi változásról
- közérthető, gyakorlatias magyarázatok a jogszabályok értelmezéséhez
- pontos hivatkozások a hatályos jogszabályokra
- szerződésminták és szerződéskötési útmutatók
- a bírósági és hatósági gyakorlat bemutatása
- konkrét, gyakorlati kérdések-válaszok

§ www.epitesijog.hu

A PORTÁL HASZNÁLATÁVAL

- ✓ naprakészen tájékozódhat az építési jog dzsungelében
- ✓ értékes mérnökórákat takarít meg a gyors információszerzéssel
- ✓ elkerülheti a fölösleges jogvitákat és bírságokat

Időben értesítjük Önt a jogszabályváltozásokról – iratkozzon fel
az **INGYENES változásértesítőre!**

Tájékozódjon az **ELŐFIZETÉS lehetőségéről és előnyeiről** az epitesijog.hu
oldalon!

ARCHITEKTI B.K.P.Š.

BORSAY ATTILA

CUKROWICZ, A.

KALMÁR LÁSZLÓ

MACALIK ARNOLD

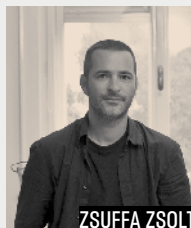
NACHBAUR-STURM, A.

PÁPAY GYÖRGY

SAJTOS GÁBOR

ZSUFFA ZSOLT

TERVEZŐK

Architekti BKPŠ

Az 1991-ben Pozsonyban alapított Architekti BKPŠ Martin Kusý és Pavol Paňák vezetésével Szlovákia kortárs építészetének meghatározó műhelye lett. Számos pályázat győztese, jelentős középületek és rekonstrukciók tervezői. Az Új Nemzeti Színház épülete, a Nemzeti Bank székháza, a Berliini Szlovák nagykövetség és a Szlovák Nemzeti Galéria rekonstrukciója mellett rangos díjak birtokosai, a Mies vander Rohe díj többszörös jelöltjei. A Szlovák Műszaki Egyetemen az építészkutatásban is szerepet vállalnak.

Borsay Attila

1994-ben végzett az Ybl Miklós főiskola magasépítő szakán, 1997-ben ugyanott tervező szakmérnökként, diplomadíjjal. 2000-2002 között a MÉSZ Mesteriskola XVI. ciklusának hallgatója. 1996-ig a CÉH Rt.-nél, majd Kálmán Ernő műtermében, 1996-2001 között Vincze László mellett tervez. 2016-ig a MCXVI alapító tervezője, 2017-ben alapítja meg saját építészműtermét. 2009-ben Molnár Péter-díjat, 2020-ban German Design Award 2020 első díjat kap. A MÉSZ-ben dolgozott évekig, jelenleg is az Építész regatták szervezője.

Cukrowicz, Andreas

Tanulmányait a Bécsi Műszaki Egyetemen (1988-1993), majd a Képzőművészeti Akadémián, Timo Penttilä professzor mesterkurzusán végezte (1993-1996). Anton Nachbaur-Sturmmal a diploma megszerzése után, 1996-ban azonnal megalapították a Cukrowicz Nachbaur Architekten céget. Az évek folyamán több település tervezői tanácsadó testületének volt tagja (Hittisau, Lochau, Konstanz, Kennelbach, Stuttgart, Innsbruck). 2018 óta a Vorarlbergi Állami Tervezési Tanácsadó Testület elnöke, 2022 óta pedig a Vorarlbergi Építészeti Intézet elnökségi tagja. Különböző oktatói tevékenységeket folytatott a Linzi Művészeti és Design Egyetemen, a Spittal/Drau Alkalmazott Tudományok Egyetemen, valamint a Münchener Műszaki Egyetemen.

Kalmár László

Építész, 1993-ban diplomázott az Ybl Miklós Műszaki Főiskolán, ugyanott a Tervező szakmérnöki képzést 1996-ban fejezte be. Először Kapy Jenő, majd Turányi Gábor építészirodájában dolgozott. 2000-ben, a MÉSZ Mesteriskolájának elvégzése után alapított közös céget Zsuffa Zsolttal. Azóta rendszeresen indulnak országos tervpályázatokon, számos családi házat és középületet terveztek közösen, melyek rangos szakmai díjakat nyertek el. 2002 óta tanít a Mesteriskolán. 2010-ben Ybl Miklós-díjjal tüntették ki.

Macalik Arnold

Építész, 1972-ben született Csíkkarcfalván. Középiskoláit a Báthory István Líceumban végezte Kolozsvárott, műépítész diplomáját a bukaresti Ion Mincu Építészeti és Urbanisztikai Egyetemen kapta meg 1997-ben. Bogdan Fodorral és Kozma Zsolttal közösen alapította meg 1999-ben az FKM Építész-műhelyt, amelyből kiválva 2014-ben szervezte meg a Mossfern építész-műhelyt. Munkái felölelik a szakmagyakorlás teljes spektrumát a dizájntól a várostervezésig, a közterület-tervezéstől az irodaépületekig. Önálló és együttműködésben elkészült munkái több alkalommal nyerték el a helyi és a bukaresti építészeti biennálék első díját.

Nachbaur-Sturm, Anton

Építész-mérnöki tanulmányait 1986-1996 között végezte a Bécsi Műszaki Egyetemen. 1992 óta dolgoznak együtt Andreas Cukrowicz-csal, a közös irodát 1996-ban alapították. 2004 óta különböző települések tervezési tanácsadó testületének tagja (Zwischenwasser, Schruns). 2010 óta a Szövetségi Kamara Építészeti Szekciójának elnökségi tagja, 2011 óta Vorarlberg Független Szakértői Tanácsának tagja.

Pápay György

Vezető építész tervező, 1972-ben végzett a debreceni építőipari technikumban, 1975-ben a BME Építész-mérnöki Kar kiegészítő képzésén. 1994-ig a Somogyterv síófoki irodájában, majd a Sióterv-nél dolgozik. 1994-ben alapítja meg saját irodáját Pápay Építész Kft. (korábban Bt.) néven. Több tetőfedő pályázatot és Somogy Év Háza díjat nyert, 2024-ben megkapta a SMÉK Építészeti Díját.

Sajtos Gábor DLA

Ybl- és Pro Architectura díjas építész vezető tervező, 1999-ben diplomázott MÉK diplomadíjjal a BME Építész-mérnöki Karán, a Mesteriskola XVII. ciklusának hallgatója, 2001-2006 között DLA-képzésben vett részt, 2002-2018 között meghívott oktató a BME Középülettervezési Tanszékén. 1998-2006 között az Építész Stúdió tervezője, 2006-ban alapítja a SAGRA Építész Kft.-t.

Zsuffa Zsolt

Építész, 1993-ban diplomázott az Ybl Miklós Műszaki Főiskolán, ugyanott a Tervező szakmérnöki képzést 1996-ban, majd a KKE Vándoriskoláját 1998-ban, a MÉSZ Mesteriskoláját pedig 2000-ben végezte el. Ekkor alapított közös céget Kalmár Lászlóval. Azóta rendszeresen indulnak országos tervpályázatokon, számos családi házat és középületet terveztek közösen, melyek rangos szakmai díjakat nyertek el. 2010-ben Ybl Miklós-díjjal, 2019-ben Prima díjjal tüntették ki.

SZERZŐK

Dombrowszky Zsófia

Építész, 2018-ban diplomázott a BME Középülettervezési Tanszékén. Tervezőirodai munkája mellett 2021-től a BME Építőművészeti Doktori Iskola harmadéves hallgatója, a Középülettervezési Tanszék Fenntartható Közösségek Stúdiójának tagja. Kutatásában a közösségformáló térhasználatokat vizsgálja, különös tekintettel a késő modern művelődési házak szerepére, téri örökségére, jövőbeni hasznosítási lehetőségeire.

Dormán Miklós

Okleveles építész, 2017-ben szerzett diplomát a BME Építészmérnöki Karán, diplomája Pro Progressio diplomájában részesült. 2017-2022 között a Gereben Marián Építész munkatársaként dolgozott, 2022-től a BME Építőművészeti Doktori Iskola hallgatója, illetve saját építészeti projekteken dolgozik, például kápolna, lakóházak, nyaralóépületek.

Fejérdy Péter

1990-ben diplomázott a BME Építészmérnöki Kar, Középülettervezési Tanszékén, Török Ferenc tanítványaként. Tanulói éveit Laczkovics László (KÖZTI), majd Török Ferenc és Balázs Mihály építészműtermében töltötte. 1992-94 között a MÉSZ Mesteriskola, majd 1996-tól az egyetem posztgraduális képzése DLA-hallgatója volt. DLA-fokozatát 2003-ban szerezte meg. 2000-től a Középülettervezési Tanszék oktatója. Közben Bartók Istvánnal megalakították saját építész műtermüket.

Galina Zoltán

2000-ben diplomázott a BME, Építészmérnöki Karán. 2004 és 2006 között az MÉSZ Építész Mester Egylet Mesteriskola XVIII. ciklusának hallgatója. 2002 óta a Sztájl Bt., 2013 óta a V2G Építész Kft. ügyvezetője, 2008 óta vezet a BZS50 műtermet, vezető tervező, műemléki szakértő. 2022 óta a BME Urbanisztika Tanszéken tanársegéd.

Kemes Balázs DLA

Egyetemi adjunktus, 2007-ben diplomázott a BME Építészmérnöki Karán, majd a BME Építőművészeti Doktori Iskoláját 2011-ben abszolutóriummal fejezte be. 2008-tól a BME Középülettervezési Tanszék munkatársaként szervez építőtáborokat. A táborok különböző kísérletek is egyben, amelyek hozzájárulnak a Középülettervezési Tanszék Fenntartható Közösségek Stúdiójának elméleti kutatásaihoz.

Lázár Csaba

2014-ben diplomázott a Kolozsvári Műszaki Egyetem Építészeti és Urbanisztika Karán. Gyakornoki éveit Kolozsváron töltötte Macalik Arnold munkatárs- és tanítványaként a Mossfern építészműhely közösségében. Egykori évfolyamtársaival és barátaival 2020-ban

alapítottak közös irodát. 2021 ősztől 2023 tavaszáig a Kolozsvári Műszaki Egyetem Építészeti Karának külsős oktatója, jelenleg a BME Építőművészeti Doktori Iskola ösztöndíjas hallgatója.

Ripszám János

Ybl-díjas okl. építészmérnök, 1982-ben diplomázott diplomadíjjal a Műegyetemen, Török Ferencnél. Két év kivitelezői gyakorlat után a Fejér megyei Tanácsai Tervező Vállalatnál, Pordán Ferenc mellett építész tervező. 1988-ban megszerezte a vezető tervezői jogosultságot, és 1988-89-ben elvégezte a MÉSZ Mesteriskola X. ciklusát. 2 évig Gerhard Hinterwirth osztrák építész irodájában, Gmundenben dolgozik. 1991-től a Sióbau Tervező és Kivitelező Kft. vezető tervezője. 1998-tól a „Ripszám és Társa” Építész Iroda Bt. tulajdonosa és vezető tervezője.

Pokol Júlia

2019-ben végzett a BME Építészmérnöki Karán, majd 2020-ban kezdte tanulmányait a BME Építőművészeti Doktori Iskolájában. Kutatása a lokális műanyag-újrahasznosítás, és egy zero waste kampusz kialakításának lehetőségeit vizsgálja. 2021 óta az Opinion Builders Kft. munkatársa és az Utcáról Lakásba Egyesület önkéntese.

Vincze László

Építész DLA, vezető tervező. 1982-ben diplomázott a BME Építészmérnöki Karán, 1983-ban az Ipartervben Janáky István műtermében kezd, 1984 és 1990 között a Makona Kísszövetkezet tervezője, majd az Axis Építésziroda társalapítója. 2000-ben alapítja meg László Helga művészettörténésszel irodájukat Vincze és László néven. 2000 óta a BME Lakóépülettervezési Tanszék egyetemi docense, 1996-ban kapott Ybl-díjat. 2019-től a Magyar Irodalmi és Művészeti Akadémia tagja.

Wesselényi-Garay Andor PhD

1994-ben diplomázott diplomadíjjal a BME Építészmérnöki Karán. 1995-ben saját építészirodát alapított Osváth Gáborral Gyár, majd 2001-ben önálló irodát W-G-A Psychodesign néven. 2000-től az Alaprajz, 2010-től a Metszet folyóirat külsős munkatársa, illetve tanácsadó testületének tagja, 2002-től az Atrium magazin építészeti főmunkatársa, 2006-tól vezető szerkesztője volt. A 2010-es Velencei Biennálé magyar kiállításának egyik kurátora. 2018 és 2024 között a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa; 2020 óta a Széchenyi István Egyetem Művészeti Kara Design Tanszékén egyetemi tanár.

IMPULZUSFALAZÁS (EDZÉSTERV)

1. gyakorlat

A kerítésoszlopot pörgőrúgással, karateütéssel, esetleg SUV-tolatással bontsuk le (ez az úgynevezett autocrossfit). Ezzel felpörgetjük a (beton-) anyagcserét, és metabolikusan kondicionáljuk az építményt. Legyen kéznél víz vagy egy jobb izotóniás ital. Ha némi súlyfelesleg van az osz(l)opon, most igazán búcsút mondhatunk neki és némi testsúlykontroll formulával gyorsíthatod a folyamatot.

2. gyakorlat

A természetes kockákat szórd szét tetszőlegesen, a felesleges habarcsmaradékot harapd le róla. Így az állkapcsod erősödik, és jobban tudsz a szelfiken pózolásnál vicserogni. Legyen benne ollózva lökés, beülve szakítás (a józan ésszel), láblökéssel nyomás, és burpee (hátsóból kiengedve).

3. gyakorlat

A kockákat hányjuk össze egy kupacba, tetszőleges helyeken habarcs hozzáadásával. 10 ölből felvétel, 20 muscle-ups, 30 fej fölötti guggolás (bármilyen legyen az).

FOTÓ | GYŰJTÉS
Élías András
SZÖVEG | csp

Az edzésterv csak akkor égeti kellően a kalóriát (és Téged), ha elengeded a fantáziád, megszabadulsz a mértani szabályoktól, és bőven használod táplálékkiegészítőt, főleg a habarcskészítés során.

Csatlakozzon az építészek és mérnökök telefonos csoportjához! **Metszet Klub** | Csökkentett tarifák és készülékvásárlási akciók!

Kedvező mobiltelefon- és mobilnet-előfizetések építészeknek, mérnököknek, műszaki területen dolgozó szakembereknek és családtagjaiknak.

A csatlakozás lehetőségéről honlapunkon találja a részleteket:

<http://metszetklub.hu>

Néhány információ a lehetőségekről

Percdíjas csomagok már havi bruttó **2480 Ft-tól** [nettó 2131 Ft]

Korlátlan beszélgetést biztosító csomagok már bruttó **5310 Ft-tól** [nettó 4512 Ft]

A csoporthoz tartozó **kollégákkal, családtagokkal korlátlanul, ingyen** beszélgethet

Tapasztalt telefonos **ügyfélszolgálat segít** minden felmerülő kérdésben

Bővebb információ kérhető: **+36 30 181 2222**

Metszet Klub ügyfélszolgálat: info@metszetklub.hu | telefon: 06 30 181 2222 | hétfőtől csütörtökig 8 és 18 óra között, pénteken 8 és 16 óra között.
A telefonos csoportot a MediPhone Szolgáltatóház Kft. üzemelteti az Artifex Kiadó Kft.
[a Metszet folyóirat, a Tervlap.hu és több más szakmai kiadvány kiadója] aktív közreműködésével.

PRÉMIUM ALUMÍNIUM AJTÓK ABLAKOK ÉS FÜGGÖNYFALAK

Szkennelje be a QR kódot

Martis Camp - Szerző: Bohlin Cywinski Jackson, Építész: Peter Bohlin.
Fotó: Vance Fox Photography
Ajtó: SlimLine 38, Ablak: SlimLine 38, Tolóajtó: CP 155 (-LS),
Függönyfal: CW 50, Kiegészítő rendszer: Mosquito

Reynaers
Aluminium

Ablakok.
Ajtók.
Függönyfalak.

Together for better

www.reynaers.hu